

**Książnica Podlaska
im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku**

GŁOS

**BIBLIOTEK PUBLICZNYCH
Województwa Podlaskiego**

**BIULETYN
INFORMACYJNO-METODYCZNY**

Białystok 2015

Nr 1 (14)

GŁOS
BIBLIOTEK PUBLICZNYCH
Województwa Podlaskiego

BIULETYN INFORMACYJNO-METODYCZNY

Białystok 2015

Nr 1 (14)

Redaguje
zespół pracowników
Książnicy Podlaskiej
Dział Instrukcyjno-Metodyczny
Biblioteka Powiatu Białostockiego
Korekta: Ewa Ziniewicz-Siergiejko, Hubert Piętko

Redakcja zastrzega sobie prawo do adiustacji i skracania tekstów.
Nadesłanych materiałów nie zwracamy.

Nakład 150 egz.

Adres redakcji:
Książnica Podlaska
im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku
15-950 Białystok, ul. Kilińskiego 11
tel. 85 67-67-267
e-mail: instrukcyjny@ksiaznicapodlaska.pl
bpb@ksiaznicapodlaska.pl

Skład i druk

druk-24h.com.pl
DRUKARNIA CYFROWA

Białystok, ul. Zwycięstwa 10
tel. 85 653-78-04
e-mail: biuro@partnerpoligrafia.pl

Spis treści

WARSZTAT

Joanna Trusiuk

Wskaźniki funkcjonalności wybranych bibliotek publicznych
województwa podlaskiego w latach 2011-20135

Grzegorz Zys

Prawo autorskie w działalności bibliotek35

Ewa Ziniewicz-Siergiejko

Pomysł na bibliotekę dla dzieci. Wyniki badań ankietowych41

PROJEKTY I PROGRAMY

Grzegorz Zys

Program Rozwoju Bibliotek w województwie podlaskim po pięciu
latach doświadczeń
Wyniki badań ankietowych wśród bibliotek – uczestników PRB.....59

Małgorzata Ostrowska

Aktywni w codzienności – realizacja ww. projektu w gminie Sztabin .83

Izabela Szymańska

Działalność Dyskusyjnych Klubów Książki w 2014 r. w województwie
podlaskim87

SPRAWOZDANIA I RELACJE

Bożena Cyłko

XXI Powiatowe Forum Teatrów Dziecięcych i Młodzieżowych –
Melpomena 2014.....91

Izabela Szymańska

Udział bibliotek publicznych województwa podlaskiego w projektach
pozabudżetowych w 2014 roku95

Małgorzata Rokicka-Szymańska

Biblioteki i bibliotekarze w zmieniającym się świecie. Z działalności
bibliotek publicznych powiatu białostockiego.....101

Małgorzata Rokicka-Szymańska

Działalność Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich Oddziału
Białostockiego w Białymstoku w roku 2014.....107

STATYSTYKA BIBLIOTECZNA

Sprawozdanie cyfrowe za rok 2014 - Książnica Podlaska.....111
Sprawozdanie cyfrowe za rok 2014 - województwo podlaskie112

WARSZTAT

Joanna Trusiuk

Książnica Podlaska

Wskaźniki funkcjonalności wybranych bibliotek publicznych województwa podlaskiego w latach 2011-2013

Biblioteki publiczne w obecnej rzeczywistości, oprócz swoich podstawowych zadań, tj. gromadzenia, opracowania i udostępniania zbiorów, realizują wiele przedsięwzięć na rzecz społeczności lokalnej. Stają się trzecim miejscem po domu, pracy, szkole, najczęściej odwiedzanym przez dzieci, młodzież i dorosłych, dlatego też niezwykle ważną sprawą dla każdej placówki jest przygotowanie ciekawej oferty dla różnych grup czytelników. Realizacja różnorodnych działań na rzecz środowiska lokalnego ma na celu m. in. wspieranie procesów zdobywania wiedzy, promocję regionu, popularyzację książki i czytelnictwa, promocję biblioteki i jej zbiorów.

Wizerunek wielu bibliotek w oczach czytelników i władz samorządowych zmienia się na korzyść dzięki aktywnej postawie bibliotekarzy, którzy pozyskują dodatkowe środki na działalność placówek, promują swoje usługi, doskonalą warsztat pracy, podnoszą swoje kwalifikacje i jakość świadczonych usług. Pracownicy tych bibliotek są świadomi tego, iż tylko szeroka działalność na rzecz lokalnej społeczności utwierdzi mieszkańców miasta czy gminy o potrzebie istnienia biblioteki.

Dobra biblioteka w ocenie zarządzających nią, to taka, która dobrze realizuje swoją misję i zadania oraz zaspokaja potrzeby użytkowników.

Jakość i efektywność bibliotek może być niejednolicie oceniana przez grupy interesariuszy: organizatorów, decydentów, sponsorów, użytkowników, kadrę kierowniczą i personel, media i ogół społeczeństwa, w zależności od punktu widzenia. Użytkownicy bibliotek zwracają głównie uwagę na sprawną realizację usług, z których korzystają. Pracownicy bibliotek doceniają dobre warunki pracy, możliwość doskonalenia zawodowego oraz właściwe zarządzanie.

Nieco inne oczekiwania odnośnie dobrej biblioteki mają organizatorzy. Dla nich, jako instytucji finansujących, ważny jest wizerunek biblioteki i wpływ wywierany na społeczeństwo lokalne, ale przede wszystkim istotna jest rentowność funkcjonowania biblioteki. Kryzys finansowy odczuwa obecnie wiele bibliotek. Znaczne ograniczenie funduszy przekazywanych przez

organizatorów na utrzymanie samorządowych instytucji kultury powoduje, że pracownicy bibliotek muszą często zmniejszać koszty funkcjonowania instytucji, np. ograniczając zakup zbiorów i materiałów bibliotecznych, liczbę imprez bibliotecznych i szkoleń. W rozmowie ze zwierzchnikiem, organizatorem, sponsorem dotyczącej środków finansowych na działalność biblioteki niezbędne są argumenty na to, że biblioteka ma ważne znaczenie dla społeczności lokalnej, która korzystając z jej oferty zaspokaja konkretne potrzeby.

Aby jak najlepiej zaprezentować dokonania i rezultaty działalności biblioteki oraz ocenić jakość i efektywność usług bibliotecznych należy posiłkować się: statystyką biblioteczną, wskaźnikami funkcjonalności, wynikami badań użytkowników oraz wynikami badań wpływu biblioteki na społeczeństwo i indywidualnych użytkowników danej instytucji.

Kompleksowa ocena pracy biblioteki np. półroczna, czy też roczna powinna obejmować analizę opisową działalności biblioteki, uzupełnioną o najważniejsze dane cyfrowe. Statystyka bibliteczna umożliwia m. in. monitorowanie bieżących wyników działalności bibliotek w celu porównania z danymi podobnych instytucji, informowanie krajowych lub regionalnych instytucji wspierających i finansujących biblioteki. Dane statystyczne są niezbędne do efektywnego zarządzania bibliotekami, tj. tworzenia podstaw planowania, podejmowania decyzji, poprawy jakości usług i oceny wyników.

Norma ISO 2789 jest podstawowym dokumentem standaryzującym statystykę. W normie z roku 2003 (trzecie wydanie - ostatnie przetłumaczone na język polski) podano definicje i metody obliczeń 93 terminów m. in. wielkości zbiorów bibliotecznych według ich rodzajów, liczby i kategorii użytkowników, wykorzystania zasobów i usług, wydatków, personelu biblioteki, szkoleń, powierzchni i wyposażenia.

Dużą rolę statystyki bibliotecznej potwierdza „Manifest IFLA o statystyce bibliotecznej” z 2010 r. - „...ilościowe i jakościowe dane dotyczące czytelników, usług bibliotecznych oraz korzystania z bibliotek są niezbędne dla ukazania i potwierdzenia ogromnej roli, jaką odgrywają biblioteki”.

Biblioteki podają dane statystyczne na potrzeby urzędów marszałkowskich, urzędów miejskich i gminnych. Wśród krajowych instytucji zainteresowanych statystyką biblioteczną są: Główny Urząd Statystyczny (formularz K-03) oraz Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W celu oceny jakości i funkcjonalności biblioteki oraz ułatwienia kontroli procesu zarządzania potrzebne są wskaźniki funkcjonalności bibliotek. Wskaźniki umożliwiają m. in. dokonanie oceny wydajności zasobów wykorzystywanych przez bibliotekę na realizację usług i innych działań. Mają zastosowanie w analizach porównawczych efektywności bibliotek, które mają podobne misje lub zadania.

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich w *Strategii na lata 2010–2021* zawarło m.in. następujący cel szczegółowy I.3.: *Inicjowanie opracowywania i upowszechniania istniejących standardów w dziedzinie bibliotekarstwa*. W ramach tego celu zaplanowano projekt *Opracowanie i upowszechnianie zestawu standardów jako narzędzia do mierzenia poprawnej organizacji i działalności bibliotek* i w związku z tym podjęto się zadania polegającego na badaniu efektywności bibliotek publicznych i pedagogicznych. Badania te są szczególnie ważne dla bibliotek, gdyż podstawą pozytywnego wizerunku instytucji kultury jest wysoka jakość usług bibliotecznych i efektywność funkcjonowania bibliotek w środowisku lokalnym.

Zarząd Główny SBP utworzył w 2010 r. Zespół ds. badania efektywności bibliotek publicznych i pedagogicznych pod kierownictwem Lidii Derfert-Wolf (Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy).

Efekty pracy Zespołu to m. in.: przetłumaczenie w 2012 roku na język polski normy PN-ISO 11620: 2012 *Informacja i dokumentacja – Wskaźniki funkcjonalności bibliotek* oraz *Manifestu IFLA o statystyce bibliotecznej*. Pracownicy Zespołu opracowali zestaw wskaźników funkcjonalności dla bibliotek publicznych i zaprosili przedstawicieli wybranych bibliotek publicznych miejskich, miejskich z funkcją wojewódzką oraz wojewódzkich do współpracy w badaniach pilotażowych, w celu weryfikacji przyjętych założeń.

Cele opracowania krajowego zestawu wskaźników funkcjonalności dla bibliotek publicznych to:

- dostarczenie kierującym bibliotekami narzędzia do zarządzania, w tym zapewnienie jakości, podnoszenia jakości, monitoringu postępów działania, oraz oceny wykonania zadań w zakresie wszystkich obszarów funkcjonowania bibliotek,
- wsparcie dla tworzenia strategicznych planów rozwojowych bibliotek,
- dostarczenie władzom nadrzędnym, organizatorom narzędzia do monitoringu postępów działania oraz oceny wykonania zadań,
- dostarczenie narzędzia do badań porównawczych bibliotek (benchmarking),
- dostarczenie materiałów do działań promocyjnych na rzecz bibliotek (w skali lokalnej i ponadlokalnej),
- dostarczenie materiałów do opracowania wniosków o granty itp.

Wskaźniki dobierane były z trzech punktów widzenia: użytkownika, organizatora, zarządzającego biblioteką i były zgodne z projektami krajowymi i zagranicznymi normami oraz zaleceniami międzynarodowymi.

W wyniku prac zespołu przygotowano zestaw 28 wskaźników funkcjonalności dla bibliotek publicznych oraz określono dane statystyczne

do obliczania tych wskaźników. Na podstawie dwóch kluczowych zbiorów wskaźników efektywności bibliotek – normy ISO 11620 i zaleceń IFLA wskaźniki usystematyzowano w działach: zasoby (w tym pracownicy, zbiory i infrastruktura), korzystanie z bibliotek, wydajność, potencjał i rozwój. W obrębie tych działów wskaźniki pogrupowano wg (minimum jednej) grupy zagadnień: kolekcja, dostęp, wyposażenie, personel, ogólne.

Przy opracowaniu zestawu wskaźników funkcjonalności dla bibliotek publicznych podjęto również m. in. następujące założenia:

- wskaźniki powinny bazować na łatwo dostępnych danych statystycznych, a mianowicie biblioteki nie powinny być mocno obciążane trudem gromadzenia danych,
- zestaw wskaźników powinien być modyfikowany i rozwijany w kolejnych latach,
- dane/wskaźniki powinny być obliczane obowiązkowo przez bibliotekę (włącznie z filiami),
- dane niezbędne do obliczania wskaźników powinny być w możliwie największym stopniu skorelowane z danymi wymaganymi przez GUS,
- wskaźniki będą analizowane i porównywane pomiędzy bibliotekami w zależności od wielkości obsługiwanej populacji oraz typów:
 - biblioteki wojewódzkie,
 - biblioteki gminy miejskiej: do 20 tys., 20-50 tys., 50-100 tys., 100-500 tys., powyżej 500 tys.,
 - biblioteki gminy miejsko-wiejskiej: do 5 tys., 5-10 tys., 10-15 tys., 15-20 tys., powyżej 20 tys.,
 - biblioteki gminy wiejskiej: do 5 tys., 5-10 tys., 10-15 tys., powyżej 15 tys.

Zespołowi ds. badania efektywności bibliotek publicznych i pedagogicznych zależało na wybraniu takich wskaźników, które dostarczą np. zarządzającym, organizatorom informacji na następujące zagadnienia, jakie usługi oferuje biblioteka i jakie zbiory są wykorzystywane oraz czy usługi są oferowane efektywnie (koszty) i czy jest odpowiedni potencjał dla przyszłego rozwoju.

Badania pilotażowe ogólnopolskie wskaźników funkcjonalności bibliotek publicznych prowadzone są od 2011 roku. Dziewięć bibliotek publicznych z następujących miejscowości: Białystok, Bydgoszcz, Gorzów Wielkopolski, Rzeszów, Szczecin (2 placówki), Toruń, Wrocław (2 placówki) pełni zadania koordynatorów w regionie. W każdym z województw (dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, lubuskim, podkarpackim, podlaskim, zachodniopomorskim) w badaniach brały udział biblioteki wojewódzkie oraz po 3 placówki z grupy bibliotek gmin: wiejskich (obsługiwana populacja:

5-10 tys. mieszkańców), miejsko-wiejskich (10-15 tys.), miejskich (powyżej 30 tys.) Łącznie w pilotażu uczestniczyły 63 biblioteki.

W latach 2011 i 2012 koordynatorzy wojewódzcy na seminarium w Falenicy, a następnie na warsztatach w Sulejówku, otrzymali porcję niezbędnej wiedzy z zakresu tego tematu. Członkowie Zespół ds. badania efektywności bibliotek publicznych przekazali bibliotekom testującym opracowane formularze (sformatowane w Excelu) do gromadzenia danych statystycznych potrzebnych do obliczania wskaźników oraz materiały informacyjne. Placówki testujące wpisywały dane do formularzy, a następnie otrzymywały wyliczone wartości wszystkich wskaźników. Koordynatorzy z bibliotek wojewódzkich, a następnie członkowie Zespołu SBP sprawdzali i analizowali poprawność podawanych danych przez biblioteki i sygnalizowali potrzebę dokonania korekty danych budzących wątpliwości.

Biblioteki wojewódzkie uczestniczące w badaniach otrzymały od Pani Lidii Derfert-Wolf, kierownika Zespołu, wiele materiałów pomocniczych i prezentacji multimedialnych m. in. analizę wskaźników funkcjonalności bibliotek publicznych na podstawie danych za lata 2011-2012. W przesłanych tabelach przedstawiono wartości wskaźników funkcjonalności w postaci średniej arytmetycznej, mediany, wartości minimalnej i maksymalnej. Biblioteki uczestniczące w pilotażu mogły, korzystając z tych tabel, dokonać analizy pozycji własnej biblioteki wśród innych, tj. porównać wybrane wskaźniki w różnych grupach bibliotek, czy też zaprezentować dane własnej biblioteki na tle innych placówek o podobnej strukturze.

Rok 2014 przyniósł zasadnicze zmiany w organizacji badań pilotażowych bibliotek publicznych, gdyż opracowano specjalne oprogramowanie do gromadzenia i analizy danych statystycznych oraz do automatycznego obliczania wybranych wskaźników funkcjonalności. Dane za 2013 r. biblioteki wprowadziły do programu, a biblioteki wojewódzkie koordynujące badania pilotażowe, miały za zadanie m. in. zweryfikować poprawność danych i zatwierdzić formularze danych statystycznych w systemie AFB. Aplikacja ta - do gromadzenia, analizy i prezentacji wskaźników funkcjonalności bibliotek - umożliwia wieloaspektową analizę i zobrazowanie danych statystycznych i wskaźników zgromadzonych w bazie danych.

Strategia Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich na lata 2010-2021 zakładała, że wszystkie biblioteki publiczne w najbliższej przyszłości powinny gromadzić niezbędne dane wg ujednoliconego formularza elektronicznego, a w celu automatycznego obliczania wskaźników MKiDzN powinno sfinansować program komputerowy.

Województwo podlaskie w badaniach pilotażowych efektywności bibliotek publicznych reprezentuje 9 placówek terenowych oraz Książnica Podlaska.

Są to następujące grupy bibliotek terenowych:

1. Miejskie powyżej 30 tys. mieszkańców: APK.MBP w Augustowie, MBP w Łomży, BP w Suwałkach.
2. Miejsko-wiejskie - 10-15 tys. mieszkańców: MBP w Czarnej Białostockiej, MBP w Wasilkowie, BP w Mońkach.
3. Biblioteki wiejskie - 5 -10 tys. mieszkańców: BPG Augustów w Żarnowie, GBP w Sztabinie, BP w Gródku.

Za poprawny przebieg badań w wymienionych powyżej placówkach odpowiedzialna jest autorka artykułu. Do zadań koordynatora wojewódzkiego należy m.in. zbieranie danych, rejestracja bibliotek w systemie, sprawdzanie poprawności wypełnionych formularzy, analizowanie danych statystycznych.

Dysponując własnymi danymi oraz materiałem opracowanym w ramach zadania SBP „Badanie efektywności bibliotek publicznych i pedagogicznych” za lata 2011-2012, opracowano zestawienia tabelaryczne (w załączeniu), celem pozyskania informacji, jak prezentują się dane testowanych bibliotek woj. podlaskiego na tle innych bibliotek w skali kraju.

Ciekawi byliśmy również, jakie zmiany nastąpiły w 9 placówkach naszego województwa w zakresie wartości wybranych wskaźników funkcjonalności w latach 2011-2013.

Tabele 1, 2, 3, 4, 5, 6 przedstawiają porównanie wybranych wskaźników w różnych grupach bibliotek, tj.:

- biblioteki gminy miejsko-wiejskiej (obsługiwana populacja: 10-15 tys.),
- biblioteki gminy wiejskiej (obsługiwana populacja: 5-10 tys.),
- biblioteka gminy miejskiej (obsługiwana populacja: od 30 tys.).

Wartości wybranych wskaźników 9 bibliotek woj. podlaskiego podano w tabelach, w poszczególnych grupach bibliotek, w przedziałach od najmniejszej do największej.

Wstępna ocena uzyskanych wyników, tj. wartości wybranych wskaźników testowanych bibliotek woj. podlaskiego na tle innych badanych bibliotek o podobnym typie w kraju, wskazuje, że większość danych naszych bibliotek kształtuje się w granicach, podanej w tabeli, wartości średniej arytmetycznej i mediany, co jest czynnikiem pozytywnym. W nielicznych przypadkach wskaźniki mają wartości zbliżone do minimalnej i maksymalnej. Wskaźniki, które mają niskie wartości, porównywalne do wartości minimalnej to:

- *Wykorzystanie zbiorów w bibliotece w przeliczeniu na osobę obsługiwaną populacji w bibliotekach miejskich i miejsko-wiejskich.*
- *Odwiedziny wirtualne w przeliczeniu na osobę obsługiwaną populacji we wszystkich typach bibliotek*

- *Wydatki na zbiory elektroniczne jako procent wydatków na gromadzenie i obsługę zbiorów we wszystkich typach bibliotek*

Badane biblioteki naszego województwa powinny w przyszłości popracować nad poprawą tych słabych stron.

Porównując wartości wskaźników badanych bibliotek woj. podlaskiego na przestrzeni trzech lat (2011-2013), można stwierdzić, iż wskaźniki mają analogiczne wartości i nie dostrzega się znacznych wzrostów, czy spadków wskaźników w danej grupie placówek. Wartości wskaźników prezentują załączone tabele 7, 8, 9.

Pozytywną zmianą jest wzrost, w każdej grupie bibliotek, wskaźnika *zbiory opracowane komputerowo w stosunku do ogólnej liczby zbiorów*. Od kilku lat coraz więcej bibliotek na naszym terenie przystępuje do komputeryzacji procesów bibliotecznych i wdrażania nowych technologii.

Krótki okres zbierania danych oraz udział w pilotażu tylko 9 bibliotek terenowych nie pozwala na dokładniejszą analizę danych i wyciąganie wniosków, ponieważ nie jest miarodajny. W przyszłych latach wskazana byłaby kontynuacja badań i zachęcenie innych placówek z woj. podlaskiego do udziału w nich.

Materiały opracowane w ramach zadania SBP - „Badanie efektywności bibliotek publicznych i pedagogicznych”, a szczególnie tabele opracowane przez L. Derfert-Wolf, kierownika zespołu, prezentujące wartości wskaźników, stanowią wzorcową bazę danych dla innych bibliotek, uczestniczących w pilotażu lub nie, które chciałyby dokonać porównania danych własnej biblioteki do innych, podobnych placówek w Polsce.

Powyższy materiał jest tylko wstępnym głosem w dyskusji na temat efektywności bibliotek publicznych województwa podlaskiego. Zagadnienie to będzie kontynuowane w przyszłych latach, w miarę pozyskania nowej wiedzy i doświadczeń m. in. na kolejnych warsztatach, organizowanych przez Zespół SBP.

Krajowe wskaźniki efektywności bibliotek opracowuje się w wielu państwach, które wykorzystują wskaźniki do określania standardów i norm funkcjonowania bibliotek. W przyszłości SBP zamierza kontynuować badania efektywności bibliotek publicznych i pedagogicznych w Polsce oraz doskonalić metody zbierania danych statystycznych i obliczania wskaźników. Krajowy zestaw wskaźników będzie na bieżąco modyfikowany i rozwijany, z uwzględnieniem najnowszych tendencji obowiązujących w bibliotekarstwie światowym. Planuje się, prowadzenie wieloletnich badań porównawczych z wykorzystaniem wskaźników, co pozwoli na opracowanie polskich norm i standardów funkcjonowania bibliotek.

Bibliografia

1. Derfert-Wolf L.: Wskaźniki funkcjonalności i statystyka biblioteczna – normy międzynarodowe, krajowe i sprawozdawczość GUS. W: Znaczenie i badania jakości w bibliotekach. V Konferencja Biblioteki Politechniki Łódzkiej [online] Łódź-Rogów, 2012, s. 23-40 [dostęp 21.08.2014] Dostępny w Internecie: http://cybra.lodz.pl/Content/7085/VKBPL_ZnaczenieBadaniaJakosciBiblio_2012.pdf
 2. IFLA. Manifest IFLA o statystyce bibliotecznej. Tłum. Hanna Grabowska [online]. [dostęp 21.08.2014]. Dostępny w Internecie: <http://www.ifla.org/files/statistics-and-evaluation/publications/library-statistics-manifesto-pl.pdf>
 3. Jezierska M.: Badanie efektywności bibliotek publicznych i pedagogicznych – projekt SBP. W: Biuletyn EBIB [online] 2012, nr 1(128) [dostęp 21.08.2014] Dostępny w Internecie: http://www.nowyebib.info/images/stories/numery/128/128_jezierska.pdf
 4. Zestaw wskaźników funkcjonalności dla bibliotek publicznych w Polsce. W: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. Ogólnopolski portal bibliotekarski [online] 2011 [dostęp 21.08.2014] Dostępny w Internecie: http://www.sbp.pl/repository/dokumenty/SBP/realizacja_strategii/Wskazniki_pedagogiczne_styczen_2012.pdf
- oraz
5. Materiały opracowane w ramach zadania SBP: „Badanie efektywności bibliotek publicznych i pedagogicznych”.

Tabela 1. Wskaźniki funkcjonalności bibliotek gmin miejskich uzyskane w badaniu pilotażowym w bibliotekach publicznych w 2011 r.

Wskaźniki funkcjonalności za 2011 rok	Biblioteki miejskie woj. podlaskiego (3)	Biblioteki miejskie ogółem (19 bibliotek)		
		średnia	mediana	max min
Liczba zbiorów bibliotecznych w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	3043,66-3335,00	3459,41	3466,88	6688,13 1457,47
Liczba tytułów czasopism bieżących w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	1,15 - 2,39	2,28	1,83	4,93 0,33
Liczba zakupionych książek w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	27,12 - 88,77	81,63	85,46	267,85 21,97
Liczba nabytków w stosunku do liczby zbiorów bibliotecznych (%)	1,59 - 3,27	3,51	3,12	9,60 1,10
Liczba ubytków w stosunku do liczby zbiorów bibliotecznych (%)	1,79 - 2,71	3,60	2,71	11,28 0,41
Zbiory opracowane komputerowo w stosunku do ogólnej liczby zbiorów (%)	13,87- 76,00	72,21	76,00	100,00 4,97
Przestrzeń dostępna dla użytkowników w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji (m ²)	0,01-0,02	0,02	0,02	0,04 0,01
Liczba publicznie dostępnych stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	0,13 - 0,33	0,37	0,32	0,68 0,12
Liczba godzin w tygodniu, w których dostępne są usługi biblioteczne	33,00-47,00	45,90	46,00	57,50 32,00
Personel w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	0,30-0,46	0,45	0,46	0,85 0,18
Wypożyczenia w przeliczeniu na osobę obsługiwaną populacji	2,76-3,79	3,73	3,36	7,67 1,95

Wskaźniki funkcjonalności za 2011 rok	Biblioteki miejskie woj. podlaskiego (3)	Biblioteki miejskie ogółem (19 bibliotek)		
		średnia	mediana	max min
Wykorzystanie zbiorów w bibliotece w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	0,08- 0,39	0,85	0,76	2,42 0,08
Aktywność wykorzystania zbiorów (obrot)	0,93- 1,26	1,40	1,20	3,06 0,58
Odwiedziny fizyczne w bibliotece w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	1,22 – 1,55	2,11	1,84	4,47 0,95
Odwiedziny wirtualne w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	0,01- 0,26	2,19	0,43	19,56 0,00
Udział użytkowników w imprezach bibliotecznych w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	75,90- 117,40	194,16	170,56	461,19 11,49
Liczba uczestników szkoleń dla użytkowników w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	0,14- 49,05	37,43	22,20	125,85 0,14
Procent populacji docelowej objętej usługami	15,73-17,45	19,78	17,45	37,26 13,14
Koszt w przeliczeniu na odwiedziny w bibliotece	12,82- 19,16	16,62	15,84	27,18 9,09
Stosunek wydatków na gromadzenie i obsługę zbiorów do kosztów personelu	0,07 – 0,12	0,11	0,10	0,18 0,03
Wydatki biblioteki w przeliczeniu na użytkownika (PLN)	94,94 – 183,35	165,99	169,09	215,48 94,94
Wydatki na zbiory elektroniczne jako procent wydatków na gromadzenie i obsługę zbiorów	0,00 - 7,14	3,67	2,64	16,01 0,00
Wydatki na zbiory biblioteczne w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	1,01- 2,33	2,38	2,28	7,68 0,80
Liczba godzin udziału w szkoleniach zawodowych w przeliczeniu na pracownika biblioteki	0,53-20,00	14,90	11,71	50,60 0,53
Wykwalifikowani pracownicy biblioteki jako procent wszystkich pracowników	68,97-100,00	88,77	88,46	100,00 68,97

Wskaźniki funkcjonalności za 2011 rok	Biblioteki miejskie woj. podlaskiego (3)	Biblioteki miejskie ogółem (19 bibliotek)		
		średnia	mediana	max min
Procent budżetu organizatora przeznaczony na bibliotekę	0,56-0,73	1,06	0,99	2,56 0,40
Procent budżetu biblioteki uzyskany ze specjalnych grantów lub dochodów własnych	1,81 – 5,44	5,74	5,15	12,84 1,81

Tabela 2. Wskaźniki funkcjonalności bibliotek gmin miejskich (populacja 50-100 tys.) uzyskane w badaniu pilotażowym w bibliotekach publicznych w 2012 r.

Wskaźniki funkcjonalności za 2012 rok	Biblioteki miejskie woj. podlaskiego (2)	Biblioteki miejskie ogółem (9 bibliotek)		
		średnia	mediana	max min
Liczba zbiorów bibliotecznych w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	3362,68- 3426,44	3178,68	3123,47	6823,19 1663,14
Liczba tytułów czasopism bieżących w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	1,24 – 1,64	1,86	1,76	5,14 0,49
Liczba zakupionych książek w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	35,38 – 112,73	82,27	77,54	194,45 23,60
Liczba nabytków w stosunku do liczby zbiorów bibliotecznych (%)	4,10 – 9,91	4,88	3,60	9,91 1,93
Liczba ubytków w stosunku do liczby zbiorów bibliotecznych (%)	1,86 - 11,92	6,49	3,59	23,94 1,86
Zbiory opracowane komputerowo w stosunku do ogólnej liczby zbiorów(%)	78,57 – 84,50	69,86	74,78	99,06 3,01
Przestrzeń dostępna dla użytkowników w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji (m2)	0,01	0,02	0,02	0,03 0,01

Wskaźniki funkcjonalności za 2012 rok	Biblioteki miejskie woj. podlaskiego (2)	Biblioteki miejskie ogółem (9 bibliotek)		
		średnia	mediana	max min
Liczba publicznie dostępnych stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	0,21 – 0,32	0,31	0,32	0,68 0,07
Liczba godzin w tygodniu, w których dostępne są usługi biblioteczne	42,00 – 47,00	47,33	47	56 40
Personel w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	0,42 – 0,46	0,45	0,42	0,92 0,22
Wypożyczenia w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	3,55 – 3,68	3,93	3,68	7,06 1,62
Wykorzystanie zbiorów w bibliotece w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	0,17 – 0,72	0,96	0,77	2,83 0,17
Aktywność wykorzystania zbiorów (obrot)	1,12 – 1,27	1,63	1,45	2,54 1,07
Odwiedziny fizyczne w bibliotece w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	1,31 – 1,49	3,03	1,76	9,42 1,07
Odwiedziny wirtualne w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	0,00 – 0,26	2,09	0,71	12,08 0
Udział użytkowników w imprezach bibliotecznych w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	104,89 – 170,61	182,17	133,18	487,87 64,05
Liczba uczestników szkoleń dla użytkowników w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	18,30 – 52,35	21,71	16,90	52,35 3,45
Procent populacji docelowej objętej usługami	17,90 – 20,55	19,94	17,90	37,75 12,86
Koszt w przeliczeniu na odwiedziny w bibliotece	17,10 – 24,03	15,98	17,10	24,03 5,75
Stosunek wydatków na gromadzenie i obsługę zbiorów do kosztów personelu	0,05 – 0,13	0,11	0,11	0,19 0,05
Wydatki biblioteki w przeliczeniu na użytkownika	123,66 – 175,23	181,27	175,23	310,44 123,66

Wskaźniki funkcjonalności za 2012 rok	Biblioteki miejskie woj. podlaskiego (2)	Biblioteki miejskie ogółem (9 bibliotek)		
		średnia	mediana	max min
Wydatki na zbiory elektroniczne jako procent wydatków na gromadzenie i obsługę zbiorów	0,02 – 0,94	1,65	0,04	7,44 0
Wydatki na zbiory biblioteczne w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	1,08 – 2,58	2,48	2,14	6,36 0,83
Liczba godzin udziału w szkoleniach zawodowych w przeliczeniu na pracownika biblioteki	6,00 – 14,82	7,21	6	17,71 1,74
Wykwalifikowani pracownicy biblioteki jako procent wszystkich pracowników	68,97-89,66	88,24	89,66	100 68,97
Procent budżetu organizatora przeznaczony na bibliotekę	0,53 – 0,79	0,96	0,94	1,35 0,53
Procent budżetu biblioteki uzyskany ze specjalnych grantów lub dochodów własnych	4,51 – 7,15	6,13	5,34	9,59 4,13

Tabela 3. Wskaźniki funkcjonalności bibliotek gmin miejsko-wiejskich (populacja 10-15 tys.) uzyskane w badaniu pilotażowym w bibliotekach publicznych w 2011 r.

Wskaźniki funkcjonalności za 2011 rok	Biblioteki miejsko-wiejskie woj. podlaskiego (3)	Biblioteki miejsko-wiejskie ogółem (18 bibliotek)		
		średnia	mediana	max min
Liczba zbiorów bibliotecznych w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	3107,89-3954,59	4102,22	3801,17	7223,29 1278,71
Liczba tytułów czasopism bieżących w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	1,18- 2,87	2,03	1,46	5,47 0,22
Liczba zakupionych książek w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	81,70- 81,99	79,26	69,19	149,27 30,19

Wskaźniki funkcjonalności za 2011 rok	Biblioteki miejsko-wiejskie woj. podlaskiego (3)	Biblioteki miejsko-wiejskie ogółem (18 bibliotek)			
		średnia	mediana	max	min
Liczba nabytków w stosunku do liczby zbiorów bibliotecznych (%)	2,31 - 2,75	2,53	2,31	5,92	0,83
Liczba ubytków w stosunku do liczby zbiorów bibliotecznych (%)	0,97 - 2,73	2,38	2,17	8,37	0,23
Zbiory opracowane komputerowo w stosunku do ogólnej liczby zbiorów(%)	33,84 - 100,00	42,12	31,31	100,00	0,00
Przestrzeń dostępna dla użytkowników w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji (m2)	0,02-0,03	0,03	0,02	0,06	0,01
Liczba publicznie dostępnych stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	0,35 - 0,57	0,67	0,60	1,13	0,19
Liczba godzin w tygodniu, w których dostępne są usługi biblioteczne	51,00 - 66,00	44,89	44,00	66,00	33,00
Personel w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	0,26- 0,62	0,42	0,36	0,71	0,23
Wypożyczenia w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	1,70 - 3,14	2,96	3,03	6,76	0,97
Wykorzystanie zbiorów w bibliotece w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	0,05- 0,21	0,49	0,23	2,96	0,04
Aktywność wykorzystania zbiorów (obróty)	56,17 - 86,68	0,83	0,83	1,17	0,35
Odwiedziny fizyczne w bibliotece w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	0,84 - 1,78	1,68	1,35	3,71	0,48
Odwiedziny wirtualne w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	0,21 - 2,16	2,22	0,00	33,84	0,00

Wskaźniki funkcjonalności za 2011 rok	Biblioteki miejsko-wiejskie woj. podlaskiego (3)	Biblioteki miejsko-wiejskie ogółem (18 bibliotek)			
		średnia	mediana	max	min
Udział użytkowników w imprezach bibliotecznych w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	3,55 - 200,77	141,51	116,11	409,89	3,55
Liczba uczestników szkoleń dla użytkowników w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	13,93 - 30,52	25,54	18,05	103,86	0,00
Procent populacji docelowej objętej usługami	13,00 - 31,18	15,92	14,08	31,18	4,66
Koszt w przeliczeniu na odwiedzinę w bibliotece	16,12 - 28,52	19,75	16,48	45,04	7,03
Stosunek wydatków na gromadzenie i obsługę zbiorów do kosztów personelu	0,07- 0,13	0,11	0,11	0,19	0,05
Wydatki biblioteki w przeliczeniu na użytkownika	77,16 - 200,68	180,49	180,41	303,65	77,16
Wydatki na zbiory elektroniczne jako procent wydatków na gromadzenie i obsługę zbiorów	0,00 - 4,63	0,72	0,00	6,67	0,00
Wydatki na zbiory biblioteczne w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	1,93 - 2,30	1,88	1,74	3,70	0,75
Liczba godzin udziału w szkoleniach zawodowych w przeliczeniu na pracownika biblioteki	10,67 - 36,00	31,96	25,96	96,00	0,00
Procent budżetu organizatora przeznaczony na bibliotekę	0,62 - 1,56	0,98	0,91	1,56	0,39
Procent budżetu biblioteki uzyskany ze specjalnych grantów lub dochodów własnych	2,01 - 3,66	4,88	3,58	21,16	0,00
Wykwalifikowani pracownicy biblioteki jako procent wszystkich pracowników	100,00	74,64	76,04	100,00	33,33

Tabela 4. Wskaźniki funkcjonalności bibliotek gmin miejsko-wiejskich (populacja 10-15 tys.) uzyskane w badaniu pilotażowym w bibliotekach publicznych w 2012 r.

Wskaźniki funkcjonalności za 2012 rok	Biblioteki miejsko-wiejskie woj. podlaskiego (3)	Biblioteki miejsko-wiejskie ogółem (28 bibliotek)		
		średnia	mediana	max min
Liczba zbiorów bibliotecznych w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	3166,75 - 3988,08	3784,21	3587,72	6764,05 1306,04
Liczba tytułów czasopism bieżących w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	1,51 - 2,27	1,93	1,64	5,69 0
Liczba zakupionych książek w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	91,62 - 105,46	80,82	73,26	154,17 31,22
Liczba nabytków w stosunku do liczby zbiorów bibliotecznych (%)	2,35 - 3,52	2,89	2,63	6,80 0,78
Liczba ubytków w stosunku do liczby zbiorów bibliotecznych (%)	0,01 - 3,08	4,11	1,95	27,69 0,00
Zbiory opracowane komputerowo w stosunku do ogólnej liczby zbiorów (%)	56,22 - 99,51	38,42	33,25	99,51 0
Przestrzeń dostępna dla użytkowników w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji (m²)	0,02 - 0,03	0,03	0,02	0,06 0,01
Liczba publicznie dostępnych stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	0,34 - 0,45	0,69	0,55	2,84 0
Liczba godzin w tygodniu, w których dostępne są usługi biblioteczne	51,00 - 56,00	42,07	41,50	56 28
Personel w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	0,27 - 0,58	0,38	0,35	0,81 0,12

Wskaźniki funkcjonalności za 2012 rok	Biblioteki miejsko-wiejskie woj. podlaskiego (3)	Biblioteki miejsko-wiejskie ogółem (28 bibliotek)		
		średnia	mediana	max min
Wypożyczenia w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	1,70 - 3,13	2,89	2,97	7,00 0,79
Wykorzystanie zbiorów w bibliotece w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	0,04 - 0,09	0,49	0,24	2,96 0,02
Aktywność wykorzystania zbiorów (obróć)	0,55 - 0,91	0,91	0,91	2,05 0,25
Odwiedziny fizyczne w bibliotece w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	0,89 - 2,01	1,79	1,50	5,20 0,46
Odwiedziny wirtualne w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	0,61 - 1,21	2,17	0,54	25,56 0
Udział użytkowników w imprezach bibliotecznych w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	20,61 - 280,48	189,91	139,24	933,16 0
Liczba uczestników szkoleń dla użytkowników w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	13,05 - 35,95	26,60	13,80	157,19 0
Procent populacji docelowej objętej usługami	9,38 - 17,80	17,92	14,13	56,52 4,39
Koszt w przeliczeniu na odwiedzinę w bibliotece	18,09 - 29,88	18,47	17,79	43,99 6,21
Stosunek wydatków na gromadzenie i obsługę zbiorów do kosztów personelu	0,08 - 0,16	0,11	0,10	0,22 0,04
Wydatki biblioteki w przeliczeniu na użytkownika	180,15 - 284,35	175,71	165,04	389,26 36,22
Wydatki na zbiory elektroniczne jako procent wydatków na gromadzenie i obsługę zbiorów	0,00 - 1,33	0,35	0,00	2,43 0
Wydatki na zbiory biblioteczne w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	2,04 - 2,70	1,83	1,61	3,74 0,74
Liczba godzin udziału w szkoleniach zawodowych w przeliczeniu na pracownika biblioteki	12,09 - 32,67	23,32	11,39	138,67 0

Wskaźniki funkcjonalności za 2012 rok	Biblioteki miejsko-wiejskie woj. podlaskiego (3)	Biblioteki miejsko-wiejskie ogółem (28 bibliotek)		
		średnia	mediana	max min
Wykwalifikowani pracownicy biblioteki jako procent wszystkich pracowników	75,00 – 100,00	80,74	97,50	100 0
Procent budżetu organizatora przeznaczony na bibliotekę	0,71 – 1,53	0,90	0,86	1,62 0,34
Procent budżetu biblioteki uzyskany ze specjalnych grantów lub dochodów własnych	2,12 – 3,56	6,75	3,57	61,90 0,43

Tabela 5. Wskaźniki funkcjonalności bibliotek gmin wiejskich (populacja 5-10 tys.) uzyskane w badaniu pilotażowym w bibliotekach publicznych w 2011 r.

Wskaźniki funkcjonalności za 2011 rok	Biblioteki wiejskie woj. podlaskiego (3)	Biblioteki wiejskie ogółem (19 bibliotek)		
		średnia	mediana	max min
Liczba zbiorów bibliotecznych w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	4046,06- 7094,36	5305,66	5506,42	8919,70 963,00
Liczba tytułów czasopism bieżących w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	0,19- 13,80	3,43	2,12	17,70 0,00
Liczba zakupionych książek w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	45,71- 111,64	105,36	97,39	248,89 41,97
Liczba nabytków w stosunku do liczby zbiorów bibliotecznych (%)	1,76 - 11,28	3,33	2,26	11,28 0,80
Liczba ubytków w stosunku do liczby zbiorów bibliotecznych (%)	1,02 – 1,51	2,14	1,59	7,61 0,00
Zbiory opracowane komputerowo w stosunku do ogólnej liczby zbiorów (%)	0,00 - 18,04	25,56	13,12	100,00 0,00

Wskaźniki funkcjonalności za 2011 rok	Biblioteki wiejskie woj. podlaskiego (3)	Biblioteki wiejskie ogółem (19 bibliotek)		
		średnia	mediana	max min
Przestrzeń dostępna dla użytkowników w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji (m2)	0,03-0,05	0,03	0,04	0,06 0,01
Liczba publicznie dostępnych stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	0,71 – 1,67	1,27	1,31	2,31 0,34
Liczba godzin w tygodniu, w których dostępne są usługi biblioteczne	35,00 – 48,00	40,21	40,00	52,00 30,00
Personel w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	0,61 – 1,06	0,55	0,53	1,06 0,12
Wypożyczenia w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	1,88 – 5,05	3,06	2,76	8,01 0,46
Wykorzystanie zbiorów w bibliotece w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	0,11 – 2,25	0,79	0,34	4,81 0,02
Aktywność wykorzystania zbiorów (obrot)	0,29 – 1,02	0,72	0,63	2,05 0,28
Odwiedziny fizyczne w bibliotece w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	1,14 - 3,82	2,06	2,03	3,97 0,17
Odwiedziny wirtualne w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	0,08 – 0,14	0,41	0,00	3,79 0,00
Udział użytkowników w imprezach bibliotecznych w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	15,88 – 345,30	250,06	225,88	646,43 13,64
Liczba uczestników szkoleń dla użytkowników w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	1,06 – 101,64	34,67	19,29	145,48 0,00
Procent populacji docelowej objętej usługami	10,50 - 21,06	13,73	15,16	21,06 3,99
Koszt w przeliczeniu na odwiedzinę w bibliotece	13,72 - 48,27	23,82	18,26	72,93 6,48

Wskaźniki funkcjonalności za 2011 rok	Biblioteki wiejskie woj. podlaskiego (3)	Biblioteki wiejskie ogółem (19 bibliotek)		
		średnia	mediana	max min
Stosunek wydatków na gromadzenie i obsługę zbiorów do kosztów personelu	0,08 - 0,20	0,12	0,11	0,28 0,02
Wydatki biblioteki w przeliczeniu na użytkownika	248,73 - 560,27	280,07	293,68	560,27 122,90
Wydatki na zbiory elektroniczne jako procent wydatków na gromadzenie i obsługę zbiorów	0,00	0,32	0,00	5,07 0,00
Wydatki na zbiory biblioteczne w przeliczeniu na osobę obsługiwaną populacji	2,30 - 4,15	2,67	2,30	5,32 0,62
Liczba godzin udziału w szkoleniach zawodowych w przeliczeniu na pracownika biblioteki	9,10 - 46,82	53,47	39,92	155,43 0,00
Wykwalifikowani pracownicy biblioteki jako procent wszystkich pracowników	96,43 - 100,00	75,80	75,00	100,00 40,00
Procent budżetu organizatora przeznaczony na bibliotekę	1,63 - 2,35	1,21	0,98	2,84 0,46
Procent budżetu biblioteki uzyskany ze specjalnych grantów lub dochodów własnych	1,31-25,12	9,32	4,80	66,18 1,18

Tabela 6. Wskaźniki funkcjonalności bibliotek gmin wiejskich (populacja 5-10 tys.) uzyskane w badaniu pilotażowym w bibliotekach publicznych w 2012 r.

Wskaźniki funkcjonalności za 2012 rok	Biblioteki wiejskie woj. podlaskiego (3)	Biblioteki wiejskie ogółem (59 bibliotek)		
		średnia	mediana	max min
Liczba zbiorów bibliotecznych w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwaną populacją	4123,12 - 6816,19	4749,74	4544,19	9186,15 558,49
Liczba tytułów czasopism bieżących w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwaną populacją	0,19 - 10,46	2,34	1,56	13,75 0

Wskaźniki funkcjonalności za 2012 rok	Biblioteki wiejskie woj. podlaskiego (3)	Biblioteki wiejskie ogółem (59 bibliotek)		
		średnia	mediana	max min
Liczba zakupionych książek w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwaną populacją	54,32 - 108,44	99,16	85,67	249,66 17,45
Liczba nabytków w stosunku do liczby zbiorów bibliotecznych (%)	1,55 - 2,54	2,86	2,33	14,04 0,85
Liczba ubytków w stosunku do liczby zbiorów bibliotecznych (%)	1,25 - 1,89	5,41	1,50	53,20 0
Zbiory opracowane komputerowo w stosunku do ogólnej liczby zbiorów (%)	0,00 - 26,56	21,88	7,39	100 0
Przestrzeń dostępna dla użytkowników w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwaną populacją (m2)	0,03 - 0,05	0,03	0,03	0,07 0
Liczba publicznie dostępnych stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwaną populacją	0,89 - 2,32	1,09	1,03	2,33 0
Liczba godzin w tygodniu, w których dostępne są usługi biblioteczne	40,00 - 48,00	39,41	40	55 10
Personel w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwaną populacją	0,54 - 0,98	0,45	0,46	0,99 0,03
Wypożyczenia w przeliczeniu na osobę obsługiwaną populacją	2,02 - 4,58	2,61	2,04	9,80 0,19
Wykorzystanie zbiorów w bibliotece w przeliczeniu na osobę obsługiwaną populacją	0,10 - 1,61	0,59	0,30	5,84 0
Aktywność wykorzystania zbiorów (obrot)	0,31 - 0,91	0,68	0,55	2,86 0,17
Odwiedziny fizyczne w bibliotece w przeliczeniu na osobę obsługiwaną populacją	1,37 - 3,66	1,67	1,26	6,76 0,05

Wskaźniki funkcjonalności za 2012 rok	Biblioteki wiejskie woj. podlaskiego (3)	Biblioteki wiejskie ogółem (59 bibliotek)		
		średnia	max	min
Odwiedziny wirtualne w przeliczeniu na osobę obsługiwaną w bibliotece	0,15 - 1,61	0,46	6,00	0
Udział użytkowników w imprezach bibliotecznych w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	197,04 - 388,06	180,65	865,20	0
Liczba uczestników szkoleń dla użytkowników w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	6,45 - 58,27	13,73	68,77	0
Procent populacji docelowo objętej usługami	9,95 - 20,52	16,50	64,92	0,90
Koszt w przeliczeniu na odwiedzinę w bibliotece	14,55 - 49,30	24,30	88,46	2,39
Stosunek wydatków na gromadzenie i obsługę zbiorów do kosztów personelu	0,04 - 0,10	0,15	0,52	0,03
Wydatki biblioteki w przeliczeniu na użytkownika	259,17 - 591,95	233,19	591,95	14,83
Wydatki na zbiory elektroniczne jako procent wydatków na gromadzenie i obsługę zbiorów	0,00	0,56	13,25	0
Wydatki na zbiory biblioteczne w przeliczeniu na osobę obsługiwaną w bibliotece	0,97 - 3,31	2,25	8,08	0,46
Liczba godzin udziału w szkoleniach zawodowych w przeliczeniu na pracownika biblioteki	1,67 - 47,75	38,07	273,17	0
Wykwalifikowani pracownicy biblioteki jako procent wszystkich pracowników	85,19 - 100,00	69,43	100	0
Procent budżetu organizatora przeznaczony na bibliotekę	1,24 - 2,01	1,03	8,99	0,03
Procent budżetu biblioteki uzyskany ze specjalnych grantów lub dochodów własnych	0,13 - 24,54	8,08	52,13	1,10

Źródło: opracowała Lidia Derfert-Wolf - kierownik Zespołu ds. badania efektywności bibliotek publicznych i pedagogicznych, w ramach zadania SBP „Badanie efektywności bibliotek publicznych i pedagogicznych” (Tabele: 1, 2, 3, 4, 5, 6)

Tabela 7. Wskaźniki funkcjonalności bibliotek gmin miejskich woj. podlaskiego (populacja 30-100 tys.) uzyskane w badaniu pilotażowym w bibliotekach publicznych w latach 2011-2013

Wskaźniki funkcjonalności w latach 2011 - 2013	Biblioteki miejskie woj. podlaskiego (3 biblioteki)		
	2011rok	2012rok	2013rok
Liczba zbiorów bibliotecznych w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	3043,66-3335,00	2880,43- 3426,44	2811,31- 3465,38
Liczba tytułów czasopism bieżących w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	1,15 - 2,39	1,24 - 2,40	1,58 - 2,05
Liczba zakupionych książek w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	27,12 - 88,77	35,38 - 112,73	38,17 - 77,88
Liczba nabytków w stosunku do liczby zbiorów bibliotecznych (%)	1,59 - 3,27	4,10 - 9,91	2,46 - 3,92
Liczba ubytków w stosunku do liczby zbiorów bibliotecznych (%)	1,79 - 2,71	1,86 - 12,93	2,40 - 4,34
Zbiory opracowane komputerowo w stosunku do ogólnej liczby zbiorów (%)	13,87- 76,00	25,48 - 84,50	83,60 - 87,60
Przestrzeń dostępna dla użytkowników w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji (m ²)	0,01- 0,02	0,01 - 0,02	0,01 - 0,02
Liczba publicznie dostępnych stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	0,13 - 0,33	0,21 - 0,32	0,22 - 0,29
Liczba godzin w tygodniu, w których dostępne są usługi biblioteczne	33,00-47,00	33,00 - 47,00	33,00 - 47,00
Personel w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	0,30-0,46	0,27 - 0,46	0,29 - 0,48
Wypożyczenia w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	2,76-3,79	2,67 - 3,68	2,58 - 4,01
Wykorzystanie zbiorów w bibliotece w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	0,08- 0,39	0,08 - 0,72	0,17 - 1,60
Aktywność wykorzystania zbiorów (obróty)	0,93- 1,26	0,95- 1,27	1,00- 1,58

Wskaźniki funkcjonalności w latach 2011 - 2013	Biblioteki miejskie woj. podlaskiego (3 biblioteki)		
	2011rok	2012rok	2013rok
Odwiedziny fizyczne w bibliotece w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	1,22 - 1,55	1,17 - 1,49	1,23- 1,67
Odwiedziny wirtualne w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	0,01- 0,26	0,00 - 0,26	0,00 - 0,34
Udział użytkowników w imprezach bibliotecznych w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	75,90- 117,40	81,74 - 170,61	48,58 - 167,27
Liczba uczestników szkoleń dla użytkowników w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	0,14- 49,05	18,30 - 52,35	2,04 - 48,03
Procent populacji docelowej objętej usługami	15,73-17,45	15,89 - 20,55	14,92- 19,96
Koszt w przeliczeniu na odwiedzinę w bibliotece	12,82- 19,16	16,74 - 24,03	14,17 - 20,74
Stosunek wydatków na gromadzenie i obsługę zbiorów do kosztów personelu	0,07 - 0,12	0,01 - 0,13	0,06 - 0,12
Wydatki biblioteki w przeliczeniu na użytkownika	94,94 - 183,35	122,84 - 175,23	117,03 - 169,58
Wydatki na zbiory elektroniczne jako procent wydatków na gromadzenie i obsługę zbiorów	0,00 - 7,14	0,00 - 0,94	0,00
Wydatki na zbiory biblioteczne w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	1,01- 2,33	1,08 - 2,58	1,30- 1,95
Liczba godzin udziału w szkoleniach zawodowych w przeliczeniu na pracownika biblioteki	0,53-20,00	6,00 - 14,82	6,74 - 14,97
Wykwalifikowani pracownicy biblioteki jako procent wszystkich pracowników	68,97-100,00	51,72 - 100,00	70 - 100,00
Procent budżetu organizatora przeznaczony na bibliotekę	0,56-0,73	0,53 - 0,79	0,68 - 0,80
Procent budżetu biblioteki uzyskany ze specjalnych grantów lub dochodów własnych	1,81 - 5,44	4,51 - 7,15	3,98 - 6,95

Tabela 8. Wskaźniki funkcjonalności bibliotek gmin miejsko-wiejskich woj. podlaskiego (populacja 10-15 tys.) uzyskane w badaniu pilotażowym w bibliotekach publicznych w latach 2011-2013 r.

Wskaźniki funkcjonalności w latach 2011 - 2013	Biblioteki miejsko-wiejskie woj. podlaskiego (3 biblioteki)		
	2011 r.	2012 r.	2013 r.
Liczba zbiorów bibliotecznych w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	3107,89-3954,59	3166,75 - 3988,08	3094,8 - 3934,94
Liczba tytułów czasopism bieżących w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	1,18- 2,87	1,51 - 2,27	1,72 - 2,2
Liczba zakupionych książek w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	81,70- 81,99	91,62 - 105,46	97,38 - 130,18
Liczba nabytków w stosunku do liczby zbiorów bibliotecznych (%)	2,31- 2,75	2,35 - 3,52	2,67 - 4,46
Liczba ubytków w stosunku do liczby zbiorów bibliotecznych (%)	0,97- 2,73	0,01 - 3,08	1,65 - 4,1
Zbiory opracowane komputerowo w stosunku do ogólnej liczby zbiorów (%)	33,84 - 100,00	56,22 - 99,51	53,92 - 81,56
Przestrzeń dostępna dla użytkowników w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji(m ²)	0,02 - 0,03	0,02 - 0,03	0,02- 0,03
Liczba publicznie dostępnych stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	0,35 - 0,57	0,34 - 0,45	0,42-0,60
Liczba godzin w tygodniu, w których dostępne są usługi biblioteczne	51,00 - 66,00	51,00 - 56,00	51,00 - 56,00
Personel w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwanej populacji	0,26- 0,62	0,27 - 0,58	0,25- 0,61
Wypożyczenia w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	1,70 - 3,14	1,70 - 3,13	1,85 - 3,02
Wykorzystanie zbiorów w bibliotece w przeliczeniu na osobę obsługiwanej populacji	0,05- 0,21	0,04 - 0,09	0,03 - 0,28
Aktywność wykorzystania zbiorów (obróty)	0,56 - 0,86	0,55 - 0,91	0,61 - 0,86

Wskaźniki funkcjonalności w latach 2011 - 2013	Biblioteki miejsko-wiejskie woj. podlaskiego (3 biblioteki)		
	2011 r.	2012 r.	2013 r.
Odwiedziny fizyczne w bibliotece w przeliczeniu na osobę obsługiwaną populacji	0,84 - 1,78	0,89 - 2,01	0,80 - 1,86
Odwiedziny wirtualne w przeliczeniu na osobę obsługiwaną populacji	0,21 - 2,16	0,61 - 1,21	0,38 - 1,54
Udział użytkowników w imprezach bibliotecznych w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwaną populacji	3,55 - 200,77	20,61 - 280,48	24,04 - 207,23
Liczba uczestników szkoleń dla użytkowników w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwaną populacji	13,93- 30,52	13,05 - 35,95	10,57 - 36,70
Procent populacji docelowej objętej usługami	13,00- 31,18	9,38 - 17,80	12,6 - 16,60
Koszt w przeliczeniu na odwiedzinę w bibliotece	16,12 - 28,52	18,09 - 29,88	18,95 - 38,14
Stosunek wydatków na gromadzenie i obsługę zbiorów do kosztów personelu	0,07- 0,13	0,08 - 0,16	0,08 - 0,18
Wydatki biblioteki w przeliczeniu na użytkownika	77,16 - 200,68	180,15 - 284,35	189,61 - 230,98
Wydatki na zbiory elektroniczne jako procent wydatków na gromadzenie i obsługę zbiorów	0,00 - 4,63	0,00 - 1,33	0,00
Wydatki na zbiory biblioteczne w przeliczeniu na osobę obsługiwaną populacji	1,93 - 2,30	2,04 - 2,70	2,36 - 3,82
Liczba godzin udziału w szkoleniach zawodowych w przeliczeniu na pracownika biblioteki	10,67 - 36,00	12,09 - 32,67	29,01 - 50,57
Wykwalifikowani pracownicy biblioteki jako procent wszystkich pracowników	100,00	75,00 - 100,00	85,71 - 100,00
Procent budżetu organizatora przeznaczony na bibliotekę	0,62 - 1,56	0,71 - 1,53	0,94 - 1,57
Procent budżetu biblioteki uzyskany ze specjalnych grantów lub dochodów własnych	2,01- 3,66	2,12 - 3,56	2,66 - 3,94

Tabela 9. Wskaźniki funkcjonalności bibliotek gmin wiejskich woj. podlaskiego (populacja 5-10 tys.) uzyskane w badaniu pilotażowym w bibliotekach publicznych w latach 2011-2013

Wskaźniki funkcjonalności w latach 2011 - 2013	Biblioteki wiejskie woj. podlaskiego (3 biblioteki)		
	2011 r.	2012 rok	2013 rok
Liczba zbiorów bibliotecznych w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwaną populacji	4046,06- 7094,36	4123,12 - 6816,19	4157,31- 6737,23
Liczba tytułów czasopism bieżących w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwaną populacji	0,19- 13,80	0,19 - 10,46	0,19 - 10,85
Liczba zakupionych książek w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwaną populacji	45,71- 111,64	54,32 - 108, 44	65,98 - 159,56
Liczba nabytków w stosunku do liczby zbiorów bibliotecznych (%)	1,76 - 11,28	1,55 - 2,54	1,23 - 3,04
Liczba ubytków w stosunku do liczby zbiorów bibliotecznych (%)	1,02 - 1,51	1,25 - 1,89	1,88 - 3,46
Zbiory opracowane komputerowo w stosunku do ogólnej liczby zbiorów (%)	0,00 - 18,04	0,00 - 26,56	1,04 - 38,21
Przestrzeń dostępna dla użytkowników w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwaną populacji (m ²)	0,03 - 0,05	0,03 - 0,05	0,03 - 0,05
Liczba publicznie dostępnych stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwaną populacji	0,71 - 1,67	0,89 - 2,32	0,72 - 2,89
Liczba godzin w tygodniu, w których dostępne są usługi biblioteczne	35,00 - 48,00	40,00 - 48,00	40,00 - 48,00
Personel w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwaną populacji	0,61 - 1,06	0,54 - 0,98	0,54 - 0,98
Wypożyczenia w przeliczeniu na osobę obsługiwaną populacji	1,88 - 5,05	2,02 - 4,58	2,05 - 4,20
Wykorzystanie zbiorów w bibliotece w przeliczeniu na osobę obsługiwaną populacji	0,11 - 2,25	0,10 - 1,61	0,12 - 1,46
Aktywność wykorzystania zbiorów (obróć)	0,29 - 1,02	0,31 - 0,91	0,32 - 0,84

Wskaźniki funkcjonalności w latach 2011 - 2013	Biblioteki wiejskie woj. podlaskiego (3 biblioteki)		
	2011 r.	2012 rok	2013 rok
Odwiedziny fizyczne w bibliotece w przeliczeniu na osobę obsługiwaną populacji	1,14 - 3,82	1,37 - 3,66	1,40 - 7,27
Odwiedziny wirtualne w przeliczeniu na osobę obsługiwaną populacji	0,08 - 0,14	0,15 - 1,61	0,67 - 3,93
Udział użytkowników w imprezach bibliotecznych w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwaną populacji	15,88 - 345,30	197,04 - 388,06	217,55 - 403,07
Liczba uczestników szkoleń dla użytkowników w przeliczeniu na 1000 osób obsługiwaną populacji	1,06 - 101,64	6,45 - 58,27	8,9 - 92,89
Procent populacji docelowej objętej usługami	10,50 - 21,06	9,95 - 20,52	10,57 - 20,66
Koszt w przeliczeniu na odwiedzinę w bibliotece	13,72 - 48,27	14,55 - 49,30	7,68 - 48,01
Stosunek wydatków na gromadzenie i obsługę zbiorów do kosztów personelu	0,08 - 0,20	0,04 - 0,10	0,06-0,08
Wydatki biblioteki w przeliczeniu na użytkownika	248,73 - 560,27	259,17 - 591,95	270,32 - 627,59
Wydatki na zbiory elektroniczne jako procent wydatków na gromadzenie i obsługę zbiorów	0,00	0,00	0,00- 0,67
Wydatki na zbiory biblioteczne w przeliczeniu na osobę obsługiwaną populacji	2,30 - 4,15	0,97 - 3,31	1,44 - 2,76
Liczba godzin udziału w szkoleniach zawodowych w przeliczeniu na pracownika biblioteki	9,10 - 46,82	1,67 - 47,75	13,38 - 28,61
Wykwalifikowani pracownicy biblioteki jako procent wszystkich pracowników	96,43 - 100,00	85,19 - 100,00	85,19 - 100,00
Procent budżetu organizatora przeznaczony na bibliotekę	1,63 - 2,35	1,24 - 2,01	0,94 - 1,95

Wskaźniki funkcjonalności w latach 2011 - 2013	Biblioteki wiejskie woj. podlaskiego (3 biblioteki)		
	2011 r.	2012 rok	2013 rok
Procent budżetu biblioteki uzyskany ze specjalnych grantów lub dochodów własnych	1,31-25,12	0,13 - 24,54	8,5 - 11,84

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z wybranych bibliotek terenowych woj. podlaskiego, uczestniczących w badaniach pilotażowych w ramach zadania SBP „Badanie efektywności bibliotek publicznych i pedagogicznych” (Tabele: 7, 8, 9)

Grzegorz Zys

Książnica Podlaska

Prawo autorskie w działalności bibliotek

Zagadnienie prawa autorskiego¹ nie może być bibliotekarzom obce. Artykuł 28 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych bezpośrednio dotyczy bibliotek i wykonywania przez nie statutowych obowiązków nieodpłatnego udostępniania zbiorów.

Artykuł 28 stanowi:

Biblioteki, archiwa i szkoły mogą:

- 1) *udostępniać nieodpłatnie, w zakresie swoich zadań statutowych, egzemplarze utworów rozpowszechnionych;*
- 2) *sporządzać lub zlecać sporządzanie egzemplarzy rozpowszechnionych utworów w celu uzupełnienia, zachowania lub ochrony własnych zbiorów;*
- 3) *udostępniać zbiory dla celów badawczych lub poznawczych za pośrednictwem końcówek systemu informatycznego (terminali) znajdujących się na terenie tych jednostek.*

Powyższy artykuł to tzw. licencja ustawowa ograniczająca monopol autorski, zezwalająca na korzystanie z utworów bez zgody twórców, na określonych przepisami warunkach i pewnych sytuacjach.²

Biblioteki publiczne muszą świadczyć swoje usługi nieodpłatnie. Nieodpłatne udostępnianie zbiorów jest zadaniem statutowym biblioteki³, co w przypadku bibliotek publicznych wynika z ustawy o bibliotekach⁴.

Nieodpłatnie nie oznacza, że nie mogą biblioteki korzystać z art. 14 ust. 2 ustawy o bibliotekach⁵, gdzie są określone usługi bibliotek, w przypadku których mają one ma prawo pobierania opłat, czyli:

- 1) *za usługi informacyjne, bibliograficzne, reprograficzne, oraz wypożyczenia międzybiblioteczne,*

¹ Regulacje dotyczące prawa autorskiego zawiera ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. 1994 Nr 24 poz. 83 z późn. zm.). Pełny tekst ustawy (ujednolicony) dostępny m.in. w Internetowym Systemie Aktów Prawnych <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19940240083>

² Bolesław Howorka, O artykule 28 prawa autorskiego, Bibliotekarz, 2015, Nr 2, s. 38-43.

³ Zadania biblioteki wynikają z art. 4 ustawy o bibliotekach.

⁴ Art. 14 ust. 1 ustawy o bibliotekach.

⁵ USTAWA o bibliotekach z dnia 27 czerwca 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 85 poz. 539 z późn. zm.). Pełny tekst ustawy (ujednolicony) dostępny m.in. w Internetowym Systemie Aktów Prawnych <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970850539>

- 2) za wypożyczenia materiałów audiowizualnych,
- 3) w formie kaucji za wypożyczone materiały biblioteczne,
- 4) za uszkodzenie, zniszczenie lub niezwrócenie materiałów bibliotecznych.

Należy przy tym pamiętać, że wysokość tych opłat nie może przekraczać kosztów wykonania usługi.⁶

Bezpłatnie można udostępniać utwór rozpowszechniony, czyli utwór, który za zezwoleniem twórcy został w jakikolwiek sposób udostępniony publicznie.⁷ Nie musi on być zwielokrotniony, może występować w jednym egzemplarzu.

Dalej czytamy, że biblioteka *może sporządzać lub zlecać sporządzanie egzemplarzy rozpowszechnionych utworów w celu uzupełnienia, zachowania lub ochrony własnych zbiorów*.

Uzupełnienie zbiorów dotyczy odzyskania zagubionego lub zniszczonego egzemplarza utworu lub jego fragmentu. Pozycja, którą zamierzamy „odtworzyć” musiała być w zbiorach naszej biblioteki. Nie jest dopuszczone wykonywanie kopii dokumentów nie będących wcześniej na inwentarzu naszej biblioteki. Nie wolno również sporządzać większej liczby kopii utworu.

Sporządzeniu dodatkowego egzemplarza musi zawsze przyświecać cel upowszechniający. Natomiast to czy chodzi o uzupełnienie, zachowanie czy ochronę zbiorów zależy od sytuacji danej biblioteki i dokumentu. Należy pamiętać, że kopia może być tylko jedna i udostępnia się ją zamiast oryginału, który zamierzamy chronić.

Biblioteka nie odpowiada, jeżeli czytelnik skopiuje dzieło wypożyczone i wykorzysta je niezgodnie z prawem.

Biblioteki mogą również udostępniać swoje zbiory w celach badawczych lub poznawczych, za pośrednictwem końcówek systemu informatycznego (terminali) znajdujących się na terenie placówek bibliotecznych (biblioteka główna i filie). Oznacza to, że wszystkie zbiory biblioteki można zdigitalizować i udostępniać w sieci lokalnej biblioteki. W tym wypadku jest możliwość korzystania z dokumentu przez więcej niż jednego użytkownika jednocześnie.

Ważny z punktu widzenia bibliotek jest również artykuł 23 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Czytamy w nim:

1) Bez zezwolenia twórcy wolno nieodpłatnie korzystać z już rozpowszechnionego utworu w zakresie własnego użytku osobistego. Przepis ten nie upoważnia do budowania według cudzego utworu architektonicznego i ar-

⁶ Art. 14 ust. 3 ustawy o bibliotekach.

⁷ Art. 6 ust. 1 pkt 3 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

chitektoniczno-urbanistycznego oraz do korzystania z elektronicznych baz danych spełniających cechy utworu, chyba że dotyczy to własnego użytku naukowego niezwiązanego z celem zarobkowym.

2) Zakres własnego użytku osobistego obejmuje korzystanie z pojedynczych egzemplarzy utworów przez krąg osób pozostających w związku osobistym, w szczególności pokrewieństwa, powinowactwa lub stosunku towarzyskiego.

Każda osoba fizyczna ma prawo do korzystania z egzemplarza utworu rozpowszechnionego. Ustawa nie wyjaśnia celu tego korzystania – może być on zarówno rozrywkowy, jak i naukowy. W przypadku kopiowania nie ma ograniczeń objętości utworu, czy też czasu nagrania, ale z punktu 2 ww. artykułu wynika, że jeden użytkownik ma prawo tylko do jednej kopii utworu. Cel korzystania z utworu może być zarówno rozrywkowy, jak i naukowy, ale musi pozostać w granicach własnego użytku osobistego. Nie jest dopuszczone tworzenie bazy dokumentów skopiowanych i udostępnianie jej poza zakresem własnego użytku osobistego, np. w miejscu pracy – stosunek służbowy nie mieści się w granicach dozwolonego użytku osobistego.

Wspomnę jeszcze o jednym zapisie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych istotnym z punktu widzenia promocji biblioteki, a szczególnie w coraz częstszym funkcjonowaniu bibliotek m.in. w mediach społecznościowych.

Artykuł 81 dotyczy rozpowszechniania wizerunku i brzmi on:

Art. 81. 1. Rozpowszechnianie wizerunku wymaga zezwolenia osoby na nim przedstawionej. W braku wyraźnego zastrzeżenia zezwolenie nie jest wymagane, jeżeli osoba ta otrzymała umówioną zapłatę za pozowanie.

2. Zezwolenia nie wymaga rozpowszechnianie wizerunku:

1) osoby powszechnie znanej, jeżeli wizerunek wykonano w związku z pełnieniem przez nią funkcji publicznych, w szczególności politycznych, społecznych, zawodowych;

2) osoby stanowiącej jedynie szczegół całości takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza.

Coraz częściej biblioteki zamieszczają fotografie ilustrujące wydania biblioteczne w Internecie (Facebook, strona www). Ma to charakter dokumentacyjny i promocyjny. Należy jednak pamiętać o zapisach ustawy i najlepiej przed zrobieniem fotografii zapytać uczestników, czy wyrażają zgodę na robienie zdjęć i ewentualne ich rozpowszechnianie w celach dokumentacyjnych.

Punkt drugi ww. artykułu określa przypadki, kiedy zgoda nie jest wymagana. Niestety nie znajdziemy w ustawie definicji *osoby powszechnie znanej*, ale przyjmuje się, że bez zgody możemy rozpowszechnić wizerunek

osoby wykonującej czynności służbowe czy też zawodowe, np. fotografia pisarza podczas spotkania autorskiego.⁸

Zgody nie wymaga również fotografia, gdzie twarz jest jedynie elementem większej całości, np. podczas publicznej imprezy. Niestety również w tym wypadku nie znajdziemy definicji uszczegóławiającej, kiedy mamy do czynienia ze *szczegółem większej całości*, a kiedy mamy wizerunek, który podlega ochronie.

Interpretacja tego zapisu jest bardzo różna, więc dla własnego bezpieczeństwa warto zachować pewne kroki – po pierwsze warto zapytać o zgodę na robienie zdjęć. Inna opcja to informacja, np. przy liście obecności bądź też przy wejściu, że podczas wydarzenia będzie wykonywana dokumentacja fotograficzna.

Podobnie, a nawet trudniej, jest w przypadku gdy dokumentujemy wydarzenie, w którym biorą udział dzieci. Z reguły celem bibliotekarza jest pokazanie ogólnie imprezy – tego, co dzieci robią, a nie samych uczestników, czyli dzieci są elementem większej całości np. podczas wykonywania jakichś prac plastycznych. Jest to jednak dość trudny temat, bo jak wspomniałem nie ma definicji kiedy mamy do czynienia ze *szczegółem większej całości*, a znajdzie się grupa rodziców, którzy, mówiąc kolokwialnie, „zrobią awanturę”. Rozwiązaniem są np. deklaracje rodziców, że ci wyrażają zgodę na umieszczanie wizerunku ich dzieci w celach dokumentacyjnych wydarzeń bibliotecznych na stronie www biblioteki / profilu facebookowym. W bibliotekach nie jest to łatwe do zastosowania.⁹ Dlatego w celu uniknięcia ewentualnych nieporozumień można robić zdjęcia, by nie było widać twarzy dzieci (fotografie z boku, z tyłu, samych prac wykonywanych przez dzieci).

Szerzej zainteresowanych tematem prawa autorskiego w działalności bibliotek odsyłam do poniższych pozycji, z których korzystałem przygotowując powyższy materiał.

⁸ Oczywiście zdarzają się wyjątki, więc zawsze warto zapytać autora, czy można mu zrobić zdjęcie podczas spotkania.

⁹ W szkołach, przedszkolach to standardowa procedura – ale tam łatwiej „złapać” rodzica.

Wybrana bibliografia:

Książki:

1. Howorka, Bolesław, *Bibliotekarz i prawo*, Warszawa, SBP, 2010.
2. Howorka, Bolesław, *Prawo autorskie w pracy bibliotekarza*, Warszawa, SBP, 2012.

Artykuły:

1. Howorka, Bolesław, *Dozwolony użytek chronionych utworów*, *Bibliotekarz* 2002, Nr 9, s. 8-13.
2. Golat, Rafał, *Uwarunkowania prawne działalności reprograficznej, prowadzonej przez biblioteki*, *Bibliotekarz* 2003, Nr 3, s. 4-8.
3. Howorka, Bolesław, *Dozwolony użytek chronionych utworów w znowelizowanej ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych*, *Bibliotekarz* 2005, Nr 2, s. 15-23.
4. Howorka, Bolesław, *Prawo do nieodpłatnego korzystania z utworu w zakresie własnego użytku osobistego*, *Bibliotekarz* 2005, Nr 12, s. 11-18.
5. Howorka, Bolesław, *Co wolno bibliotece? O art. 28 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych*, *Bibliotekarz* 2006, Nr 3, s. 12-16.
6. Howorka, Bolesław, *Biblioteka cyfrowa i prawo autorskie*, *Bibliotekarz* 2006, Nr 10, s. 7-11.
7. Rafał Golat, *Wystawy organizowane przez biblioteki a prawa autorskie*, *Bibliotekarz* 2010, Nr 7-8, s. 44-45.
8. Jankowska, Marlena, *Prawo autorskie w działalności bibliotek*, *Bibliotheca Nostra* 2012, Nr 3 (29), s. 37-45.
9. Snopek, Paweł, *Uprawnienia i obowiązki bibliotek w świetle przepisów ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych – wybrane zagadnienia*, *Bibliotheca Nostra* 2012, Nr 3 (29), s. 60-67.
10. Howorka, Bolesław, *Udostępnianie skopiowanego utworu*, *Bibliotekarz* 2013, Nr 12, s. 45-46.
11. Howorka, Bolesław, *O artykule 28 prawa autorskiego*, *Bibliotekarz* 2015, Nr 2, s. 38-43.

Ewa Ziniewicz-Siergiejko

Książnica Podlaska

Pomysł na bibliotekę dla dzieci. Wyniki badań ankietowych

Wstęp

Rola bibliotek obsługujących dzieci i młodzież zawsze była szczególna. Placówki te obok tradycyjnych funkcji bibliotek publicznych, tj. informacyjnej, edukacyjnej, intelektualnej pełniły także funkcję rozrywkową, estetyczną i integracyjną. Chociaż zadaniem priorytetowym pozostaje oczywiście gromadzenie i udostępnianie zbiorów, bibliotekarze dostrzegają, że biblioteka może dać użytkownikom nie tylko korzyści związane z książką i czytelnictwem, zwłaszcza w przypadku najmłodszych, dopiero wchodzących w życie.

Wg Wytycznych IFLA Sekcji Bibliotek dla Dzieci i Młodzieży głównym zadaniem biblioteki dla dzieci i młodzieży jest „pomoc każdej młodej osobie w przejściu etapu między dzieciństwem a dorosłością poprzez odpowiednie źródła informacji, przestrzeń sprzyjającą rozwojowi intelektualnemu, emocjonalnemu i społecznemu”. Jako pomocne w jego realizacji wymienia się zarówno wszelkie działania związane z książką, zainteresowaniami użytkowników oraz środowiskiem lokalnym.¹

Książnica Podlaska wielokrotnie prowadziła badania, których celem było poznanie oczekiwań użytkowników, także odnośnie działań bibliotek innych niż wypożyczanie i udostępnianie zbiorów na miejscu. Przykładem mogą być m. in. badania „Co chciałbyś/ chciałabyś robić w bibliotece” z 2013 r., które umożliwiły poznanie opinii młodych użytkowników na temat

¹ Najważniejsze dokumenty przygotowane przez Sekcję Bibliotek dla Dzieci i Młodzieży to:

1991 r. – Wytyczne dotyczące usług w bibliotekach dla dzieci (nowe wydanie w 2003 r.)

1997 r. – Wytyczne dla bibliotek obsługujących młodzież (nowelizacja 2008 r.)

2007 r. – Wytyczne dla bibliotek obsługujących niemowlęta i małe dzieci (do 3 lat)

2007 r. – Deklaracja Internet i biblioteki dla dzieci

Dokumenty te zostały przetłumaczone na język polski i opublikowane w książce „Dzieci, młodzież – Internet – Biblioteka. Wytyczne IFLA Sekcji Bibliotek dla Dzieci i Młodzieży (SBP, Warszawa 2009). Są dostępne (w języku polskim) na stronie internetowej IFLA w zakładce *publikacje Sekcji Bibliotek dla Dzieci i Młodzieży*.

oczekiwać wobec propozycji naszych placówek kierowanych do tej grupy wiekowej.²

Ankieta

Książnica Podlaska rozpięła anonimową ankietę „Pomysł na bibliotekę dla dzieci”. Skierowano ją do bibliotekarzy zatrudnionych w 15 filiach Książnicy Podlaskiej (nie objęto badaniami jednej z filii ze względu na jej specyficzny profil) oraz 31 oddziałach dla dzieci bibliotek terenowych.

Badania trwały od 4.02. do 31.03. 2014 r.

Narzędziem badawczym była załączona po tekście ankieta. W każdej z bibliotek, do których trafiła, miała ją wypełnić jedna osoba pracująca z czytelnikiem dziecięcym.

Do Książnicy Podlaskiej w terminie wpłynęły 42 ankiety, w tym 15 z filii bibliotecznych i 27 z oddziałów dla dzieci.

Celem badań było zebranie opinii bibliotekarzy na temat planów odnośnie funkcjonowania w najbliższym czasie biblioteki obsługującej dzieci.

Przegląd wyników ankiety

W związku ze spadkami wyników czytelnictwa ogółem, a także czytelnictwa dziecięcego w wielu bibliotekach na terenie województwa podlaskiego, zapytano ankietowane placówki o wyniki czytelnictwa na przestrzeni ostatnich 5 lat, tj. 2009 – 2013. Pytanie to zadano w związku z zamiarem przeanalizowania wpływu uzyskiwanych wyników czytelnictwa na planowanie dalszej działalności. Z pozyskanego materiału nie można wywnioskować, by wyniki czytelnictwa wpływały w znaczący sposób na rodzaj planowanych działań. Niezależnie bowiem od tychże wyników, oferta działań na rzecz najmłodszych jest dość bogata i różnorodna.

Niestety ponad połowa badanych placówek (22 biblioteki na 42, tj. 52,4%) sygnalizuje jednocześnie spadki dwóch najważniejszych wskaźników rozwoju czytelnictwa, tj. liczby czytelników i wypożyczeń na przestrzeni ostatnich 5 lat.

Wyniki odpowiedzi na pytanie o wyniki czytelnictwa na przestrzeni ostatnich pięciu lat zamieszczono w tabeli nr 1.

² E. Ziniewicz-Siergiejko, Co chciałbyś, co chciałabyś robić w bibliotece, Głos Bibliotek Publicznych ..., nr13 (w druku).

Tabela nr 1. Wyniki czytelnictwa dziecięcego w ostatnich pięciu latach

Lp.	Wyniki czytelnictwa	Filie N=15	%	Oddziały N=27	%	Razem N=42	%
1.	wzrost liczby czytelników i wzrost liczby wypożyczeń	8	53,3	4	14,8	12	28,6
2.	wzrost liczby czytelników i spadek liczby wypożyczeń	1	6,7	3	11,1	4	9,5
3.	spadek liczby czytelników i wzrost liczby wypożyczeń	2	13,3	2	7,4	4	9,5
4.	spadek liczby czytelników i spadek liczby wypożyczeń	4	26,7	18	66,7	22	52,4

Ankietowanych zapytano także o przyczyny spadków czytelnictwa dziecięcego.

Okazało się, że za najważniejszą przyczynę spadków czytelnictwa dziecięcego biblioteki uznały *zainteresowanie dzieci telewizją i Internetem* (30 placówek, tj. 71,4%; odpowiednio w filiach – 9 placówek (60,0%) i 21 oddziałów, tj. 77,8%). Jako kolejne przyczyny wskazano: *niż demograficzny* (27 bibliotek ogółem, tj. 64,3%; 9 filii – 60,0% i 18 oddziałów – 66,7%), *niewystarczające środki na uzupełnianie zbiorów*, tj. 28,6%; 20,0 w filiach i 33,3% w oddziałach. Jako ważne przyczyny mogące powodować spadki wyników czytelnictwa dziecięcego wymieniono również: *wysokie wymagania szkoły oraz zajęcia pozalekcyjne*, które ograniczają wolny czas uczniów, a tym samym wpływają na stan czytelnictwa.

Natomiast żadna z badanych placówek nie wymieniła jako przyczyny spadku czytelnictwa dziecięcego *braku kącika dla najmłodszych i niechęci szkół/przedszkoli do współpracy z bibliotekami publicznymi*.

Informację o wypowiedziach bibliotekarzy na temat przyczyn spadku wyników czytelnictwa dziecięcego w wielu placówkach podano w zamieszczonej poniżej tabeli nr 2.

Tabela nr 2. Przyczyny spadku wyników czytelnictwa dziecięcego

Lp.	Przyczyny	Filie N=15	%	Od- działy N=27	%	Ra- zem N=42	%
1.	niż demograficzny	9	60,0	18	66,7	27	64,3
2.	wysokie wymagania szkoły	2	13,3	8	29,6	10	23,8
3.	zajęcia pozalekcyjne	4	26,7	6	22,2	10	23,8
4.	niewystarczające środki na uzupełnianie zbiorów	3	20,0	9	33,3	12	28,6
5.	niedogodna lokalizacja	0	0,0	2	7,4	2	4,8
6.	złe warunki lokalowe	0	0,0	2	7,4	2	4,8
7.	nieciekawy wystrój wnętrz	1	6,7	0	0,0	1	2,4
8.	brak kąci dla najmłodszych	0	0,0	0	0,0	0	0,0
9.	braki kadrowe w bibliotece	1	6,7	0	0,0	1	2,4
10.	ograniczone działania promocyjne	2	13,3	2	7,4	4	9,5
11.	brak zainteresowania rodziców/opiekunów czytelnictwem dzieci	7	46,7	4	14,8	11	26,2
12.	niechęć szkół/przedszkoli do współpracy z bibliotekami publicznymi	0	0,0	0	0,0	0	0,0
13.	brak dostępu do Internetu dla czytelników	0	0,0	0	0,0	0	0,0
14.	zainteresowanie dzieci telewizją, Internetem	9	60,0	21	77,8	30	71,4
15.	niedogodne dla czytelników godziny otwarcia	0	0,0	0	0,0	0	0,0
16.	inne	2	13,3	2	7,4	4	9,5

Bibliotekarzy poproszono również o określenie najważniejszych funkcji, które pełni biblioteka publiczna obsługująca dzieci w środowisku lokalnym. Spośród podanych możliwości można było wybrać nie więcej niż dwie dowolne, a także wskazać jeszcze inne niż podane w ankiecie. Jak było do przewidzenia, większość, tj. 39 placówek (92,9%) w tym: 15 filii (100,0%) oraz 24 oddziały (88,9%) jako główną funkcję biblioteki publicznej wskazało *wypożyczanie i udostępnianie zbiorów*. Kolejną ważną funkcją wg ankietowanych jest pełnienie roli *miejsca spędzania czasu wolnego*. Określenie to wybrało 25 placówek (tj. 59,5% ; 7 filii - 46,7% oraz 18 oddziałów – 66,7%).

Żadna z ankietowanych placówek nie wskazała innych funkcji niż zapożyczone w ankiecie.

Określenie funkcji pełnionych przez biblioteki obsługujące dzieci przedstawiono w tabeli nr 3.

Tabela nr 3. Funkcje pełnione przez bibliotekę publiczną obsługującą dzieci

Lp.	Rodzaj funkcji pełnionej przez bibliotekę	Filie N=15	%	Od- działy N=27	%	Ra- zem N=42	%
1.	placówka wypożyczająca udostępniająca zbiory	15	100,0	24	88,9	39	92,9
2.	ośrodek informacji	6	40,0	8	29,6	14	33,3
3.	miejsce spędzania czasu wolnego	7	46,7	18	66,7	25	59,5
4.	inne	0	0,0	0	0,0	0	0,0

W ankiecie zapytano również o zapisywanie najmłodszych dzieci (tj. w wieku przedszkolnym i młodszych na czytelników). Z udzielonych odpowiedzi wynika, że 39 placówek (tj. 92,9% ankietowanych – 14 filii (93,3%) oraz 25 oddziałów (92,6%)) zapisuje na czytelników dzieci najmłodsze. Trzy placówki ogółem (7,1%) odpowiedziały, że nie zapisują dzieci najmłodszych, ale książki dla nich *wypożyczają na własne konto rodzice, inni członkowie rodziny lub opiekunowie*. Takiej odpowiedzi udzieliły: jedna filia (6,7% ankietowanych filii białostockich) oraz dwa oddziały (7,4%) spośród 27, które włączyły się do badań.

Nie podano innych sposobów wypożyczania książek do domu najmłodszym dzieciom.

Odpowiedzi odnośnie zapisywania najmłodszych na czytelników zebrano w tabeli nr 4.

Tabela nr 4. Zapisywanie najmłodszych dzieci do biblioteki

Lp.	Zapisywanie	Filie N=15	%	Oddziały N=27	%	Ra- zem N=42	%
1.	tak	14	93,3	25	92,6	39	92,9
2.	nie	0	0,0	0	0,0	0	0,0
3.	Nie, ale wypożyczają rodzice, członkowie rodziny, opiekunowie na własne konto.	1	6,7	2	7,4	3	7,1
4.	inny sposób	0	0,0	0	0,0	0	0,0

Placówkom, które odnośnie zapisywania najmłodszych dzieci do biblioteki odpowiedziały tak, zadano kolejne pytanie – o okres, w którym najmłodszy był zapisywany. Najwięcej spośród ankietowanych placówek odpowiedziało *od kilku lat* – 18 ogółem, tj. 42,9%, (8 filii – 53,3%, 10 oddziałów – 37,0%). Druga w kolejności odpowiedź była *od zawsze*. Udzieliło jej 14 bibliotek (33,3% badanych – 4 filie (26,7% i 10 oddziałów – 37,0%). Natomiast 7 placówek (16,7%), w tym: 2 filie (13,3%) oraz 5 oddziałów (18,5%) wskazało odpowiedź *od kilkunastu lat*.

Informacje odnośnie zakresu czasowego, od którego najmłodsze dzieci zapisywane są na czytelników zebrano w tabeli nr 5.

Tabela nr 5. Zapisywanie na czytelników najmłodszych dzieci – zakres czasowy

Lp.	Zakres czasowy	Filie N=15	%	Oddziały N=27	%	Ra- zem	%
1.	od zawsze	4	26,7	10	37,0	14	33,3
2.	od kilku lat	8	53,3	10	37,0	18	42,9
3.	od kilkunastu lat	2	13,3	5	18,5	7	16,7
4.	inny zakres czasowy	0	0	0	0,0	0	0,0
5.	brak odpowiedzi	1	6,7	2	7,4	3	7,1

Sprawą oczywistą jest, że biblioteka atrakcyjna dla dzieci powinna dysponować odpowiednimi zbiorami. Dlatego jeden z punktów ankiety dotyczył posiadania przez ankietowane biblioteki niektórych zbiorów dla dzieci. Wszystkie placówki (42 – 100,00% wykazały w swoich zbiorach *książki dla najmłodszych z tekstem*. W dalszej kolejności wymieniono *lektury* (37 placówek, tj. 88,1% ; 14 filii – 93,3% i 23 oddziały – 85,2%). Wydaje się, że procent ten jest w rzeczywistości jeszcze wyższy, a jedynie został

sztucznie zaniżony (nieuważne wypełnianie ankiety, braki w zbiorze aktualnych lektur??). Większość placówek (35, tj. 83,3%: 13 filii – 86,7% i 22 oddziały – 81,5%) wymieniła jako część swoich zbiorów *książki – zabawki*. Duża część ankietowanych bibliotek (31, tj. 73,8%; 12 filii – 80,0% oraz 19 oddziałów – 70,4%) wymieniła czasopisma dla dzieci. Najmniej wskazanych uzyskały *zbiory specjalne* – ich posiadanie zgłosiło 14 placówek ogółem, tj. 33,3% oraz *inne zbiory* – 7 bibliotek ogółem, tj. 16,7% - nie podając jednak rodzaju tych zbiorów.

Informacje o zbiorach ankietowanych bibliotek przedstawiono w tabeli nr 6.

Tabela nr 6. Niektóre zbiory dla dzieci

Lp.	Rodzaj zbiorów	Filie N=15	%	Oddziały N=27	%	Ra- zem N=42	%
1.	książki – zabawki	13	86,7	22	81,5	35	83,3
2.	książki dla najmłodszych z tekstem	15	100,0	27	100,0	42	100,0
3.	czasopisma dla dzieci	12	80,0	19	70,4	31	73,8
4.	zbiory specjalne dla dzieci	5	33,3	9	33,3	14	33,3
5.	lektury	14	93,3	23	85,2	37	88,1
6.	inne zbiory	3	20,0	4	14,8	7	16,7

Ankieta umożliwiła także pozyskanie informacji na temat oferty bibliotek dla dzieci w zakresie upowszechniania książki i czytelnictwa. Okazało się, że badane biblioteki jako najczęstszą ofertę wskazywały *cykliczne zajęcia dla najmłodszych* (zakreśliło ją 30 placówek ogółem, tj. 71,4%; 12 filii – 80,0% oraz 18 oddziałów – 66,7%). W dalszej kolejności ankietowani wskazywali *okazjonalne zajęcia dla najmłodszych* (wybrało je 28 bibliotek ogółem, tj. 66,7%; 10 filii – 66,7% oraz 18 oddziałów – 66,7%). Niewiele niższy wynik uzyskały *spotkania z autorami książek dziecięcych lub młodzieżowych* (wskazało je 26 placówek ogółem, tj. 61,9%; 6 filii – 40,0% oraz 20 oddziałów – 74,1%).

Wiele ankiet zawierało także wskazanie jako oferty dla dzieci *okazjonalnych zajęć dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów* (25 bibliotek, tj. 59,5%; 9 filii – 60,0% oraz 16 oddziałów – 59,3%).

W ofercie znalazły się także cykliczne zajęcia dla uczniów szkoły podstawowej i / lub gimnazjum (ogółem 14 wskazań – 33,3%). W dalszej kolejności wybierano: *dziecięce lub młodzieżowe Dyskusyjne Kluby Książki* (12 placówek ogółem, tj. 28,6% oraz *inne oferty w zakresie upowszechniania*

książki i czytelnictwa (również 12 bibliotek ogółem, tj. 28,6%), a wśród nich najczęściej *konkursy plastyczne i literackie*.

Wybory ankietowanych dotyczące oferty bibliotek dla dzieci przedstawia tabela nr 7.

Tabela nr 7. Oferta bibliotek dla dzieci

Lp.	Rodzaj oferty	Filie N=15	%	Oddziały N=27	%	Ra- zem N=42	%
1.	cykliczne zajęcia dla najmłodszych	12	80,0	18	66,7	30	71,4
2.	okazjonalne zajęcia dla najmłodszych	10	66,7	18	66,7	28	66,7
3.	cykliczne zajęcia dla uczniów szkoły podstawowej i/lub gimnazjum	5	33,3	9	33,3	14	33,3
4.	okazjonalne zajęcia dla uczniów szkoły podstawowej i gimnazjum	9	60,0	16	59,3	25	59,5
5.	dziecięce/młodzieżowe DKK	2	13,3	10	37,0	12	28,6
6.	spotkania z autorami książek dziecięcych/młodzieżowych	6	40,0	20	74,1	26	61,9
7.	inne oferty w zakresie upowszechniania książki i czytelnictwa	4	26,7	8	29,6	12	28,6

Ankietowane biblioteki zapytano również o ich *ofertę dla rodziców / opiekunów / nauczycieli*, a więc osób dorosłych, które biorą udział w procesie wychowania dziecka. Okazało się, że najczęściej wskazywano udział w imprezach rodzinnych. Odpowiedź tę wybrało ogółem 30 bibliotek (71,4%); 7 filii – 46,7% oraz aż 23 oddziały – 85,2%. Jako popularną formę wskazywano także *przeglądy książek dziecięcych*. Wybrało ją 13 placówek ogółem, tj. 31,0% ankietowanych; 5 filii – 33,3% oraz 8 oddziałów – 29,6%. *Wykłady na temat literatury dziecięcej oraz spotkania z psychologiem* miały tylko po 3 wybory, tj. 7,1%. Odpowiedzi odnośnie tej kwestii nie udzieliły 4 placówki ogółem, tj. 9,5%, a inne propozycje wybrały 3 biblioteki, tj. 7,1%, dwie z nich zwróciły uwagę na *profesjonalną i miłą obsługę*, w tym jedna na *pomoc przy obsłudze komputera*.

Informację na temat oferty bibliotek dla rodziców /opiekunów/ nauczycieli zamieszczono w tabeli nr 8.

Tabela nr 8. Oferta bibliotek dla rodziców / opiekunów / nauczycieli

Lp.	Rodzaj oferty	Filie N=15	%	Oddziały N=27	%	Ra- zem N=42	%
1.	wykłady na temat literatury dziecięcej	0	0,0	3	11,1	3	7,1
2.	przeglądy książek dziecięcych	5	33,3	8	29,6	13	31,0
3.	spotkania z psychologiem	1	6,7	2	7,4	3	7,1
4.	udział w imprezach rodzinnych	7	46,7	23	85,2	30	71,4
5.	inne propozycje	1	6,7	2	7,4	3	7,1
6.	brak odpowiedzi	3	20,0	1	3,7	4	9,5

W ankiecie poproszono także o podanie sposobów zachęcania dzieci i młodzieży do korzystania z biblioteki. Z odpowiedzi bibliotekarzy wynika, że za najlepszy sposób zachęcania dzieci i młodzieży do korzystania z biblioteki uznają *systematyczny dopływ nowości*; na ten sposób wskazało aż 41 placówek, tj. 97,6% ankietowanych; 15 filii – 100% i 26 oddziałów – 96,3%. W dalszej kolejności wymieniano *systematyczne organizowanie zajęć upowszechniających książkę i czytelnictwo* – 31 bibliotek ogółem, tj. 73,8%; 13 filii – 86,7%; 18 oddziałów, tj. 66,7% oraz *dobrze warunki lokalowe* – 27 placówek ogółem, tj. 64,3%; 12 filii – 80,0% , 15 oddziałów – 55,6%.

Wśród wymienionych na dalszych miejscach sposobów znalazły się: *systematyczna współpraca ze szkołami, duża ilość lektur, spotkania z autorami książek dziecięcych i młodzieżowych, ciekawa aranżacja wnętrza, dogodny dostęp do Internetu, możliwość wykorzystania komputera w celach innych niż nauka, spotkania z ciekawymi ludźmi, dostęp do czasopism dziecięcych i młodzieżowych oraz inne, w tym konkursy plastyczne i literackie z atrakcyjnymi nagrodami, a także dogodne dla czytelników dni i godziny otwarcia, miła i profesjonalna obsługa*.

Wypowiedzi bibliotekarzy na temat sposobów zachęcania dzieci i młodzieży do korzystania z biblioteki zebrano w tabeli nr 9.

Tabela nr 9. Sposoby zachęcania dzieci i młodzieży do korzystania z biblioteki

Lp.	Sposoby	Filie N=15	%	Oddziały N=27	%	Ra- zem N=42	%
1.	systematyczny dopływ nowości	15	100,0	26	96,3	41	97,6
2.	duża ilość lektur	11	73,3	14	51,9	25	59,5
3.	dobre warunki lokalowe	12	80,0	15	55,6	27	64,3
4.	ciekawa aranżacja wnętrza	10	66,7	12	44,4	22	52,4
5.	dostęp do czasopism dziecięcych i młodzieżowych	6	40,0	6	22,2	12	28,6
6.	dogodny dostęp do Internetu	8	53,3	14	51,9	22	52,4
7.	możliwość wykorzystania komputera w celach innych niż nauka	7	46,7	14	51,9	21	50,0
8.	systematyczna współpraca ze szkołami	11	73,3	15	55,6	26	61,9
9.	systematyczne organizowanie zajęć upowszechniających książkę i czytelnictwo	13	86,7	18	66,7	31	73,8
10.	spotkania z autorami książek dziecięcych i młodzieżowych	8	53,3	17	63,0	25	59,5
11.	spotkania z innymi ciekawymi ludźmi	6	40,0	13	48,1	19	45,2
12.	inne	3	20,0	2	7,4	5	11,9

Bibliotekarzy zapytano także o planowane działania, które przewiduje się podjąć w bibliotece w najbliższym czasie, aby zwiększyć / utrzymać wyniki czytelnictwa dziecięcego. Odpowiedziało na nie ogółem 35 spośród 42 placówek, które włączyły się do badań, tj. 83, 3%; 12 filii – 80,0% oraz 23 oddziały – 85,2%. Pozostałe biblioteki nie wpisały w ogóle najważniejszych planowanych działań.

Wśród działań planowanych przez filie znalazły się m. in.:

- Organizowanie zajęć warsztatowych oraz spotkań z pisarzami i ciekawymi ludźmi.
- Kontynuowanie cyklicznych zajęć warsztatowych dla najmłodszych czytelników z uwzględnieniem urozmaicenia i poszerzenia oferty tematycznej.
- Organizacja spotkań z rodzicami.
- Ponowienie reklamy w formie ulotek.

- Rozpowszechnienie informacji o posiadanym sprzęcie dla użytkowników niepełnosprawnych. Stworzenie letniej czytelnicy i organizacja zajęć na świeżym powietrzu.
- Propozycja nauki języka angielskiego w czasie ferii i wakacji.

Terenowe oddziały dla dzieci wymieniły takie działania, jak np.:

- Zakup nowości wydawniczych dla dzieci młodszych oraz literatury młodzieżowej.
- Prowadzenie Koła Miłośników Książek oraz Dyskusyjnego Klubu Filmowego.
- Cykliczne zajęcia dla najmłodszych użytkowników (0-2 lata) i ich opiekunów, mające na celu wykształcenie u dzieci nawyków czytelniczych i w ogóle nawyku korzystania z biblioteki zarówno przez opiekunów, jak i - w przyszłości - przez dzieci.
- Spotkania z autorami książek dziecięcych.
- Organizacja wycieczek dla aktywnych czytelników oraz zabaw pomocnych w nauce czytania i pisanie.
- Stworzenie kącika dla najmłodszych.
- Organizacja Dnia Dziecka, Dnia Kota, Dnia Czekolady itp. W ferie lub wakacje wspólne wyjścia do kina. Zamieszczanie informacji o efektach pracy na Facebooku.
- Zamieszczanie na stronie www informacji o zakupionych nowościach wydawniczych i wydarzeniach bibliotecznych oraz o terminach spotkań czytelniczych i lekcji bibliotecznych.
- Pisanie projektów i pozyskiwanie funduszy na zakup komputerów i programów bibliotecznych, co w przyszłości ułatwi pracę i zmobilizuje czytelników do częstszego korzystania z biblioteki.

Bibliotekarzy zapytano także o stosunek do pracy z czytelnikiem dziecięcym.

Przytłaczająca większość bibliotekarzy (40 osób, tj. 95,2%; 14 pracowników filii – 93,3%; 26 bibliotekarzy z oddziałów, tj. 96,3%) odpowiedziało, że lubi pracę z dziećmi. Dwie osoby (4,8%) w ogóle nie wypowiedziały się w tej kwestii. Natomiast odpowiedzi negatywnych nie odnotowano.

Wypowiedzi na temat stosunku bibliotekarzy do pracy z czytelnikiem dziecięcym zebrano w tabeli nr 10.

Tabela nr 10. Stosunek bibliotekarzy do pracy z czytelnikiem dziecięcym

Lp.	Odpowiedzi bibliotekarzy	Filie N=15	%	Oddziały N=27	%	Razem N=42	%
1.	pozytywny	14	93,3	26	96,3	40	95,2
2.	negatywny	0	0,0	0	0,0	0	0,0
3.	brak odpowiedzi	1	6,7	1	3,7	2	4,8

Pozytywny stosunek bibliotekarzy do pracy z czytelnikiem dziecięcym potwierdzają również ich wypowiedzi opisowe.

Poniżej zamieszczono niektóre z nich.

Bibliotekarze filii białostockich pisali np.:

Dzieci są wdzięcznym i chłonnym odbiorcą zajęć. Łatwo nawiązują kontakt i potrafią zadawać ciekawe pytania, wymagając od prowadzącego dużej wiedzy oraz kompetencji bibliotekarskich i pedagogicznych.

Dziecko to czytelnik wyjątkowo wdzięczny i uroczy. Jego rozwój obserwowany w kolejnych latach jest wyjątkowo satysfakcjonujący. Rozwijanie czytelnictwa dziecięcego (indywidualnego i grupowego) skutkuje pozyskaniem czytelnika dorosłego.

Praca z czytelnikiem dziecięcym daje dużo satysfakcji zawodowej. Nawiązują one wspaniały kontakt podczas zajęć w bibliotece. Potrafią swą spontanicznością zmotywować do lepszej pracy.

W podobnym tonie wypowiadali się pracownicy oddziałów dla dzieci:

Praca z czytelnikiem dziecięcym daje mi dużo satysfakcji, wymaga szerokiego wachlarza działań, mnóstwa pomysłów, daje wiele radości. Dzieci są wymagającym odbiorcą. Praca z nimi zmusza do ciągłego pobudzania wyobraźni.

Dziecko to wdzięczny i spontaniczny czytelnik. Jeżeli bibliotekarza wspomogą nauczyciele, a przede wszystkim rodzice, to ma on okazję uczestniczyć w kształtowaniu prawdziwego miłośnika książek i mądrego obywatela.

Lubię pracę z czytelnikiem dziecięcym, gdyż po prostu uwielbiam dzieci. One dają szczególną radość i ochotę do pracy. Roześmiana buźka i błysk szczęścia w oczach malucha to cudowny widok i bodziec do pracy.

Wnioski

Wiele bibliotek obsługujących dzieci zmagają się z problemem spadku liczby czytelników i wypożyczeń dokonywanych przez tę grupę wiekową. Starają się przeciwdziałać tej tendencji poprzez uatrakcyjnienie oferty bi-

blioteki dla użytkowników oraz samych pomieszczeń, urządzając „kąci dla najmłodszych”, unowocześniając wystrój pomieszczeń.

W dzisiejszych czasach, gdy tradycyjna książka drukowana nie jest jedynym nośnikiem kultury dostępnym dla dziecka, ale tylko jednym z wielu sposobów poznawania kultury, troska o atrakcyjność biblioteki powinna być priorytetem. Bibliotekarze podejmują różnorodne działania, by zainteresować dzieci książką i czytelnictwem.

Badania wykazały, że wśród uczestniczących w nich placówek nie ma bibliotek, które zajmowałyby się wyłącznie udostępnianiem zbiorów oraz udzielaniem informacji. Rola bibliotek publicznych, także obsługujących dzieci, uległa poszerzeniu. Placówki te, realizując idee Programu Rozwoju Bibliotek, stają się tzw. „trzecim miejscem”, tj. najważniejszym miejscem po domu i pracy (w wypadku dzieci po szkole czy przedszkolu), w którym nie tylko korzysta się ze zbiorów bibliotecznych, ale także miło spędza się czas w gronie rówieśników, rozwijając swoje zainteresowania, poznając autorów książek i innych ciekawych ludzi oraz ich pasje, rozmawiając o problemach wieku dorastania na przykładzie bohaterów książkowych itp.

Biblioteki naszego województwa są przygotowane do pełnienia tych funkcji. Bibliotekarze - wykształceni, szkoleni ustawicznie na różnego rodzaju kursach, seminariach, czerpiący z dobrych praktyk innych placówek są odpowiednio przygotowani, by sprostać rosnącym wobec bibliotek wymaganiom.

Ankieta wykazała, że wg nich na atrakcyjność biblioteki wpływ mają jej zbiory, a zwłaszcza systematyczny dopływ nowości wydawniczych, na co wskazało aż 97,6% ankietowanych. Większość z nich doceniło także rolę systematycznie organizowanych zajęć upowszechniających książkę i czytelnictwo, a zwłaszcza „impres rodzinnych” z udziałem dzieci i ich rodziców. Bibliotekarze podkreślają także wagę systematycznej współpracy ze szkołami. Wielu wskazywało na potrzebę stałych kontaktów z przedszkolami, by dzieci jak najwcześniej zapoznały się z biblioteką. Nikt z nich dziś nie neguje, że biblioteki powinny stać się „centrami animacji kultury czytelnicznej”, w których poza udostępnianiem zbiorów i udzielaniem informacji prowadzi się działania mające na celu upowszechnianie książki i czytelnictwa.

Z odpowiedzi bibliotekarzy wynika, że ważnym narzędziem, przyciągającym dzieci do bibliotek jest Internet z możliwością wykorzystywania go zgodnie z potrzebami i zainteresowaniami użytkowników, a więc nie tylko wyłącznie do nauki, ale także do takich celów, jak kontakty z rówieśnikami, autoprezentacja, poszukiwanie informacji zgodnie z własnymi zainteresowaniami, rozrywka.

Zwraca uwagę niezbyt wysoki procent wskazań na posiadanie czasopism dziecięcych i młodzieżowych (28,6% ogółu ankietowanych) jako

sposobu na zachęcanie dzieci i młodzieży do korzystania z biblioteki. Może to sugerować, że w wielu środowiskach brakuje środków na prenumeratę czasopism dla dzieci i młodzieży lub są środowiska, w których brak tradycji korzystania z tego rodzaju zbiorów.

Z ankiet wynika, że bibliotekarze lubią pracę z dziećmi. Sprawia im ona wiele satysfakcji i radości.

W planach na przyszłość bibliotekarze uwzględniają głównie sprawdzone w ostatnim okresie formy promocji książki i czytelnictwa. Piszą o planowanych imprezach rodzinnych, cyklicznych zajęciach dla najmłodszych (nawet w wieku 0-2lat), wycieczkach dla aktywnych czytelników.

Pomysłem wartym upowszechnienia są działania na rzecz popularyzacji biblioteki i jej działań w środowisku lokalnym. Ankietowani planują systematyczne zamieszczanie informacji o własnej bibliotece, jej zbiorach, wydarzeniach i terminach na stronach www, a także opracowywanie materiałów informacyjnych, jak np.: ulotek i folderów reklamujących usługi bibliotek, posiadane zbiory i sprzęt – komputerowy lub specjalistyczny, np. dla niepełnosprawnych.

Pojawił się też pomysł utworzenia letniej czytelnicy na świeżym powietrzu, który może sprawdzić się w niektórych środowiskach, gdzie placówki dysponują np. tarasem, dużym balkonem lub uporządkowanym podwórkiem.

Bibliotekarze dostrzegają potrzebę integracji rodziny wokół biblioteki, krzewienia kultury czytelnictwa wśród różnych grup wiekowych, uświadamiania ważnej roli książki w życiu dziecka.

.....

Wzór ankiety

Ankieta

Pomysł na bibliotekę dla dzieci

1. W ciągu ostatnich 5 lat w moim oddziale/filii:

(Proszę porównać wyniki z 2009 i 2013 r.)

- a) wzrosła liczba czytelników i wzrosła liczba wypożyczeń
- b) wzrosła liczba czytelników i spadła liczba wypożyczeń
- c) spadła liczba czytelników i wzrosła liczba wypożyczeń
- d) spadła liczba czytelników i spadła liczba wypożyczeń

2. Jakie wg Pana/Pani są przyczyny spadku liczby czytelników do lat 15 i wypożyczeń literatury dziecięcej w wielu bibliotekach?

(Proszę zaznaczyć nie więcej niż trzy uważane przez Panią/ Pana za najważniejsze.)

- a) niż demograficzny
- b) wysokie wymagania szkoły (związane z realizacją programu) wpływające na ograniczenie wolnego czasu uczniów
- c) zajęcia pozalekcyjne obciążające uczniów
- d) niewystarczające środki na systematyczne uzupełnianie zbiorów
- e) niedogodna lokalizacja
- f) złe warunki lokalowe
- g) nieciekawą wystrój wnętrza
- h) brak kącia dla najmłodszych
- i) braki kadrowe w bibliotece
- j) ograniczone (z różnych powodów) działania promocyjne na rzecz książki i czytelnictwa
- k) brak zainteresowania/akceptacji dla czytelnictwa dzieci w bibliotece publicznej ze strony rodziców/opiekunów
- l) niechęć szkół/ przedszkoli do współpracy z biblioteką publiczną
- m) brak dostępu do Internetu dla czytelników
- n) zainteresowanie dzieci głównie takimi mediami, jak: telewizja, Internet
- o) niedogodne dla czytelników godziny otwarcia biblioteki
- p) inne (Proszę wpisać jakie.)

.....

3. Czy wg Pani/ Pana biblioteka publiczna obsługująca dzieci powinna być przede wszystkim:
(Proszę zaznaczyć **nie więcej niż dwie** odpowiedzi.)

- a) placówką wypożyczającą i udostępniającą swoje zbiory
- b) ośrodkiem informacji
- c) miejscem spędzania czasu wolnego
- d) inne możliwości (Proszę wpisać):

4. Czy w Pani/Pana bibliotece zapisywane są na czytelników dzieci najmłodsze, które jeszcze nie potrafią czytać?

- a) tak
- b) nie
- c) nie, ale zbiory dla najmłodszych wypożyczają rodzice, starsze rodzeństwo lub opiekunowie na własne konto
- d) inny sposób wypożyczania (Proszę wpisać.)

5. Jeżeli Pani/Pan odpowiedziała/-ł „tak” na powyższe pytanie, proszę wpisać od jak dawna:

- a) od zawsze
- b) od kilku lat
- c) od kilkunastu lat
- d) inny zakres czasowy (Proszę wpisać jaki.)

6. W mojej bibliotece znajdują się:

- a) książki – zabawki
- b) książki dla najmłodszych z tekstem
- c) czasopisma dla dzieci
- d) zbiory specjalne dla dzieci
- e) lektury
- f) inne zbiory (Proszę wpisać.)

7. Moja biblioteka oferuje dzieciom:

- a) cykliczne zajęcia dla najmłodszych
- b) okazjonalne zajęcia dla najmłodszych
- c) cykliczne zajęcia dla uczniów szkół podstawowych i/lub gimnazjów
- d) okazjonalne zajęcia dla uczniów szkół podstawowych i/lub gimnazjów

- e) dziecięce / młodzieżowe DKK
- f) spotkania z autorami książek dziecięcych / młodzieżowych
- g) inne oferty w zakresie upowszechniania książki i czytelnictwa
(Proszę wpisać jakie.)

8. Moja biblioteka oferuje rodzicom/opiekunom/nauczycielom:

- a) wykłady na temat literatury dziecięcej
- b) przeglądy książek dziecięcych
- c) spotkania z psychologiem
- d) udział w bibliotecznych imprezach rodzinnych – wspólnie z dziećmi
- e) inne propozycje (Proszę wpisać jakie)

9. Uważam, że do korzystania z biblioteki publicznej najbardziej zachęcają:

- a) systematyczny dopływ nowości
- b) duża ilość lektur
- c) dobre warunki lokalowe
- d) ciekawa aranżacja wnętrza
- e) dostęp do czasopism dziecięcych i młodzieżowych
- f) dogodny dostęp do Internetu
- g) możliwość wykorzystania komputerów w celach innych niż szkolna nauka
- h) systematyczna współpraca ze szkołami
- i) systematyczne organizowanie zajęć upowszechniających książkę i czytelnictwo
- j) spotkania z autorami książek dziecięcych
- k) spotkania z innymi ciekawymi ludźmi
- l) inne (Proszę wpisać.)

10. Jakie działania planuje Pani/ Pan podjąć w swojej bibliotece w najbliższym czasie, aby zwiększyć/ utrzymać wyniki czytelnictwa dziecięcego?

(Proszę wpisać.)

.....

.....

.....

11. Czy lubi Pani/ Pan pracę z czytelnikiem dziecięcym?

- a) tak
b) nie

12. Proszę uzasadnić odpowiedź na powyższe pytanie.

.....

.....

.....

.....

Dziękujemy za wypełnienie ankiety.

Grzegorz Zys

Książnica Podlaska

program
rozwoju
bibliotek

Program Rozwoju Bibliotek w województwie podlaskim po pięciu latach doświadczeń

Wyniki badań ankietowych wśród bibliotek – uczestników PRB

Program Rozwoju Bibliotek

Program Rozwoju Bibliotek (PRB) jest przedsięwzięciem, które ma ułatwić polskim bibliotekom publicznym dostęp do komputerów, Internetu i szkoleń. Jest elementem projektu Global Libraries, prowadzonego przez największą organizację grantodawczą na świecie - Fundację Billa i Melindy Gates. Partnerem z polskiej strony jest Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności (PAFW), a realizowany w Polsce jest przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego (FRSI). Jego realizacja zaplanowana jest na lata 2009-2014.

Skierowany jest do bibliotek publicznych – placówek głównych wraz z filiami we wszystkich gminach wiejskich i wiejsko-miejskich oraz w gminach miejskich do 20 tys. mieszkańców.

Realizację PRB poprzedziły szeroko zakrojone badania, zlecone przez FRSI, na temat sytuacji polskich bibliotek publicznych. Głównymi celami Programu Rozwoju Bibliotek było to, by biblioteki w małych miejscowościach lepiej zaspokajały potrzeby mieszkańców, bibliotekarze i użytkownicy bibliotek korzystali z nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych, a biblioteki pełniły ważną rolę w rozwoju mieszkańców, lokalnych społeczności i całego kraju.

Na cele Programu składały się takie działania jak:

1. Rozwijanie kompetencji bibliotekarzy i innych przedstawicieli społeczności lokalnej dzięki systemowi nowoczesnych, praktycznych szkoleń. Podnoszenie umiejętności i kompetencji bibliotekarzy, przygotowanie ich

do pełnienia nowej roli społecznej jako inspiratorów i przewodników po świecie informacji, sprzyjającej rozwojowi społeczności lokalnych.

2. Ułatwianie dostępu do informacji i wiedzy poprzez dostawy narzędzi teleinformatycznych (sprzętu i wyposażenia technicznego), zwiększenie dostępu do Internetu na obszarach wiejskich i w małych miastach.
3. Integracja i wzmacnianie całego systemu bibliotecznego.
4. Popularyzacja idei bibliotek – ośrodków aktywności lokalnej poprzez kampanie informacyjne i promocyjne.

Swoją rolę odegrały również samorządy. Biblioteki i samorządy nawiązały współpracę z innymi gminami/bibliotekami przy realizacji Programu. Również na szczeblu wojewódzkim samorządy zostały włączone w proces PRB. W każdym województwie zostało podpisane porozumienie na rzecz wsparcia bibliotek przez wojewodę, marszałka województwa oraz bibliotekę wojewódzką.

Ważnym elementem w realizacji PRB była współpraca operatora Programu (FRSI) z bibliotekami wojewódzkimi (WBP). Biblioteki te, pełniące dość istotne funkcje w sieci bibliotek publicznych, spełniały niejako rolę pośrednika z bibliotekami gminnymi. W każdej z 18 WBP powołano koordynatora regionalnego PRB, którego zadaniem było m.in. promocja Programu, pomoc w rekrutacji bibliotek, organizacja szkoleń i regionalnych konferencji bibliotekarzy. WBP otrzymały na ten cel wsparcie w postaci sprzętu komputerowego¹ oraz dotacji finansowej, zależnej od liczby bibliotek zakwalifikowanych do PRB z danego województwa.

W PRB były zaplanowane 2 nabory bibliotek, ale ostatecznie w 2013r. zorganizowano trzeci, dodatkowy nabór bibliotek. W pierwszych dwu rundach biblioteki aplikowały w tzw. partnerstwach, składających się z biblioteki wiodącej oraz trzech bibliotek partnerskich. Biblioteka wiodąca musiała posiadać przynajmniej jedną filię biblioteczną, miała więcej obowiązków (m.in. obowiązkowe stworzenie planu pracy biblioteki, organizowanie spotkań bibliotek z partnerstwami), ale też więcej korzyści (więcej sprzętu komputerowego, możliwość zgłoszenia na szkolenia większej liczby bibliotekarzy). W dodatkowej, trzeciej rundzie, ze względu na upływający czas przeznaczony na realizację Programu, zrezygnowano z partnerstw bibliotek i biblioteki przystępowały do udziału indywidualnie.

W województwie podlaskim uprawnionych do udziału było 109 bibliotek. Do obu regularnych rund przystąpiło po 7 partnerstw, do 3 rundy – 2

¹ W przypadku Książnicy Podlaskiej było to wyposażenie sali szkoleń w sprzęt komputerowy (laptopy, projektor, urządzenia wielofunkcyjne).

biblioteki. Łącznie w PRB bierze udział 56 bibliotek² z woj. podlaskiego. Jedna biblioteka brała udział w pierwszej rundzie jako partnerska, do drugiej przystąpiła jako wiodąca³ (utworzono filię biblioteczną), która to „przygarnęła pod swoje skrzydła” partnera z woj. lubelskiego.

Program Rozwoju Bibliotek przygotowywał bibliotekarze i bibliotekarki do prowadzenia placówek w nowoczesny sposób, organizowania ciekawych i oczekiwanych przez mieszkańców wydarzeń, zdobywania dodatkowych pozabudżetowych funduszy na działalność, promowania swojej placówki i gminy.

Stworzony system szkoleń obejmował:

1. Warsztat planowania pracy biblioteki – tzw. szkolenia podstawowe.
Były to 10 dniowe (5 spotkań po 2 dni) szkolenia, w których zakres weszły m.in. takie zagadnienia, jak: analiza SWOT, badanie potrzeb czytelników, budowanie wizerunku bibliotekarza, planowanie rozwoju zawodowego. Warsztat kończył się napisaniem planu pracy biblioteki. Stworzenie planu było obowiązkowe dla bibliotek wiodących, dla partnerskich - opcjonalne.
2. Szkolenia specjalistyczne – przygotowujące bibliotekarzy do pełnienia nowych usług na rzecz społeczności lokalnych, wspierające funkcje biblioteki, które pozwolą jej na rozwój i będą odpowiedzialnością na oczekiwania użytkowników. Pracownicy biblioteki wybierali szkolenia, biorąc pod uwagę planowany kierunek rozwoju biblioteki.
Uczestnicy mieli do wyboru 8 tematów, z których odbyli 3-dniowe szkolenia:
 - Informacje lokalne - jak je zbierać i upowszechniać;
 - Miejsce bez barier: usługi dla seniorów i osób niepełnosprawnych;
 - Miejsce dla młodych;
 - Miejsce dla obywateli: e-administracja;
 - Miejsce promocji kultury;
 - Multimedia i nowoczesna komunikacja;
 - Przestrzeń dla mieszkańców z inicjatywą;
 - Wiedza na wyciągnięcie ręki. Łatwy dostęp do zbiorów bibliotecznych.
3. Szkolenia z zakresu technologii komunikacyjnych i informacyjnych (tzw. Szkolenia IT) – szkolenia z obsługi otrzymanego sprzętu komputerowego.
Do udziału byli uprawnieni bibliotekarze z placówek, które otrzymały sprzęt komputerowy (komputer stacjonarny, laptop, drukarka) - po 1 osobie

² 51% uprawnionych placówek.

³ GBP w Gródku.

na placówkę. Komponent ten był realizowany przez biblioteki wojewódzkie. Było to 5 jednodniowych modułów szkoleniowych.

4. Wsparcie dla bibliotek wojewódzkich.

Pięćosobowe zespoły z WBP, głównie z działów sprawujących opiekę merytoryczną nad bibliotekami gminnymi⁴, otrzymały 21-dniowy (7x3dni) pakiet szkoleń z zakresu organizacji szkoleń i tematów pokrewnych. W zakres szkoleń weszły m.in. zagadnienia stworzenia prezentacji i wystąpienia publicznego, pisanie projektu, czy też badania potrzeb szkoleniowych.

5. Dodatkowe oferty szkoleń

- *Do*cić bibliotekę. Jak skutecznie prowadzić rzecznictwo*

3-dniowe szkolenie przedstawiające podstawowe zasady prowadzenia działań informujących o działalności bibliotek, autoprezentacji i pozyskiwaniu sprzymierzeńców.

- *DOBRE SPOTKANIE. Jak to zrobić?*

2-dniowe szkolenie, pozwalające zdobyć wiedzę teoretyczną i praktykę, w jaki sposób przygotować i poprowadzić udane spotkanie.

Dzięki współpracy bibliotekarzy i doświadczonych organizacji pozarządowych biblioteki mogły poszerzyć i wzbogacić swoją działalność, a mieszkańcy zyskali w zasięgu ręki praktyczną, wartościową wiedzę i informację dotyczącą pracy i rozwoju zawodowego, finansów osobistych, zdrowia, profilaktyki, sportu oraz spraw społeczności. Bibliotekarze i bibliotekarki, wspierani przez zewnętrznych ekspertów, prowadzili atrakcyjne spotkania, doradztwo, zajęcia dla osób w różnym wieku, dyskusje i konsultacje dla społeczności.

Bibliotekarze otrzymali wsparcie dostosowane do charakteru usług, które chcieli wprowadzić. Większość organizacji przewidziała szkolenia. Miały one aktywną, warsztatową formę. Biblioteki mogły skorzystać z ofert dziesięciu organizacji pozarządowych:

- Centrum Edukacji Obywatelskiej,
- Fundacja Rozwoju Dzieci im. Jana Amosa Komeńskiego,
- Fundacja Nowe Media,
- Fundacja Ośrodka KARTA,
- Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „e”,
- Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych,
- Fundacja Wspomaganie Wsi,
- Fundacja Volunteers for Sport,
- Civis Polonus,

⁴ W większości WBP noszą nazwy Działy Instrukcyjno-Metodyczne.

- Polskie Towarzystwo Pielęgniarskie⁵.

Inną formą wsparcia dla bibliotek były granty w konkursie „Aktywna Biblioteka”. Realizowany był on przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce (ARFP), skierowany do bibliotek, które przygotowały swój plan rozwoju biblioteki i umieściły go w Wirtualnym Segregatorze. Przygotowanie takiego planu było obowiązkowe dla Bibliotek Wiodących, a dla Partnerskich - opcjonalne. Każda biblioteka mogła złożyć maksymalnie dwa wnioski, przy czym wnioski musiały dotyczyć dwóch różnych projektów. Kwota pojedynczej dotacji wynosiła maksymalnie 5000 zł.

Na potrzeby realizacji Programu Rozwoju Bibliotek powstał portal internetowy www.biblioteki.org. Pełni on rolę narzędzia komunikacji z bibliotekami – uczestnikami PRB oraz rolę informacyjną. Można na nim znaleźć wiele pomysłów i inspiracji do działania. Zawiera między innymi bazę pomysłów organizacji pozarządowych, dział „pochwal się”, gdzie sami możemy dodawać swoje pomysły. Spełnia również ważną rolę informacyjną – pojawiały się⁶ na nim wszelkie aktualności, informacje o działaniach, zapowiedzi itp.

W portalu znajduje się również newsletter w postaci comiesięcznego *Biuletynu*. W trakcie trwania Programu wychodził co miesiąc jeden *Biuletyn* ogólnopolski oraz 18 wersji regionalnych.

Ważnym elementem był również dostarczony w ramach Programu sprzęt multimedialny i teleinformatyczny – komputery stacjonarne i laptopy wraz z oprogramowaniem⁷ oraz projektory i urządzenia peryferyjne. Dodało to bibliotekom atrakcyjności i ułatwiło podejmowanie interesującej działalności. Poprawiło również dostęp mieszkańców małych miejscowości do nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych. W wielu placówkach był to pierwszy sprzęt komputerowy.

Regionalne konferencje i ogólnopolskie kongresy pozwalały na wymianę informacji i doświadczeń. Wszystkie biblioteki wojewódzkie organizowały coroczne tematyczne konferencje dla bibliotekarzy. Konferencjom towarzyszyły konkursy dobrych praktyk, w których biblioteki mogły zaprezentować swoje działania często zainspirowane udziałem w PRB.

⁵ Więcej o ofertach NGO'ów: http://www.biblioteki.org/pl/dla_uczestnikow/organizacje_pozarządowe_bibliotekom_i_runda/informacje
http://www.biblioteki.org/pl/dla_uczestnikow/organizacje_pozarządowe_bibliotekom_ii_runda
http://www.biblioteki.org/pl/dla_uczestnikow/organizacje_pozarządowe_bibliotekom_iii_runda

⁶ I pojawiają nadal.

⁷ Oprogramowanie przekazane nieodpłatnie przez Microsoft Corporation.

Województwo podlaskie - wyniki badań ankietowych

56 bibliotek województwa podlaskiego uczestniczących w Programie Rozwoju Bibliotek zostało poproszonych o wypełnienie ankiety dotyczącej udziału w Programie. Ankieta składała się z 15 pytań - czterech opisowych (otwartych) i 11 zamkniętych (z odpowiedziami do wyboru). Sondaż był anonimowy, biblioteki jedynie określały w której rundzie Programu brały udział i jaki był ich status (wiodąca czy partnerska). Ankiety wypełniło 38 bibliotek, co stanowi 67,86% biorących udział w PRB.

Na początek biblioteki zostały poproszone o określenie największej zalety Programu (tabela 1). Pierwsze pytanie było otwarte - biblioteki mogły wpisać dowolną odpowiedź, nieraz pojawiało się więcej niż jedna zaleta.

Tabela 1. Największe zalety Programu

1. Co uważasz za największy plus PRB? ⁸	liczba odpowiedzi	% bibliotek
szkolenia, pozyskanie wiedzy i umiejętności; tworzenie planu pracy biblioteki	17	45%
wymiana doświadczeń i współpraca z innymi bibliotekami; poznawanie nowych ludzi; promocja współpracy i otwartości	17	45%
sprzęt komputerowy i Internet + oprogramowanie	15	39%
dostęp do nowych pól aktywności bibliotek - współpraca z i oferta NGO-sów możliwość realizacji różnych projektów; różnorodność Programu; „Aktywna biblioteka” i pozyskanie dodatkowych środków	9	24%
„szum” wokół bibliotek; poprawa wizerunku bibliotek i wzrost rangi bibliotek	8	21%
portal biblioteki.org	2	5%
możliwość rozwoju bibliotek	2	5%
sam udział w PRB	2	5%
kongresy bibliotek publicznych	1	3%
kampania „Tydzień z Internetem”	1	3%
uczenie się nowego sposobu myślenia	1	3%

O ile w procesie rekrutacji do Programu biblioteki bardziej zwracały uwagę na możliwości pozyskania nowego sprzętu komputerowego, to w trakcie jego trwania pogląd na PRB wyewoluował w kierunku zgodnym z jego głównym celem, czyli zwiększeniem potencjału pracowników biblio-

⁸ Odpowiedzi pogrupowane w pokrewne zagadnienia.

tek. Prawie połowa bibliotek wskazała to jako cel główny szkolenia oraz możliwość zdobycia wiedzy i nowych umiejętności. Do tej grupy dorzuciłem „tworzenie planu pracy biblioteki”, który był wynikiem dziesięciodniowego modułu szkoleniowego⁹.

Tyle samo bibliotek wymieniło argument „wymiana doświadczeń i współpraca z innymi bibliotekami”. Bibliotekarze mieli okazję się spotkać i poznać podczas szkoleń, które odbywały się w różnych częściach kraju, nie koniecznie w naszym regionie¹⁰. Organizowane też były grupy szkoleniowe z różnych województw. Okazją do spotkań były również ogólnopolskie kongresy bibliotek publicznych, czy też konferencje regionalne w miastach wojewódzkich.

Forma Programu – partnerstwa bibliotek w I i II rundzie – niejako wymuszała wzmożone kontakty międzybiblioteczne. Cieszy fakt, iż biblioteki chciały się spotykać, integrować, wymieniać doświadczenia. Mało tego – chcą to robić nadal. Pozostaje mieć nadzieję, że tych okazji będzie nadal wiele.

Spotkania z innymi bibliotekami spowodowały również większą otwartość bibliotek. Efekty tego obserwujemy w codziennej pracy z bibliotekami terenowymi. Biblioteki są teraz ze sobą w stałym kontakcie, co przed Programem nie było normą.

Nie ukrywam, cieszy mnie to bardzo, gdyż był to dla mnie trzeci cel¹¹ Programu, taki trochę ukryty „między wierszami”. Argument ten umieściłbym równie wysoko, gdybym miał oceniać korzyści bibliotek wojewódzkich.

Pozyskanie sprzętu komputerowego – argument, który najczęściej pojawiał się na spotkaniach informacyjnych na początku procesu rekrutacji, a nieraz był czynnikiem decydującym o udziale w PRB – pojawił się w odpowiedziach piętnastokrotnie (39% bibliotek).

Różnorodność Programu oraz możliwość współpracy z NGO-sami, a także możliwość pozyskania dodatkowych środków finansowych i realizacja projektów, np. w ramach konkursu grantowego „Aktywna Biblioteka” połączyłem w jedną grupę jako dostęp do nowych pól aktywności bibliotek. Prawie ¼ ankietowanych wskazała te zagadnienia jako istotne w ich działaniach w ramach PRB. Przy okazji omawiania aktywności bibliotek, można biblioteki dodatkowo podzielić na 3 grupy. Po pierwsze placówki aktywne przed PRB, którym Program dał nowe obszary ujęcia energii. Drugi typ to biblioteki, które dzięki udziałowi w PRB otworzyły się na nowe aktywności.

⁹ Warsztat planowania pracy biblioteki realizowany przez Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej (CAL).

¹⁰ Podlaskie biblioteki uczestniczyły w szkoleniach m.in. w Olsztynie, Lublinie, Warszawie.

¹¹ Obok wzmocnienia kompetencji pracowników (szkolenia) i wzmocnienia warsztatu (sprzęt komputerowy).

PROJEKTY I PROGRAMY

I trzeci model: biblioteki mało aktywne zarówno przed PRB jak i w trakcie jego trwania.

Co piąta biblioteka wskazała, że dzięki Programowi o bibliotekach zaczęło się głośniejsze mówić. Wytworzył się wokół nich „szum” - w pozytywnym tego słowa znaczeniu. PRB przyczynił się również do poprawy wizerunku bibliotek i wzrostu ich rangi.

Dwukrotnie pojawiły się w odpowiedziach zagadnienia:

- portal www.biblioteki.org,
- możliwość rozwoju bibliotek,
- sam udział w PRB.

Portal jest platformą wymiany informacji, ale również służy jako narzędzie komunikacji z uczestnikami projektu. Strona WWW, na której można znaleźć wiele pomysłów i inspiracji do działania, gdzie można się również pochwalić swoimi osiągnięciami. Pozostałe dwa argumenty można potraktować jako „otwarcie furtki” do nowych działań bibliotecznych, czy też wyznaczanie nowego kierunku rozwoju, wskazanie możliwości.

Również trzy tematy uzyskały po jednym wskazaniu:

- kongresy bibliotek publicznych,
- kampania „Tydzień z Internetem”,
- uczenie się nowego sposobu myślenia.

Ogólnopolskie kongresy bibliotek publicznych to coroczne wydarzenia, zapoczątkowane w 2010 r. Organizowane są przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego (FRSI). Uczestnicy poznają nowe trendy, dzielą się zawodowymi doświadczeniami, uczestniczą w warsztatach.¹²

Tydzień z Internetem (Get Online Week) to doroczna ogólnoeuropejska kampania, mająca na celu zachęcenie jak największej liczby osób do skorzystania z Internetu. Działania w ramach kampanii polegają na organizowaniu w miejscach oferujących publiczny dostęp do Internetu spotkań mających pokazać ciekawe i praktyczne możliwości wykorzystania różnorodnych zasobów i zastosowań nowych technologii głównie dla tych, którzy do tej pory z nich nie korzystali¹³. Akcję w Polsce koordynuje FRSI, po raz pierwszy w naszym kraju była przeprowadzana w roku 2011.

Drugie pytanie ankiety stało w opozycji do pierwszego i dotyczyło wykazania braków w działaniach PRB. Rozrzut odpowiedzi był większy niż w pierwszym pytaniu, więcej też pojawiło się jednostkowych wskazań. Wy-

¹² Sprawozdania z dotychczasowych Kongresów dostępne w czasopiśmie *Bibliotekarz Podlaski* 11/2010; *Bibliotekarz Podlaski* 23-24/2011-12 oraz *Głos Bibliotek Publicznych Woj. Podlaskiego* 1(11)/2013

¹³ http://www.biblioteki.org/pl/tydzien_z_internetem_2014/o_kampanii [dostęp dnia 27.06.2014]

PROJEKTY I PROGRAMY

pisuję poniżej wszystkie wymienione odpowiedzi, Zdecydowana większość pojawia się jako pojedyncze głosy, ale skoro się pojawiły, to nie wypada mi ich pominąć i opatrzyć krótkim komentarzem. Dodatkowo podzieliłem odpowiedzi na pokrewne grupy.

Tab. 2.1

2. Czego w Programie zabrakło?	liczba odpowiedzi	% bibliotek
niczego; jesteśmy usatysfakcjonowani	17	45%
nie wiem, trudno powiedzieć	3	8%

Prawie połowa ankietowanych uznała, iż w Programie niczego nie zabrakło – co chyba dobrze o nim świadczy. Trzy biblioteki nie były zdecydowane.

Tab. 2.2

pomocy praktycznej - osoby fizycznej - w bibliotece, nie tylko szkolenia, notatki i pomoc on-line	1	3%
pomocy w prowadzeniu podjętych działań	1	3%

Dwa wskazania dotyczyły braku pomocy bezpośredniej w podjętych, nieraz nowych działaniach. Bibliotekom na szkoleniach i warsztatach zostały pokazane pewne możliwości i narzędzia realizacji, a potem zostały one zostawione ze zdobytą wiedzą. Ja bym popatrzył na to z drugiej strony – parafrazując powiedzenie: biblioteki dostały wędki, a łowić muszą nauczyć się same.

W myśl zasady: „Nigdy nie jest tak dobrze, by nie mogło być lepiej” pojawiło się parę zastrzeżeń odnośnie sprzętu komputerowego pozyskanego w ramach PRB.

Tab. 2.3

sprzęt komputerowy do każdej placówki	3	8%
za mało sprzętu w bibliotekach partnerskich	1	3%
więcej możliwości pozyskania sprzętu	1	3%

Tab. 2.4

za mało wsparcia finansowego	1	3%
brak dotacji dla bibliotek z wcześniejszych rund nawet w mniejszej kwocie	1	3%
wsparcie finansowe inicjatywy bibliotek powinno być znacznie większe; więcej dotacji nawet o mniejszej wysokości.	1	3%

Pieniądze zawsze budzą pewne emocje. PRB w ramach swoich propozycji oferował bibliotekom małe granty na działania:

- minigrant (1000zł) dla bibliotek wiodących (I i II runda) w ramach projektu „Podaj dalej” - na organizację spotkań partnerstwa bibliotek;
- konkurs grantowy „Aktywna biblioteka” dla bibliotek, które stworzą plan pracy biblioteki - na realizację jednego przedsięwzięcia zawartego w stworzonym planie (grant do 5000zł). Jako, że był to konkurs - tylko część bibliotek dostała środki na realizację działań. Apetyty bibliotek były znacznie większe.

Tab. 2.5

odgórnego i większego pokazania efektów PRB we władzach gminnych	1	3%
brak zainteresowania ze strony samorządów	1	3%

Samorządy były angażowane na różnych etapach działań bibliotek w PRB:

- rekrutacja do Programu i związany z tym szereg wymogów, m.in. podpis na umowie z FRSL,
- udział pracownika urzędu w warsztacie planowania pracy biblioteki¹⁴,
- tworzenie partnerstw lokalnych,
- zaproszenia na wojewódzkie konferencje regionalne.

Mimo podjętych starań przez Fundację i same biblioteki nie wszystkie samorządy w pełni doceniły rolę swoich bibliotek w środowisku lokalnym.

Pojawiły się również takie „zarzuty”¹⁵ jak:

- więcej pracy z książką i czytelnikami,

W ankiecie wątek ten pojawił się jeden raz, natomiast przewijał się również w czasie rozmów z uczestnikami Programu podczas wizyt monito-

¹⁴ Dla bibliotek wiodących I i II rundy.

¹⁵ Wszystkie wymienione w tym podpunkcie pojawiły się jednokrotnie.

rujących, bądź rozmów przy innych okazjach. Ktoś nawet powiedział „Za mało biblioteki w bibliotece”.

- większej ilości spotkań przedstawicieli bibliotek z różnych stron kraju,

O spotkaniach bibliotekarzy pisałem przy okazji plusów, więc w tym miejscu pozostaje mi tylko powtórzenie nadziei, że okazji do spotkań będzie nadal wiele.

- zabrakło szkoleń z budowania zespołów i pracy w grupie,

Możliwość pracy grupowej była na warsztatach planowania pracy biblioteki. Co prawda zespoły bibliotekarzy (2-4 osobowe) mogły uczestniczyć tylko z bibliotek wiodących. W kwietniu 2014r. ogłoszono nowy pilotażowy program „Kieruj w dobrym stylu”¹⁶, dla dyrektorów bibliotek uczestniczących w PRB, w którym jest m.in. moduł skutecznego kierowania zespołem i rozwoju współpracowników.

- zabrakło szkoleń ze wzmocnienia wizerunku biblioteki,

Biblioteki mogły skorzystać z projektu „Do*cić bibliotekę. Jak skutecznie prowadzić rzecznictwo”¹⁷. Głównym celem projektu było wzmocnienie kompetencji rzeczniczych wśród bibliotekarzy po to, aby polskie biblioteki nauczyły się być rzecznikami we własnej sprawie, by umiały prowadzić działania rzecznicze w imieniu biblioteki, a przez co były bardziej cenione, dobrze oceniane i w rezultacie w pełni docenione.

- za mało szkoleń,

Uwaga dość ciekawa, zważywszy na bogaty pakiet szkoleń, jakie biblioteki otrzymały w trakcie działań PRB: 10 dni warsztatu planowania pracy biblioteki; 3-dniowe szkolenia specjalistyczne; 5-dniowe szkolenia z zakresu technologii komunikacyjnych i informacyjnych dla bibliotekarzy¹⁸; możliwość skorzystania z dodatkowych ofert NGO-sów; projekty „Do*cić bibliotekę. Jak skutecznie prowadzić rzecznictwo” oraz „Dobre Spotkanie. Jak to zrobić?”; spotkania bibliotecznych partnerstw lokalnych „Podaj dalej”; kongresy bibliotek i wojewódzkie konferencje regionalne – czyli dość pokaźna ilość możliwości dokształcania i spotkań z innymi bibliotekarzami. Ale widać niektórzy są dalej „spragnieni”.

Pojawiły się również odpowiedzi, które obrazują, że uczestnicy Programu nie do końca zapoznali się z jego rolą i celami.

¹⁶ http://www.biblioteki.org/pl/kieruj_w_dobrym stylu/aktualnosci

¹⁷ <http://www.biblioteki.org/pl/rzecznictwo>

¹⁸ Tzw. Szkolenia IT – dla bibliotek, które otrzymały sprzęt komputerowy.

PROJEKTY I PROGRAMY

Tab. 2.6

za mało zagadnień dotyczących przepisów prawnych w bibliotekach	1	3%
większe pieniądze na zakup książek	1	3%
brak dotacji na zakup wyposażenia	1	3%
brak wystarczających środków finansowych na zakup sprzętu	1	3%

Wszystkie wymienione punkty leżą w gestii organizatorów bibliotek, czyli samorządów. Program Rozwoju Bibliotek w swoich założeniach nigdy nie przewidywał dotacji na zakup sprzętu, zbiorów bibliotecznych bądź wyposażenia. Zapewnienie środków na zakupy nowości, jak wspomniałem wyżej, od zawsze leżały w gestii organizatorów bibliotek. Oczywiście są programy wspomagające wyżej wymienione potrzeby bibliotek, ale są to zupełnie inne podmioty i programy¹⁹.

Trzecie pytanie ankiety poruszało kwestię tematyki szkoleń i ich przydatności w codziennej pracy.

Tabela 3.

lp	3. Jakie szkolenia/tematy uważasz za najbardziej przydatne? Z których tematów najbardziej skorzystali pracownicy biblioteki?	liczba odpowiedzi	% bibliotek
1.	Szkolenia IT	8	21%
2.	Do*cić bibliotekę. Jak skutecznie prowadzić rzecznictwo	7	18%
3.	Wszystkie szkolenia niosą jakieś korzyści	5	13%
4.	Warsztat CAL – plan pracy biblioteki	4	11%
5.	Multimedia i nowoczesna komunikacja	3	8%
6.	Budowanie partnerstw	3	8%
7.	Praca z czytelnikiem	3	8%
8.	Informacje lokalne - jak je zbierać i upowszechniać	2	5%
9.	Dobre Spotkanie. Jak to zrobić?	2	5%
10.	Miejsce dla młodych	2	5%
11.	Grupy zabawowe Fundacji Rozwoju Dzieci im. J.A. Komensky'ego	2	5%
12.	Wszystkie zajęcia warsztatowe	2	5%

¹⁹ Np. Programy MKiDN: Zakup nowości książkowych, realizowany przez Bibliotekę Narodową czy też Biblioteka+, pilotowane przez Instytut Książki.

PROJEKTY I PROGRAMY

lp	3. Jakie szkolenia/tematy uważasz za najbardziej przydatne? Z których tematów najbardziej skorzystali pracownicy biblioteki?	liczba odpowiedzi	% bibliotek
13.	Nie wiem, trudno powiedzieć	1	3%
14.	Miejsce bez barier – usługi dla seniorów i osób niepełnosprawnych	1	3%
15.	Biblioteka jako miejsce zasobów wiedzy i kultury	1	3%
16.	Biblioteka jako miejsce komunikacji i współpracy	1	3%
17.	Społeczność informacyjne - Przestrzeń dla mieszkańców z inicjatywą	1	3%

Oferta szkoleniowa w ramach PRB była naprawdę bogata i każdy mógł znaleźć w niej coś dla siebie, czy to pogłębienie swojej wiedzy, czy zdobycie nowych informacji. Ma to odbicie w liczbie odpowiedzi. Pokazuje to dużą różnorodność i wielopłaszczyznowość oferty szkoleniowej i tematycznej PRB.

Najwięcej wskazań - 8 (21% bibliotek) uzyskał temat *Szkolenia z zakresu technologii komunikacyjnych i informacyjnych* w skrócie zwany *Szkoleniami IT*. Były to pięciomodułowe szkolenia z obsługi sprzętu komputerowego pozyskanego z Programu. Organizatorem warsztatów były biblioteki wojewódzkie. Uczestniczyli w nich bibliotekarze z wszystkich placówek, które otrzymały sprzęt komputerowy.

Jedno wskazanie mniej - 7 (18 %) uzyskał temat *Do*cić bibliotekę. Jak skutecznie prowadzić rzecznictwo*, o którym była już mowa wcześniej. Pięć bibliotek odpowiedziało, iż wszystkie szkolenia były ciekawe i niosły za sobą jakieś korzyści.

Warsztat planowania pracy biblioteki pojawił się czterokrotnie (11%). Znalazły się również tematy ze szkoleń specjalistycznych – pozycje tabeli nr 5/8/10 oraz 14-17 i oferta organizacji pozarządowej - Grupy zabawowe Fundacji Rozwoju Dzieci im. J.A. Komensky'ego. Dobre Spotkanie. Jak to zrobić? zaskarbiło sobie szczególną sympatię dwóch bibliotek.

Znalazły się też odpowiedzi bardzo ogólne: Praca z czytelnikiem (3 wystąpienia) oraz Wszystkie zajęcia warsztatowe (2 wystąpienia). Budowanie partnerstw zainteresowało 3 biblioteki. Jedna z bibliotek nie była zdecydowana na żaden temat (poz. 13).

Następnie w ankiecie występowała seria pytań zamkniętych. Pierwsze z nich dotyczyło Warsztatu planowania pracy biblioteki, czyli dziesięciodniowego szkolenia obowiązkowego dla wszystkich uczestników PRB. Wynikiem warsztatu było stworzenia planu pracy biblioteki.

Tabela 4.

4. Warsztat planowania pracy biblioteki był:	n=38	%
bardzo przydatny, podniósł wiedzę bibliotekarzy	26	68,4%
średnio przydatny	10	26,3%
mało przydatny	2	5,3%
nieprzydatny, strata czasu	0	0%

Zdecydowana większość bibliotek oceniła ten warsztat bardzo dobrze lub dobrze. Większość bibliotek napisała po szkoleniach plan rozwoju biblioteki. Ten element szkolenia było obowiązkowy dla bibliotek wiodących I i II rundy oraz bibliotek III rundy. Dla bibliotek partnerskich była to tylko opcja, ale skorzystała z niej zdecydowana większość uczestników PRB. Dwie biblioteki udzieliły odpowiedzi, że warsztat był mało przydatny. Nie było głosów na ostatnią opcję.

W rozmowach z uczestnikami PRB, np. w trakcie wizyt monitorujących wyłaniał się obraz nieco mniej optymistyczny – tak, mniej więcej, odwróciłbym wskazania dwóch pierwszych odpowiedzi, z 26-10 na 10-26²⁰. Widać perspektywa czasu zmieniała nieco postrzeganie tego zagadnienia.

Piąte pytanie ankiety wiązało się bezpośrednio z poprzednim i dotyczyło planu pracy biblioteki. Pierwotnie stworzony plan miał obejmować działania trzyletnie. 28 bibliotek zdecydowało się kontynuować działalność z wykorzystaniem planu pracy i systematycznie go aktualizuje o nowe pomysły i dostosowuje do bieżącej sytuacji środowiska lokalnego.

Tabela 5.

5. Czy plan pracy biblioteki jest aktualizowany?	
NIE	TAK
10	28

Program Rozwoju Bibliotek to również komputery. Jak je postrzegali uczestnicy?

²⁰ Ilość wskazań.

Tabela 6.

6. Otrzymany sprzęt komputerowy ²¹ :	n=38	% ogółu odpowiedzi n=38	%bibliotek które otrzymały sprzęt n=30
to najważniejszy element PRB	10	26%	33%
przydatne uzupełnienie Programu	17	45%	57%
nie miał wpływu na przystąpienie biblioteki do PRB	2	5%	7%
biblioteka nie otrzymała sprzętu komputerowego	8	21%	-
inne: bardzo wadliwy	1	3%	3%

Mimo, iż ponad 90% bibliotek w województwie posiada i udostępnia komputery użytkownikom, to często jest to sprzęt wiekowy, nie spełniający już obecnych wymagań. PRB było więc okazją do pozyskania nowego, bądź wymiany starego sprzętu na nowy. Tak uznała 1/3 bibliotek, które otrzymały urządzenia. Widziały one w pozyskanym sprzęcie komputerowym najważniejszy element Programu i cel sam w sobie. Nie należy mieć im tego za złe. Świadczy to tylko o złej sytuacji finansowej niektórych gmin, gdzie nie ma środków na zapewnienie nowych urządzeń bibliotekom.

Ponad połowa bibliotek uznała, pozyskanie sprzętu komputerowego jako przydatne uzupełnienie działań programowych, narzędzie codziennej pracy. Dwa razy została zaznaczona opcja, iż sprzęt nie miał wpływu na przystąpienie biblioteki do PRB, co wiąże się ściśle z poprzednią odpowiedzią, ale jako że można było wybrać jedną opcję²² wyniki ułożyły się w taki sposób, jak widzimy.

Jedna biblioteka wpisała uwagę „bardzo wadliwy”. Domyślam się, że może chodzić o drukarkę A3, gdyż dochodziły do nas głosy o awariach tego typu urządzeń. Dodam tylko, że wszystkie otrzymane urządzenia są objęte pięcioletnią gwarancją. Warto również pamiętać, że wszystkie placówki biblioteczne (biblioteki i filie) biorące udział w Programie otrzymały aparaty fotograficzne.

²¹ Ankietowani mogli wybrać jedną odpowiedź.

²² Z perspektywy czasu widzę, że lepsza dla obrazu wyników byłaby możliwość wyboru wielu odpowiedzi.

Tabela 7.

7. Szkolenia IT w Książnicy Podlaskiej:	n=38	% ogółu odpowiedzi	%bibliotek które uczestniczyły w szkoleniach n=35
bardzo przydatne, podniosły wiedzę bibliotekarzy	28	74%	80%
średnio przydatne	7	18%	20%
mało przydatne	0	0%	0%
nieprzydatne, „zło konieczne”	0	0%	0%
biblioteka nie brała udziału	3	8%	-

Do udziału w szkoleniach z zakresu technologii komunikacyjnych i informacyjnych byli uprawnieni bibliotekarze z placówek, które otrzymały urządzenia komputerowe (komputer stacjonarny, laptop, drukarka) - po 1 osobie na placówkę. Ci, którzy otrzymali tylko, wspomniane powyżej aparaty fotograficzne nie uczestniczyli w szkoleniach IT. Łącznie w województwie podlaskim ze szkoleń IT skorzystało 90 bibliotekarzy.

Aż 80% ankietowanych, którzy uczestniczyli w tych warsztatach uznało, iż były one bardzo przydatne i podnosiły wiedzę uczestników. Pozostałe 20% wskazało odpowiedź: średnio przydatne. Nie było odczuć negatywnych, co, nie ukrywam, z punktu widzenia ich organizatora, cieszy mnie niezmiernie.

Wróć w tym miejscu na chwilę do poprzedniego pytania. Osiem bibliotek zaznaczyło, iż nie otrzymało sprzętu komputerowego w ramach PRB (pyt.6), ale już tylko 3, że nie brały udziału w szkoleniach IT. Ciekawa rozbieżność. Skąd może wynikać? Wypełniający ankietę nie pamiętał o sprzęcie, np. w filii²³, a o pracowniku na szkoleniu już tak? Pozostawię tę kwestię w zawieszeniu.

Następne zapytanie dotyczyło oceny szkoleń specjalistycznych. Mogły z nich skorzystać biblioteki I i II rundy²⁴. Wyniki są podobne jak w przypadku szkoleń IT – przewaga ocen bardzo dobrych (25 wskazań) i brak ocen negatywnych.

²³ Ankietę wypełniały biblioteki główne.

²⁴ III runda miała nieco inaczej rozwiązana kwestię dodatkowych szkoleń. Na moment wysyłania i wypełniania ankiety, biblioteki tej rundy były przed tymi szkoleniami.

Tabela 8.

8. Szkolenia specjalistyczne były:	n=38	% ogółu odpowiedzi n=38	%bibliotek które uczestniczyły w szkoleniach n=33
bardzo przydatne, podniosły wiedzę bibliotekarzy	25	66%	76%
średnio przydatne	8	21%	24%
mało przydatne	0	0%	0%
nieprzydatne	0	0%	0%
biblioteka nie korzystała z tych szkoleń	5	13%	-

Ciąg dalszy pytań o szkolenia - dwa bloki tematyczne szkoleń: *Do*cić bibliotekę. Jak skutecznie prowadzić rzecznictwo*²⁵ (tabela 9) oraz *DOBRE SPOTKANIE. Jak to zrobić?*²⁶ (tabela 10).

O pierwszym z nich wspominałem już powyżej²⁷. A jak zostało odebrane? Ze szkolenia skorzystało 18 ankietowanych bibliotek. ¾ uczestników oceniło je jako bardzo przydatne, 4 (17%) jako średnio przydatne. Tym razem pojawiły się opinie mniej pochlebne: po jednej odpowiedzi mało przydatne oraz nieprzydatne.

Tabela 9.

9. Inne oferty szkoleniowe w ramach PRB - RZECZNICTWO	n=38	% ogółu odpowiedzi n=38	%bibliotek które uczestniczyły w szkoleniach n=24
bardzo przydatne, podniosły wiedzę bibliotekarzy	18	47%	75%
średnio przydatne	4	11%	17%
mało przydatne	1	3%	4%
nieprzydatne	1	3%	4%
biblioteka nie korzystała z tej oferty szkolenia	14	37%	-

Celem szkolenia „DOBRE SPOTKANIE. Jak to zrobić?” był rozwój umiejętności organizacji i prowadzenia spotkań ważnych z punktu widzenia pracy biblioteki i jej środowiska lokalnego. Z tego szkolenia skorzystało 19

²⁵ <http://www.biblioteki.org/pl/rzecznictwo>

²⁶ <http://www.biblioteki.org/pl/spotkanie/aktualnosci>

²⁷ Przy brakach Programu.

PROJEKTY I PROGRAMY

bibliotek. 70% z nich oceniło je bardzo dobrze, 19% średnio, a 11% uznało za mało przydatne.

W szkoleniu tym uczestniczyli również pracownicy Książnicy Podlaskiej i wynieśli raczej pozytywne odczucia.

Tabela 10.

10. Inne oferty szkoleniowe w ramach PRB - DOBRE SPOTKANIE	n=38	% ogółu odpowiedzi n=38	% bibliotek które uczestniczyły w szkoleniach n=27
bardzo przydatne, podniosły wiedzę bibliotekarzy	19	50%	70%
średnio przydatne	5	13%	19%
mało przydatne	3	8%	11%
nieprzydatne	0	0%	0%
biblioteka nie korzystała z tej oferty szkolenia	11	29%	-

Kolejne trzy pytania ankiety dotyczyły ofert organizacji pozarządowych. Z propozycji NGO'ów skorzystało 16 bibliotek. Kolejna zamierza z nich skorzystać – jedna z odpowiedzi w punkcie *inne* (biblioteka z III rundy). Druga *inna* odpowiedź to: „Ciekawe propozycje, ale ciężko z nich skorzystać” – domyślam się, że z nadmiaru obciążeń.

Tabela 11.

11. Oferty organizacji pozarządowych:	n=38	% ogółu odpowiedzi n=38
ciekawa propozycja, korzystaliśmy	16	42%
biblioteka nie korzystała z ofert NGO'ów	20	53%
inne	2	5%

Tabela 12 zawiera listę organizacji pozarządowych, które proponowały działania w ramach PRB oraz liczbę bibliotek, które z ofert danych NGO'ów skorzystały. Na dole tabeli widnieje zestawienie, można powiedzieć, aktywności bibliotek w korzystaniu z ofert.

PROJEKTY I PROGRAMY

Tabela 12.

12. Z ofert których organizacji pozarządowych biblioteka skorzystała?				
Centrum Edukacji Obywatelskiej				8
Fundacja Rozwoju Dzieci im. Jana Amosa Komenskigo				7
Fundacja Nowe Media				5
Fundacja Ośrodka KARTA				4
Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „e”				3
Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych				3
Fundacja Wspomagania Wsi				2
Fundacja Volunteers for Sport				1
Civis Polonus				1
Polskie Towarzystwo Pielęgniarskie				1
Liczba bibliotek	7	2	4	3
Liczba wybranych ofert NGO	1	2	3	4

Największym zainteresowaniem cieszył się projekt *Kulturalnie i obywatelsko w bibliotece* koordynowany przez Centrum Edukacji Obywatelskiej (CEO). Skorzystało z niego 8 podlaskich bibliotek. Polegał on na zbudowaniu współpracy bibliotek z młodymi ludźmi oraz wspieraniu uczestników w realizowaniu lokalnych autorskich projektów w jednej z trzech zaproponowanych ścieżek tematycznych:

- Ślady przeszłości – dla miłośników zabytków;
- Literacki atlas Polski – dla odkrywców lokalnego dziedzictwa;
- Młodzieżowe Kluby Filmowe – dla pasjonatów kina.²⁸

Siedmiokrotnie w naszym województwie były realizowane *Biblioteczne zajęcia dla dzieci i rodziców* proponowane przez Fundację Rozwoju Dzieci im. J.A. Komensky'ego. Realizacja projektu składała się z dwóch elementów: prowadzenia zajęć w ramach *Grupy Zabawowej* oraz wypożyczalni w ramach *Biblioteczki dla Najmłodszych*.²⁹

Trzecią największą popularnością (5 realizacji) cieszył się projekt *Biblioteka – lokalne centrum wiedzy praktycznej* prowadzony przez Fundację Nowe Media. Projekt rozwijał wśród bibliotekarzy kompetencje informacyjne i medialne. Wśród działań znalazło się m.in. tworzenie internetowej publikacji multimedialnej (e-gazety) oraz organizacja „Festynu Wiedzy Praktycznej”³⁰

²⁸ Więcej na stronie: http://www.biblioteki.org/pl/dla_uczestnikow/organizacje_pozarzadowe_bibliotekom_ii_runda/centrum_edukacji_obywatelskiej

²⁹ Więcej: http://www.biblioteki.org/pl/dla_uczestnikow/organizacje_pozarzadowe_bibliotekom_ii_runda/fundacja_rozwoju_dzieci_im_j_a_komenskiego

³⁰ Więcej: http://www.biblioteki.org/pl/dla_uczestnikow/organizacje_pozarzadowe_bibliotekom_ii_runda/fundacja_nowe_media

Czwarty projekt, w którym wzięły udział cztery biblioteki to *Cyfrowe Archiwa Tradycji Lokalnej (CATL)* Fundacji Ośrodka KARTA. CATL to sieć organizowanych w bibliotekach archiwów społecznych, dokumentujących lokalną przeszłość. Zdigitalizowane dokumenty można oglądać w bibliotece cyfrowej na stronie projektu http://archiwa.org/index_catl.php.

O pozostałych projektach można przeczytać na stronie <http://www.biblioteki.org>, w zakładce dla uczestników, a następnie menu po lewej stronie *Organizacje pozarządowe bibliotekom* w podziale na 3 rundy.

Dzięki współpracy z organizacjami pozarządowymi biblioteki mogły poszerzyć i wzbogacić swoją ofertę dla lokalnej społeczności. Bibliotekarze otrzymali wsparcie, dostosowane do charakteru usług, które wprowadzali. Przeważnie były to warsztaty i szkolenia, a także konsultacje, a czasem wizyty studyjne. Biblioteki otrzymywały również gotowe scenariusze spotkań z mieszkańcami, uczyły się, jak udostępniać użytkownikom narzędzia i zasoby internetowe. Otwierały się przed nimi nowe pola aktywności. Zaowocowało to kontynuacją działań bibliotek rozpoczętych bądź zainspirowanych współpracą z NGO'sami.

Biblioteki zostały poproszone również o wyrażenie opinii na temat realizowanych działań z organizacjami pozarządowymi.

Tabela 13.

13. Co w realizowanych działaniach było najciekawsze?	
Fundacja Ośrodek KARTA	- Możliwość gromadzenia i udostępniania lokalnego dziedzictwa.
	- Działanie na rzecz lokalnego środowiska.
	- Stworzenie Lokalnych Archiwów Cyfrowych przy bibliotekach, które stały się centrami upowszechniającymi historię i tradycję lokalną.
Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych	- Szkolenie „Praca. Enter. Biblioteka jako miejsce informacji o rynku pracy” i grant na realizację projektu - panie biorące w nim udział zostały m.in. przeszkolone w kierunku założenia własnej działalności gospodarczej, zapoznały się z prawidłowo napisanym biznesplanem, itp. Dzięki udziałowi w projekcie panie założyły Koło Gospodyń Wiejskich.
	- Szkolenia dla bezrobotnych.

13. Co w realizowanych działaniach było najciekawsze?	
Fundacja Rozwoju Dzieci im. Jana Amosa Komeńskiego	- Uczestnicy bardzo sobie chwalą spotkania Grup Zabawowych i zajęcia będą w dalszym ciągu realizowane. Najmłodszy użytkownicy rosną na przyszłych czytelników biblioteki.
	- Urządzenie kąpieliska dla malucha.
	- „Biblioteczka dla najmłodszych”, dzieci w wieku przedszkolnym chętnie wypożyczały otrzymane z projektu książeczki oraz często bawiły się zabawkami.
Polskie Towarzystwo Pielęgniarskie	- Organizacja spotkania pielęgniarek z mieszkańcami na temat chorób cywilizacyjnych.

Tabela 13 zawiera odpowiedzi bibliotek dotyczące konkretnych organizacji. Znalazły się też bardziej ogólne odpowiedzi:

- *Placówka stała się bardziej widoczna w środowisku lokalnym. Pozyskała również nowych czytelników m.in w wieku gimnazjalnym.*
- *Podejmowanie nowych wyzwań.*
- *Pomoc i zaangażowanie wielu przedstawicieli społeczności lokalnej w przygotowaniach do imprezy zmieniła pogląd o funkcjonowaniu biblioteki w środowisku.*
- *Poznanie nowych przestrzeni współpracy z partnerami, wprowadzenie nowych form działania do pracy w bibliotece*
- *Nowe propozycje i ich nowoczesne rozwiązania.*
- *Forma, w jakiej były prowadzone różniła się od dotąd znanych nam sposobów, była bardzo ciekawa a zarazem bardzo mobilizująca uczestników. Poznaliśmy skuteczne sposoby pracy w zespole.*

Ostatnie pytanie zamknięte dotyczyło konferencji regionalnych i towarzyszących im konkursów dobrych praktyk organizowanych przez Książnicę Podlaską.

Większość uczestników tych wydarzeń uznała, że były to ciekawe formy wymiany doświadczeń i pomysłów (66%) i warto było w nich uczestniczyć i posłuchać, jak coś robią inni (62%). 8 bibliotek uznało te wydarzenia za dodatkową formę promocji swojej placówki.

Tabela 14.

14. Udział w konferencjach regionalnych i konkursach dobrych praktyk organizowanych przez Książnicę Podlaską były:	n=38	% ogółu bibliotek n=38	% uczestników wydarzeń n=29
bardzo ciekawą formą wymiany doświadczeń i pomysłów	19	50%	66%
dodatkową formą promocji biblioteki	8	21%	28%
warto było posłuchać, jak coś robią inni	18	47%	62%
konkursy były za trudne	0	-	-
strata czasu	0	-	-
nie mam zdania / nie uczestniczyłam/em	9	24%	-

Na koniec biblioteki zostały poproszone o krótką wypowiedź na temat *Czy i jaka zmiana zaszła w działalności biblioteki dzięki udziałowi w PRB?*

Przytoczę wypowiedzi podlaskich bibliotekarzy:

- *Biblioteka stała się placówką nowoczesną i aktywną.*
- *Rozszerzył naszą ofertę dla użytkowników.*
- *Zaczęliśmy działać na wielu płaszczyznach.*
- *Udało się pozyskać wysokiej klasy sprzęt komputerowy i dotację w wysokości 5 tys. zł z projektu „Aktywna Biblioteka”. Pozwoliło to na wypracowanie nowych wzorców w zakresie sposobu spędzania wolnego czasu na wsi – czyli rozwijanie swoich zainteresowań i talentów oraz integrowanie się wokół wydarzeń kulturalnych. W ramach projektu owa zmiana została zaszczepiona wśród dzieci i młodzieży, dzięki wzmocnieniu potencjału i wypromowaniu zespołu wokalnno-gitarowego działającego przy GBP.*
- *Biblioteka ma zdecydowanie więcej pracy dodatkowej związanej z działaniem na rzecz różnych środowisk, ale też i satysfakcji, że tak wiele potrafi, kiedy zachodzi potrzeba.*
- *Wykorzystaną wiedzę i doświadczenia innych przeniosę na swój plan pracy.*
- *Biblioteka jeszcze lepiej działa aniżeli do tej pory.*
- *Udział w szkoleniach i warsztatach wpłynął na lepszą motywację do działań.*
- *Wyjazdy na szkolenia do innych województw wpłynęły na poznanie innych placówek i wymianę doświadczeń.*
- *Biblioteka została zauważona, podkreślona została rola tej instytucji. Twarde osadzenie w środowisku pozwala na dalszy rozwój.*
- *Wyjście poza ramy dotychczasowej pracy, było dla nas nowym pouczającym doświadczeniem.*

- *Biblioteka jest w procesie zmiany, otwarcia na nowe działania i przystosowania się do wymogów współczesności poprzez otwarcie na nowe działania, nowe partnerstwa. Istotą jest ciągła zmiana, uelastycznianie się i spełnianie społecznych oczekiwań.*
- *Biblioteka stała się bardziej otwarta na czytelnika, dzięki koalicji współpracujemy z wieloma organizacjami i instytucjami.*
- *Nauczyliśmy się szerokiej współpracy oraz sięgania po środki od sponsorów.*
- *Większa świadomość w pracy bibliotekarza, nowe spojrzenie na własne środowisko i szukanie potencjału wokół siebie.*
- *Biblioteka otworzyła się na potrzeby społeczności lokalnej.*
- *Większa aktywizacja i integracja społeczności poprzez organizacje różnorodnych spotkań.*
- *Nowe formy działań (Odjazdowy Bibliotekarz, Noc w bibliotece); innowacyjne formy spotkań z młodzieżą.*
- *Cały czas się rozwijamy. Staramy się unowocześnić naszą bibliotekę, a jednocześnie przyciągnąć nowych użytkowników. Pokazujemy, że biblioteka to nie tylko książki, że jest to miejsce przyjazne, otwarte dla wszystkich, miejsce gdzie można odpocząć, spotkać się ze znajomymi, poznawać świat nowych technologii, dyskutować o sprawach ważnych dla lokalnej społeczności, rozwijać zainteresowania i pasje, inicjować działania o charakterze społecznym, kulturalnym i artystycznym.*
- *Bibliotekarze są otwarci na zmiany. Udział w szkoleniach oraz współpraca z organizacjami pozarządowymi sprawił, iż nabrali pewności, że podejmowane przez nich działania są zgodne z wizją współczesnej biblioteki.*

Pojawiały się również informacje o pozyskanym sprzęcie jako największej zmianie. A także opinie, że nie zaszła żadna zmiana - trzykrotnie, a jedna z nich to: *Właściwie żadna, oprócz tego, że poznałam tylu wspólnych ludzi.*

Program Rozwoju Bibliotek wpłynął bardzo pozytywnie na biblioteki. Najważniejszym efektem jest zmiana postaw bibliotekarzy. Ilość godzin spędzonych na salach szkoleń procentuje większą wiarą w siebie i swoje możliwości, większą liczbę podejmowanych aktywności. Rozszerzyła się oferta dla użytkowników. Biblioteki zaczęły być też bardziej dostrzegane przez lokalne władze.

Również bardzo ważne było wsparcie sprzętowe. W wielu bibliotekach, szczególnie w filiach bibliotecznych, były to pierwsze urządzenia komputerowe jakie trafiały do tych placówek. Pozyskanie tych narzędzi pozwoliło bibliotekom rozszerzyć swoją ofertę o dostęp do Internetu. Wpłynęło także na sposób postrzegania bibliotek jako nowoczesnych ośrodków informacji, gdzie możemy przyjść nie tylko po książkę.

Małgorzata Ostrowska

Gminna Biblioteka Publiczna w Sztabinie

Aktywni w codzienności – realizacja ww. projektu w gminie Sztabin

W ostatnich latach bogatsza i szersza oferta bibliotek, możliwa jest dzięki różnym grantom i środkom unijnym. Instytucje te sięgają po nie coraz częściej. Dzięki czemu postrzegane są jako placówki nowoczesne, aktywne i niezbędne w środowisku lokalnym.

Gminna Biblioteka Publiczna w Sztabinie już kilkakrotnie korzystała z tego typu dofinansowania. Ostatnim przykładem jest realizowany w 2014 roku projekt pn. „To my”, którego celem było uświadomienie mieszkańcom gminy Sztabin bogactwa i znaczenia dziedzictwa kulturowego oraz stworzenie możliwości aktywnego wypoczynku poprzez organizację festynu rodzinnego. W związku z tym, iż biblioteka wiele swoich działań realizuje w partnerstwie z innymi podmiotami, o pomoc w wykonaniu zadania poprosiliśmy Zespół Szkół Samorządowych i Gminny Ośrodek Kultury w Sztabinie. Zaangażował się również Urząd Gminy i Ochotnicza Straż Pożarna w Sztabinie.

Realizację projektu rozpoczęliśmy od przeprowadzenia warsztatów teatralnych i wokalnych. Do udziału w nich zaprosiliśmy uzdolnioną aktorsko i wokalnie siedemnastoosobową grupę młodzieży. Przygotowała ona scenki z życia współczesnej rodziny i piosenki ludowe. Zaprezentowała je 20 lipca podczas festynu rodzinnego pt. „Rodzinna zabawa – fajna sprawa”. Prowadzenie imprezy zlecieliśmy Tęczowemu Studiu Zabaw Fantazja. W programie, przewodzonego przez kłownów, znalazły się różnorodne warsztaty np. malowanie buziek, modelowanie balonów, plastyczne. Głównym jednak punktem festynu były, bez wątpienia, konkurencje rodzinne. 10 rodzin biorących w nich udział, miało znakomitą zabawę, a zgromadzona publiczność wesołe przedstawienie. Na temat festynu wypowiedziano wiele pochlebnych opinii i mamy nadzieję, że na stałe wpisze się on w kalendarz imprez gminnych.

Kolejnym zadaniem do realizacji było opracowanie publikacji pt. „Aktywni w codzienności. Z dziejów instytucji i stowarzyszeń gminy Sztabin”. Jej promocja odbyła się 20 grudnia 2014 roku podczas tradycyjnego spotkania opłatkowego. Był to dla wszystkich wyjątkowy wieczór. Po raz kolejny w czasie zbliżających się Świąt Bożego Narodzenia, spotkaliśmy się w gronie przyjaciół biblioteki. Zaproszenie na spotkanie przyjął m. in.

ks. Kanonik – Jerzy Galiński, władze Powiatu Augustowskiego i Samorządu Gminny Sztabin, przedstawiciele Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Sztabińskiej im. K. Brzostowskiego i Stowarzyszenia Rozwoju Wsi Jastrzębna Druga-Ostrowie oraz korespondenci „Naszego Sztabińskiego Domu”.

Książka „ubrana” w czerwoną koszulę i granatowy krawat, była niewątpliwie osobliwością tego spotkania, a ujrzenie jej, długo wyczekiwany przez autorów momentem. Radość widoczna w oczach twórców książki w chwili prezentacji, utwierdziła mnie w przekonaniu, że opracowanie poszczególnych rozdziałów zleciłam właściwym osobom. Nie była to dla nich, niewiele znacząca praca do wykonania, ale ważne zobowiązanie, polegające na opisanu społecznego zaangażowania mieszkańców Ziemi Sztabińskiej w XX i początkach XXI wieku. Każdy z autorów podszedł do zadania rzetelnie i emocjonalnie, gdyż region sztabiński z różnych powodów jest im bliski.

Tematem publikacji jest aktywność mieszkańców Ziemi Sztabińskiej oraz funkcjonujących, od początków XX wieku instytucji i stowarzyszeń. Z terenami tymi związanych było wielu nieprzeciętnych i niestrudzonych działaczy. Najwybitniejszym z nich był ks. Jakub Rólkowski, który swoją postawą zasłużył na miano wyjątkowego proboszcza, troszczącego się zarówno o sferę duchową, jak też o bytowe potrzeby mieszkańców. Działania ks. Jakuba Rólkowskiego przyciągały innych ludzi, chętnych do pracy i troszczenia się o wspólne dobro.

Ważną rolę w życiu mieszkańców odgrywały powstałe w pierwszej połowie XX wieku lub nieco później Ochotnicza Straż Pożarna oraz instytucje kultury – Gminna Biblioteka Publiczna i Gminny Ośrodek Kultury w Sztabinie, jak też funkcjonujące organizacje pozarządowe – Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Sztabińskiej im. Karola Brzostowskiego i Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Jastrzębna Druga-Ostrowie. Funkcję aktywizującą środowisko spełnia wydawany od 17 lat miesięcznik gminny „Nasz Sztabiński Dom”.

Opisując pracę niniejszych jednostek, pokazaliśmy, jak wielką rolę odegrały one w codziennym życiu. Owoce ich aktywności zachowały się do dzisiaj i służą współczesnemu pokoleniu.

Książka jest pracą zbiorową. Autorami poszczególnych rozdziałów są: Helena Kozłowska, Jarosław Kozłowski, Henryk Krysiuk, Sylwia Łazarska, Małgorzata Ostrowska, Jarosław Szlaszyński i Iwona Zawislak. W zebraniu materiałów i informacji pomagało wiele innych osób, których nie sposób wymienić, aby kogoś nie pominąć.

Projekt „To my” dofinansowany był z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie w ramach działania 413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Realizując go, przyczyniliśmy się do edukacji artystycznej młodzieży, stworzyliśmy możliwość spędzenia atrakcyjnie wolnego czasu w gronie rodzinnym oraz zapisaliśmy na kartach książki, do tej pory szerzej opracowaną, historię instytucji i stowarzyszeń Gminy Sztabin funkcjonujących od początku XX wieku. Realizując projekt napotykalimy na trudności. W odniesieniu do rezultatów zadania były one tylko niewielką przeszkodą, o której zapomina się, trzymając w ręku gotową książkę.

Izabela Szymańska

Książnica Podlaska

DKK

dyskusyjny klub książki

Działalność Dyskusyjnych Klubów Książki w 2014 r. w województwie podlaskim

W województwie podlaskim na koniec 2014 roku działało 39 Dyskusyjnych Klubów Książki przy bibliotekach publicznych, których koordynatorem jest Książnica Podlaska w Białymstoku. Były to kluby w: filiach bibliotecznych Książnicy Podlaskiej – FB nr 2, FB nr 9, FB nr 13, FB nr 15, Augustowie, Choroszczy, Czerwonem, Dąbrowie Białostockiej, Gródku, Hajnówce, Kleosinie, Knyszynie, Łapach, Łomży, Michałowie, Mielniku, Mońkach, Narwi, Nowince, Podgórzu, Poświętnem, Rudzie, Siemiatyczach, Sejnach, Sobolewie, Sokółce, Supraślu, Surażu, Suwałkach, Sztabinie, Turoni Kościelnej, Uhowie, Wasilkowie, Zabłudowie, Zambrowie, Zawadach.

Liczba Dyskusyjnych Klubów Książki		39
w tym	dorosłych	19
klubów dla	dzieci i młodzieży	20
w tym klubów działających na terenie gmin	miejskich	13
	miejsko-wiejskich	14
	wiejskich	12

Liczba spotkań Dyskusyjnych Klubów Książki		309
w tym	dorosłych	153
klubów dla	dzieci i młodzieży	156

Liczba osób uczestniczących w spotkaniach Dyskusyjnych Klubów Książki		1587
---	--	------

w tym	dorosłych	902
klubów dla	dzieci i młodzieży	685

Średnia liczba uczestników spotkań Dyskusyjnych Klubów Książki		450
--	--	-----

w tym	dorosłych	235
klubów dla	dzieci i młodzieży	215

Liczba stałych członków Dyskusyjnych Klubów Książki		624
---	--	-----

w tym	dorosłych	332
klubów dla	dzieci i młodzieży	292

Liczba zakupionych książek		tytuły	130	woluminy	1016
w tym do	dorosłych	tytuły	64	woluminy	502
klubów dla	dzieci i młodzieży	tytuły	66	woluminy	514

W 2014 roku odbyło się 309 spotkań, na których klubowicze dyskutowali o książkach. Wśród najchętniej omawianych pojawiły się następujące propozycje:

• **literatura piękna:**

1. Jennifer Teege, Nikola Sellmair - *Amon. Mój dziadek by mnie zabił*
2. Grzegorz Kozera - *Berlin, późne lato*
3. Umberto Eco - *Cmentarz w Pradze*
4. Ewa Ostrowska - *Ja, pani woźna*
5. Olga Tokarczuk - *Moment niedźwiedzia*
6. Eshkol Nevo - *Neuland*
7. Ignacy Karpowicz - *Sońka*
8. Iwona Menzel - *Szeptucha*
9. Alice Munro - *Uciekinierka*
10. Mark Helprin - *Zimowa opowieść*

• **literatura faktu:**

1. Roma Ligocka - *Dobre dziecko*
2. Hubert Klimko-Dobrzaniecki - *Kołysanka dla wisielca*
3. Paulina Wilk - *Lalki w ogniu*
4. Danuta Wałęsa - *Marzenia i tajemnice*
5. Marcin Meller - *Między wariatami*
6. Grażyna Jagielska - *Miłość z kamienia*
7. *Polska na cztery ręce*
8. Jan Karski - *Tajne państwo*
9. Witold Szablowski - *Tańczące niedźwiedzie*
10. Wojciech Jagielski - *Wypalanie traw*

• **literatura dla dzieci i młodzieży:**

1. Tove Jansson - *Co było potem?*
2. Anna Czerwińska-Rydel - *Fotel czasu*
3. John Green - *Gwiazd naszych wina*
4. Grzegorz Kasdepke - *Horror! Czyli skąd się biorą dzieci*
5. Ulf Stark - *Jak tata się z nami bawił*
6. Christina Björk - *Linnea w ogrodzie*
7. Paweł Beręsewicz - *Noskawery*

8. Katarzyna Majgier - *Tajemnica starego pałacu...*
9. Gavin Extence - *Wszechświat kontra Alex Woods*
10. Maria Marjańska-Czernik - *Wypożyczalnia babć*

Wśród najchętniej czytanych i najczęściej wymienianych autorów znaleźli się: John Maxwell Coetzee, Richard Paul Evans, Ignacy Karpowicz, Magdalena Kordel, Grzegorz Kozera, Doris Lessing, Katarzyna Michalak, Eric-Emmanuel Schmitt, Nicholas Sparks, Anna J. Szepielak, Jacek Hugo-Bader, Grażyna Jagielska, Wojciech Jagielski, Jan Karski, Hubert Klimko-Dobrzaniecki, Roma Ligocka, Marcin Meller, Witold Szablowski, Danuta Wałęsa, Paulina Wilk, Paweł Beręsewicz, Barbara Ciwoniuk, Marta Fox, John Green, Grzegorz Kasdepke, Katarzyna Majgier, Maria Marjańska-Czernik, Carlos Ruiz Zafon, Marcin Szczygielski, Agnieszka Tysza.

Dużą popularnością wśród klubowiczów cieszyły się nowe nazwiska autorów, jak np.: Mark Helprim, Anna Klejznerowicz, Grzegorz Kozera, Iwona Menzel, Jacek Piekara, Sonali Deraniyagala, Monika Jaruzelska, Marcin Meller, Witold Szablowski, Maciej Wasilewski, Anna Czerwińska-Rydel, John Green, Kalina Jerzykowska, Marcin Mortka, Mikołaj Świerad.

W ramach działalności Dyskusyjnych Klubów Książki uczestnicy mogli skorzystać ze spotkań autorskich. Gościliśmy - Arkadiusza Niemirskiego, Katarzynę Enerlich, Annę Marię Czerwińską-Rydel, Łukasza Wierzbickiego, Małgorzatę Piekarską, Krzysztofa Koziołka, Romualda Pawlaka, Annę Bayer, Stanisława Srokowskiego, Edytę Zarębską, Małgorzatę Iwanowicz, Małgorzatę Kadysz. Łącznie w 2014 roku odbyły się 54 spotkania autorskie, w których uczestniczyło 1912 osób.

Podejmowano również dodatkowe inicjatywy w ramach działalności Dyskusyjnych Klubów Książki, jak np.:

Szkolenia dla moderatorów:

- *Podzielmy się doświadczeniami ze swoich działań* – relacje ze spotkań wybranych klubów DKK woj. podlaskiego
- *Literacki obraz Białegostoku* – prelekcja Katarzyny Sawickiej-Mieczyńskiej
- *Świat Kresów* – prezentacja albumu Tomasza Kuby Kozłowskiego
- *Kryminalne zbrodnie w kuchni czyli przepis na kryminał nieco mroczny, mocno krwisty, a czasami topograficzny* – warsztaty z Krzysztofem Koziołkiem
- *Nieznane opowieści o „kryminalnych obliczach” Białegostoku* – prelekcja Izabeli Szymańskiej

- *Współistnienie świata realnego i wirtualnego – zagrożenia i pułapki* – warsztaty Wydawnictwa Akapit Press
- *Komputer czy książka?* – prelekcja Romana Pawlaka

Inne wybrane dodatkowe działania w klubach:

1. Wspólne spotkanie członków klubu w ramach DKK z grupą studentów bibliotekoznawstwa wraz z wykładownicą oraz wspólne omawianie książki *Prezenterki* autorstwa Aleksandry Szarłat. (DKK FB 15)
2. Rajd rowerowy podsumowujący działalność DKK w roku szkolnym 2013/2014 do gospodarstwa agroturystycznego „U Sienkiewiczów” w miejscowości Gramotne. Ognisko, przejażdżka furmanką, nauka strzelania do celu z wiatrówki, przejażdżka w siodle. Rozdanie upominków i podziękowań członkom DKK. (DKK Narew)
3. Książka Joanny Rudniańskiej *XY* skłoniła moderatorkę DKK do zorganizowania wycieczki klubowiczom DKK do miejsca masowej egzekucji dokonanej przez niemieckiego okupanta na ludności cywilnej. (DKK Podgórze)
4. Spotkanie z antropologiem kultury Izabelą Meyzą oraz dziennikarzem, reporterem Witoldem Szablowskim – dyskusja w kawiarni „Piosenka o porcelanie” w Międzynarodowym Centrum Dialogu w Krasnogrudzie. (DKK Sejny)
5. „Wakacje z Duchami” – nocowanie w bibliotece klubowiczów DKK. (DKK Supraśl)
6. Warsztaty czytania performatywnego. (DKK Wasilków)
7. Obchody drugich urodzin DKK, na których gościem specjalnym była Beata Ciecierska – dyskusja w Cafe Muza. (DKK Zambrów)
8. Spotkanie z Piotrem Brysaczem w Cafe Muza – promocja albumu *Podlaskie. Najpiękniejsze miejsca. Wędrowki Wiktora Wołkwa*. (DKK Zambrów)
9. Wyjazd klubowiczów do „Krainy Krasnoludków”. (DKK Knyszyn)
10. Spotkanie miłośników książki pod hasłem „Ku zdrowiu w towarzystwie książki”. (koordynatorzy DKK Białystok)

Dofinansowano ze środków Instytutu Książki

NARODOWY
PROGRAM
ROZWOJU
CZYTELNICTWA

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Bożena Cylko

Biblioteka Publiczna Gminy Juchnowiec

XXI Powiatowe Forum Teatrów Dziecięcych i Młodzieżowych – Melpomena 2014

Powiatowe Forum Teatrów Dziecięcych i Młodzieżowych „MELPOMENA 2014” odbyło się w tym roku po raz 21. Organizatorem konkursu była GBP w Juchnowcu Kościelnym przy współorganizacji Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku i Zespołu Szkół im. Ks. J. Popiełuszki w Juchnowcu Górnym. Forum odbyło się w dniach 12-15 maja 2014 r. w sali Ośrodka Kultury w Gminie Juchnowiec Kościelny. Przez 3 dni ponad 300 młodych entuzjastów teatru prezentowało swoje spektakle. W Melpomenie wzięło udział 21 zespołów z powiatu białostockiego i Białegostoku.

Poziom naszego przeglądu z roku na rok jest coraz wyższy. Na scenie zostało opowiedzianych wiele historii – zarówno bajek dla dzieci, spektakli poetyckich, a także opowieści poruszających tematy bardzo trudne oraz kontrowersyjne. Dzieci i młodzież są coraz bardziej ciekawe wszystkiego, coraz bardziej wymagające, otwarte na świat. Dzięki spotkaniom teatralnym mają okazję wyrazić siebie. Przeżyć przygodę z fikcją i fantastyką. Wyćwiczyć pamięć, wyobraźnię, nauczyć się pracy w grupie, odpowiedzialności i szacunku do drugiego człowieka. Rozbudza to w nas nadzieję, że w przyszłości każda z tych młodych osób stanie się dojrzałym odbiorcą sztuki.

Działalność teatralna pozwala także zrealizować swoje marzenia - by choć na chwilę stać się kimś innym. Dzieci uczą nas dorosłych, że pięknie żyć znaczy kochać świat i mieć marzenia - które uczynią nasz świat bardziej kolorowym („Brzydkie Kaczętko”).

Musical „Rudzielec” w historii „Ani z Zielonego Wzgórza” przypominał wszystkim o największej potędze - mianowicie o przyjaźni. Której żadna siła nie zniszczy i żaden czas nie osłabi.

Tegoroczny przegląd pokazał, że młodzież nie boi się sięgać po trudne tematy i w swoich sztukach dotyka szeroko rozumianej moralności i odpowiedzialności, problemów zwykłego „Człowieka”. Zasad wpajanych przez dorosłych - nie zawsze tożsamy z potrzebami młodego człowieka. Wtedy zaś staje się rzecz zaskakująca - dziecko nagle staje się dorosłe. Traci „skrzydła”. Doskonale zobrazował to utwór „Dziwny jest ten świat”

Czesława Niemena w przedstawieniu „Aniołek w klatce” grupy z Czarnej Białostockiej.

Grupa „Dreamers” z Juchnowca Kościelnego w spektaklu „Opowieść o trzech drzewach” dała nam piękną lekcję wiary i miłości. Miłości, jako drogi do Boga. Złotym środkiem. To także nauka, że Pan Bóg ma swój plan dla każdego z nas.

W piątek 16.05 po całotygodniowych zmaganiach przyszedł czas na uroczyste podsumowanie - Wielką Galę Melpomeny 2014. Sala Ośrodka Kultury w Juchnowcu Kościelnym była wypełniona po brzegi. Przybyli zaproszeni goście, przedstawiciele wszystkich występujących teatrów - wraz z opiekunami. A także dumni rodzice ze swoimi pociechami. Wszyscy niecierpliwie oczekiwali wyników przeglądów - kibicując swoim faworytom.

Po obejrzeniu spektakli konkursowych jury w składzie: Dorota Radomska (aktorka Teatru Dramatycznego im. Węgierki w Białymstoku), Ewa Jakubaszek i Magdalena Kruszyńska-Sosnowska (instruktorki teatralne z WOAK w Białymstoku), Małgorzata Rokicka-Szymańska (kierownik Biblioteki Publicznej Powiatu Białostockiego Książnicy Podlaskiej), Ewa Ziniewicz-Siergiejko (instruktor ds. czytelnictwa dziecięcego w Książnicy Podlaskiej) przyznało **GRAND PRIX Kołu Teatralnemu ze Szkoły Podstawowej w Pogorzalkach za spektakl „O wszystkim po trochu” w reżyserii p. P. Prószyńskiej. II miejsce w kategorii dzieci zajął Zespół Teatralna „Dionizos” z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Nowym Aleksandrowie za musical „Rudzielec”, zaś III miejsce zajął Zespół „Promyczki” ze Szkoły Podstawowej nr 28 w Białymstoku za przedstawienie „Brzydkie kaczątko”.**

W kategorii młodzież - II miejsce zajął Zespół „KAPRYS M” z Domu Kultury w Łapach za przedstawienie „Balladyna 14”, a III miejsce – Zespół „Razem możemy więcej” z Zespołu Szkół nr 12 w Białymstoku za przedstawienie „Wiosenny taniec kwiatów”.

Jury przyznało też 16 wyróżnień, w tym 6 wyróżnień specjalnych oraz kilkanaście nagród aktorskich.

Jak co roku w ramach Forum odbyły się eliminacje gminne **Konkursu Recytatorskiego dla Przedszkolaków „O Złotą Różdżkę Dobrej Wróżki”** – w konkursie wzięło udział 36 przedszkolaków.

I miejsce zajęły Anna Surmacz z Niepublicznego Przedszkola „Kraina Dziecka” – Ignatki Osiedle za wiersz „Zakochana żaba” T. Śliwiaka i Anna Skowrońska z Przedszkola przy Zespole Szkół w Juchnowcu Górnym za wiersz „Piłka” D. Gellner. Dziewczynki będą także reprezentowały naszą gminę podczas Wojewódzkiego Konkursu Recytatorskiego „O Złotą Różdżkę Dobrej Wróżki”, który zaplanowano na 13 czerwca w WOAK-u w Białymstoku. Trzymajmy za nich kciuki! II miejsce - Julia Kościuk z Niepublicznego Przedszkola „Kraina Dziecka” – Ignatki Osiedle za wiersz „Mała w kąpiel”

A. Fredry. **III miejsce** przyznano **Patrycji Szumowskiej** ze SP w Księżynie za wiersz „Na Straganie” J. Brzechwy i **Kamili Zalewskiej** z Przedszkola w Kleosinie za wiersz „Żuraw i Czapla” J. Brzechwy

Tegoroczna edycja Forum Teatrów poszerzona została po raz kolejny o **Powiatowy Konkurs Recytatorski Poezji Regionalnej im. Sylwii Choraży** dla gimnazjalistów – w którym udział wzięło 17 recytatorów.

I miejsce przyznano **Patrycji Karlów** z Zespołu Szkół w Gródku za recytację wiersza H.E. Cygańczuk-Prokopeczyk pt. „Rumianki”. **II miejsce – Dominika Zubrzycka** za recytację wiersza E. Michalskiej pt. „Płot”, **III miejsce – Edyta Domaszuk** za recytację wiersza S. Choraży pt. „Będę śniła baśń”. Dziewczęta są uczennicami Zespołu Szkół w Juchnowcu Górnym.

Zostały wręczone nagrody rzeczowe i dyplomy. Ceremonię finałową uświetnił występ nagrodzonego Teatru i laureatów obu konkursów recytatorskich. Na wszystkich przybyłych czekał też smaczny poczęstunek.

Z roku na rok Miłośników Melpomeny stale przybywa, to dla nas zaszczyt i powód do dumy. Życzymy Wam wszelkiej pomyślności i odwagnych, szalonych pomysłów, aby realizować swoje marzenia! Gratulujemy wszystkim uczestnikom, których dane nam było gościć.

PODZIĘKOWANIA

Organizatorzy dziękują członkom komisji artystycznej za zaangażowanie i wkład pracy włożony w ocenę młodych artystów uczestniczących w Melpomenie.

Patronat honorowy objęła Starostwo Powiatowe w Białymstoku.

Patronat medialny objęli Polskie Radio Białystok, TVP Białystok oraz Gazeta Współczesna.

Partnerami Melpomeny były Urząd Gminy Juchnowiec Kościelny i Ośrodek Kultury w Gminie Juchnowiec Kościelny.

Sponsorami nagród i upominków zwycięzcom i uczestnikom konkursu są Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, ChM sp. z o.o., KAN sp. z o.o., Lech - Garmazeria Staropolska, Spółka Wodna „Turośnianka”.

Dziękujemy również ITV Juchnowiec za videofilmowanie „Gali z Melpomeną”, która można obejrzeć pod tym linkiem http://www.youtube.com/watch?v=7BtG_meRRf8

Izabela Szymańska

Książnica Podlaska

Udział bibliotek publicznych województwa podlaskiego w projektach pozabudżetowych w 2014 roku

W 2014 r. wiele bibliotek województwa podlaskiego czyniło starania w kierunku pozyskania środków pozabudżetowych. Różnego rodzaju konkursy grantowe oraz fundusze pozabudżetowe stworzyły nowe możliwości realizacji dodatkowych zadań, nowych pomysłów, interesujących projektów. Pomogło to w promocji książki i czytelnictwa w różnych grupach wiekowych, w upowszechnianiu wiedzy o regionie, lokalnych tradycji itp. Pozwoliło bibliotekom na rozwój i poszerzenie swojej działalności. Dodatkowe dotacje Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego na zakup nowości książkowych pomogło wielu bibliotekom uzupełnić swoje dotychczasowe zbiory.

Udział w projektach pozabudżetowych daje ciekawe nowe doświadczenia. Pomaga zachęcić lokalne środowisko do współdziałania i integracji. Umożliwia realizowanie pewnych pomysłów, pasji, a niekiedy i marzeń. Niestety poważnym mankamentem przygotowywania projektów jest brak pewności o ich zaakceptowaniu, a jeszcze częściej rozczarowanie z powodu odrzucenia wniosku.

Jednak, co roku biblioteki w województwie podlaskim przygotowują mnóstwo nowych, coraz ciekawszych projektów starając się zrealizować swoje pomysły.

Biblioteka wojewódzka w Białymstoku oraz biblioteki samorządowe województwa podlaskiego w 2014 roku podejmowały wysiłki w kierunku pozyskania dodatkowych środków finansowych na działalność bieżącą i rozwój swoich placówek.

Pozabudżetowe źródła pozyskiwania środków na działalność bieżącą i inwestycyjną bibliotek terenowych:

➤ z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020:

- Suchowola – projekt „Multimedialne okno na świat” – zakup sprzętu komputerowego;

- Narew – projekt „Utworzenie punktów informacji turystycznej i promocji Gminy Narew”;
 - Juchnowiec Kościelny – w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” zrealizowano projekty: „W młodym ciele zdrowy duch – igraszki ze zdrowiem”, „Dodać zdrowia do lat”, „Poszukiwacze zdrowia”, wydanie monografii „Pięć wieków ziemi Juchnowieckiej”, „Nasz kawałek świata” (infokiosk, wydanie folderu);
 - Żarnowo (gmina Augustów) – wydanie publikacji „Druga strona małej planety. Gmina Augustów w słowach i obrazach”;
 - Sztabin – warsztaty teatralne i wokalne dla młodzieży, festyn rodzinny „Rodzinna zabawa – fajna sprawa”, wydanie publikacji „Aktywni w codzienności. Z dziejów instytucji i stowarzyszeń gminy Sztabin”.
- **z Fundacji Orange:**
- w ramach programu „Akademia Orange dla bibliotek” środki na dostęp do Internetu, rozwój społeczeństwa informacyjnego, nowoczesna edukacja kulturalna – Bielsk Podlaski, Hajnówka, Dubicze Cerkiewne, Czeremcha, Kolno, Turośl, Grabowo, Wysokie Mazowieckie, Czyżew, Kobylin Borzymy, Sokółka, Kuźnica, Gródek, Juchnowiec Kościelny, Poświętne, Suraz, Turośl Kościelna, Zabłudów, Jaświły, Krypno, Mońki, Siemiatycze, Siemiatycze (gmina), Rajgród, Radziłów, Szczuczyn, Grajewo, Łomża, Piątnica, Śniadowo, Zbójna, Rutka-Tartak, Bakałarzewo, Wiżajny, Szypliszki, Raczki, Przerośl, Płociczno-Tartak, Wysokie Mazowieckie, Czyżew, Kobylin Borzymy;
 - w ramach programu „FunEnglish” e-learningowa nauka języka angielskiego – Czeremcha, Juchnowiec Kościelny, Łapy, Grajewo;
 - w ramach programu „Angielski 123” – Łapy, Grajewo;
 - „Spotkania z pasją” projekt skierowany do seniorów - Turośl Kościelna, Augustów.
- **z Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:**
- dofinansowanie na zakup książek – Białowieża, Choroszcz, Śniadowo;
 - Narew: różnego rodzaju formy pracy z czytelnikiem dziecięcym oraz dorosłym, imprezy, spotkania, warsztaty, wystawy, np.: warsztaty malowania pisanek techniką batikową dla dzieci i dorosłych; spektakle teatralne („Kubuś Puchatek i przyjaciele”, „O Smoku Wawelskim”); warsztaty komputerowe „Nie bój się mychy”; „Dzień Pracownika Samorządowego”; rajd rowerowy podsumowujący działalność DKK w 2014; „Wakacje z biblioteką”;
 - Dubicze Cerkiewne – projekt „Wesoło, Aktywnie, Pożytecznie”;
 - Czerwone – organizacja ferii zimowych, zakup nagród uczestnikom konkursów bibliotecznych;

- Sokółka – projekt „Literatura bez barier”;
 - Krypno – dofinansowanie na działania w ramach Tygodnia Bibliotek.
- **ze Stowarzyszenia Euroregionu Puszcza Białowieża:**
- Narew – projekt skierowany do osób dorosłych „Tworzyć każdy może...” (warsztaty wikliny papierowej, warsztaty robótek ręcznych, warsztaty potraw regionalnych - druga transza, kontynuacja projektu; projekt „Pasjonaci Tradycji” (warsztaty dla osób dorosłych - rękodzieła, rzeźbiarskie, potraw regionalnych).
- **z Urzędu Miejskiego:**
- Hajnówka - z Funduszu Środowiskowego Urzędu Miasta w Hajnówce: na zakup książek; dotacja celowa Burmistrza Miasta Hajnówka na zakup książek w związku z realizacją projektu Programu Rozwoju Bibliotek; 300 koszulek na Rajd Rowerowy;
 - Siemiatycze – w ramach dotacji „Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu” przekazano do biblioteki 6 komputerów, skaner i drukarkę;
 - Łomża – „Ferie w Bibliotece”, „Dni Literatury Dziecięcej”, „Czerwony Konkurs Jednego Wiersza”.
- **z Fundacji Bankowej im. M. Kantona:**
- Czerwone – zakup nowości wydawniczych.
- **z Lokalnej Grupy Działania „Brama na Bagna”**
- Szumowo – projekt „Nowe oblicza książki i biblioteki”.
- **z Lokalnej Grupy Działania „Nasza Suwalszczyzna”:**
- Bakałarzewo – projekt „Bakałarski Dzień Książki 2014 imienia Mikołaja Michniewicza Raczkowicza Bakałarza – założyciela Bakałarzewa”.
- **z Centrum Edukacji Obywatelskiej:**
- Gródek – w ramach działań „Kulturalnie i obywatelsko w bibliotece” realizowano projekt „Dyskusyjny Klub Filmowy”.
- **z Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego:**
- projekt „MegaMatma uczy w bibliotece” – Hajnówka, Sokółka, Łapy, Grajewo;
 - projekt „Wielokulturowość – jestem na tak!” – akcja we współpracy z Wydawnictwem Widnokrąg – Hajnówka, Łapy, Wiżajny;
 - projekt „Sieciaki.pl” w ramach ogólnopolskiej kampanii „Biblioteka – miejsce bezpiecznego Internetu” organizowanej we współpracy z Fundacją Dzieci Niczyje, Fundacją Orange, Microsoft – Hajnówka, Wiżajny;

- Łapy – projekt „Link do przyszłości. Młodzi. Internet. Kariera” realizowany dzięki środkom firmy Microsoft i Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności.
- **Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina:**
 - Bakałarzewo – współudział w projekcie „Podróż do Etnobajki” wraz z Suwalską Izbą Rolniczo-Turystyczną – w ramach projektu przy bibliotece w Bakałarzewie utworzono „Wioskę Zapomnianych Wojów”.
- **z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego:**
 - Bakałarzewo – środki na nagrodę za wielopokoleniową zasłużoną pracę twórczą członków zespołu „Zajączkowiaki”.
- **z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach „Program Wieloletni KULTURA+. Priorytet Biblioteka+. Infrastruktura Bibliotek”:**
 - Wasilków – projekt „Budowa Miejskiej Biblioteki Publicznej wraz z przebudową”;
 - Szczuczyn – projekt „Budowa i rozbudowa biblioteki”;
 - Zambrów – zakup i montaż wyposażenia filii bibliotecznej w Zambrowie.
- **z Akademii Rozwoju Filantropii w Polsce:**
 - Rutki-Kossaki – w ramach programu „Działaj lokalnie VIII” Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności pozyskano środki na projekty: „Świat obrazu i dźwięku” – grupa nieformalna „Miłośnicy książek”; „Elektronika dla wszystkich” – warsztaty elektroniczne dla mieszkańców gminy – grupa nieformalna „Pasjonaci elektroniki”.
- **z Polskiej Fundacji Dzieci i Młodzieży:**
 - dofinansowanie w ramach Programu „Równać Szanse”: Krypno – projekt „Młodzieżowy BiblioRap”; Mońki – projekt „Ekoambasador”.
- **ze Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich:**
 - Podgórze – dotacja na realizację wizyty studyjnej „Wizyta za jeden uśmiech. Przyjeżdż, zobacz, działaj” promującej Lokalne Archiwum Cyfrowe.
- **z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego:**
 - Łomża – beneficjent projektu „Stop wykluczeniu cyfrowemu w mieście Łomża” realizowanego przez Urząd Miejski w Łomży – biblioteka otrzymała 5 drukarek, 16 zestawów komputerowych (w tym 2 z monitorem 23”, klawiaturą z powiększonymi znakami graficznymi i programem powiększająco-mówiącym ZOOM.TEXT.10.1), 2

- urządzenia Czytnik PRISMA AF (umożliwiające powiększenie tekstu drukowanego i zmianę jego tła).
- **z Fundacji Wspomagania Wsi:**
 - projekt „Razem 89” - Dubicze Cerkiewne; Podgórze – „Wielkie czerwcowe czytanie w gminie Łomża – 25 lat Solidarności łomżyńskiej w literaturze”.
 - **z Fundacji PGE „Energia od serca”:**
 - Gródek – projekt „Biblioteka z klasą”.
 - **z Fundacji Banku Zachodniego:**
 - Juchnowiec Kościelny – w ramach programu grantowego „Bank Dziecięcych Uśmiechów” zrealizowano projekt „Niedokończone zdanie”.
 - **z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego:**
 - Zabłudów – pozyskano środki na zakup laptopa i skanera z projektu „Wdrażanie elektronicznych usług dla ludności woj. podlaskiego”.
 - **ze Stowarzyszenia na rzecz poprawy środowiska mieszkalnego „Odblokuj”:**
 - w ramach projektu „Kierunek Biblioteka” otrzymano dotację za zakup oznakowania zewnętrznego biblioteki: Zawady; Wiżajny.
 - **z Fundacji na rzecz Rozwoju Powiatu Monieckiego:**
 - Mońki – pozyskano środki na sfinansowanie dwóch spotkań z podróżnikiem i przedsiębiorcą.
 - **z Urzędu Gminy:**
 - Mielnik - z w ramach dotacji „Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu” biblioteka otrzymała 6 laptopów;
 - Bakałarzewo – pozyskano środki na ocieplenie budynku i remont dachu.
 - **inne:**
 - Dubiny – biblioteka pozyskuje środki finansowe od sponsorów przeznaczone na zakup nagród dla dzieci biorących udział w konkursach bibliotecznych oraz na artykuły papiernicze do zajęć plastycznych i poczęstunek;
 - Kolno – biblioteka pozyskuje środki finansowe i rzeczowe od sponsorów;
 - Turośl – środki pozyskane z kiermaszu książek używanych, refundacja prac interwencyjnych z Powiatowego Urzędu Pracy w Kolnie;
 - Sokółka – pozyskano środki od sponsorów;

- Hajnówka – pozyskanie od sponsorów nagród książkowych i rzeczowych na konkursy podczas akcji „Wakacje w bibliotece”; współorganizacja z Wydawnictwem Forma promocji książki Miłki Malzahn „Kosmos w Ritzu”;
- Suraż – środki pozyskane z kiermaszu książek używanych oraz z wynajmu sali;
- Krypno – nagroda rzeczowa w konkursie „Strefa Eksperymentu” LABIB;
- Łomża – z Miejskiego Domu Kultury pozyskano środki pieniężne na nagrodę w konkursie „Czerwcowego Konkursu Jednego Wiersza”;
- Wiżajny, Płociczno-Tartak – pozyskanie od sponsorów środków na poczęstunek podczas rajdu rowerowego „Odjazdowy Bibliotekarz”;
- Raczek – pozyskanie środków pieniężnych na nagrody rzeczowe w konkursie historycznym od sponsorów;
- Bakałarzewo – środki na organizację festynu kulinarno-promocyjnego „Spotkajmy się na Św. Jakuba”;
- Zambrów – środki pozyskane z kiermaszu książek, przeznaczone na zakup nowości; środki pozyskane od sponsorów i z darowizn.

Małgorzata Rokicka-Szymańska

Biblioteka Publiczna Powiatu Białostockiego

Biblioteki i bibliotekarze w zmieniającym się świecie. Z działalności bibliotek publicznych powiatu białostockiego

Na przestrzeni ostatnich lat odnotowano w pracy bibliotek powiatu białostockiego szereg zmian, które zauważono w warsztacie zawodowym, jak i w funkcjonowaniu bibliotek. Wszystkie przeobrażenia i innowacje były traktowane przez personel biblioteczny jako zjawisko naturalne, choć nie obyło się bez obaw i niewielkich oporów, głównie związanych z brakiem dodatkowej kadry do realizacji nowych zadań. Istotnym elementem w działaniach bibliotecznych było wypracowanie pozytywnych relacji między bibliotekarzami i bibliotekami, zbudowanie dialogów do wsparcia i współpracy oraz podnoszenie kwalifikacji (poprzez szkolenia, zagłębianie się w literaturę fachową, doskonalenie zawodowe w różnych kierunkach). To, co do tej pory poczyniono, „serce raduje”, jednakże większość bibliotekarzy dąży do podniesienia prestiżu zawodu i jego należytego odbioru w środowisku (i nie tylko), w którym pracują. Znaczna część personelu to pasjonaci wykonywanej pracy, dla których niezwykle ważne jest i było kreowanie pozytywnego wizerunku placówki, podejmującej szereg wyzwań i inicjatyw. Wszystko to jest zasługą dużej aktywności całych zespołów pracowników bibliotek, ich kompetencji i zaangażowania. Dlatego też, kilka bibliotekarek w 2014 roku, zostało wyróżnionych za kreatywność, innowacje, pomysłowość. Należy tu wymienić Panie, które uczyniły „tak wiele dla innych”: Wiesławę Kruszewską (GBP z Poświętnego), Alinę Kowalczyk (BP z Turoni Kościelnej), Bożenę Cyłko (GBP z Juchnowca Kościelnego), Elżbietę Kisło (MBP w Wasilkowie), Małgorzatę Roszkowską oraz Alicję Łapińską (BPMiG Łapy), a także autorka artykułu. Wymienionym osobowemu w 2014 roku przekazano dyplomy wraz z książkami ofiarowanymi przez: Książnicę Podlaską, Starostwo Powiatu Białostockiego, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich Oddziału Białostockiego oraz Zarząd Główny SBP. Gratulujemy, a jednocześnie zachęcamy innych do ich naśladowstwa.

Pomimo wielu przeobrażeń w świecie współczesnym należy podkreślić, że biblioteka i jej tradycyjne zbiory, tj. książki, są i będą dla większości odbiorców kultury miejscem „zaczarowanym”. Przytoczę przemyslenia Jana

Wiktora (publicysty, pisarza, dziennikarza), który stwierdził, iż „Biblioteka gromadzi bogactwo wieków i pokoleń, mogą z nich czerpać bez miary nieprzeliczone tłumy, a nigdy nie poskapi ani mądrości, ani światła”. Niech ono stanowi tło do stwierdzenia, że bibliotekarze dążą do funkcjonowania „żywych bibliotek” w których tętni życie i dbają ze wszystkich sił o „zgrupowane bogactwo wieków”, a marketing funkcjonuje prężnie.

Przywołane poniżej ogólne informacje biblioteczne z terenu powiatu białostockiego za 2014 rok (oparte na wypowiedziach zawartych w analizach sprawozdawczych poszczególnych gmin) ukazują rzeczywistość bibliotek w zmieniającym się świecie.

Oto one:

- **w powiecie** na jedną bibliotekę statystycznie (odnotowano w minionym roku sprawozdawczym – 31 placówek) przypadało 4.683 mieszkańców tego obszaru, przy liczbie 145.176 ludności (informacje pozyskano ze Starostwa Powiatu Białostockiego);
- **na stanowiskach** bibliotekarskich zatrudnionych było 52 bibliotekarzy (45 posiadało kwalifikacje zawodowe - wyższe i średnie, 7 nie miało wykształcenia kierunkowego);
- **średnio** w powiecie białostockim na 1 etat bibliotekarski przypadało: 316 użytkowników oraz 6.593 wypożyczonego zasobu bibliotecznego;
- **zanotowano** 196.492 odwiedzin użytkowników w bibliotekach (łącznie z wypożyczalnią, czytelnią oraz użytkownikami Internetu);
- **konsumenci bibliotek** w sumie wypożyczyli **342.835** zasobu bibliotecznego;
- **każdy użytkownik biblioteczny w powiecie** w skali roku średnio wypożyczył 21 zbiorów;
- zarejestrowano w bibliotekach 1603 zbiorów specjalnych, w tym 608 (38%) audiobooków;
- **odnotowano** w placówkach 179 komputerów (średnio na jedną bibliotekę przypadało 5,8 komputera) z czego 117 było udostępnionych czytelnikom z dostępem do Internetu;
- **w 11 gminach** w sumie w 17 bibliotekach działają programy biblioteczne. Użytkowano: MAKa, Maka+, Librę. Biblioteki gminne w: Czarnej Białostockiej, Łapach, Poświętnem, Wasilkowie i Zawadach posiadają katalogi on-line.
- **w sumie** odnotowano **37.202** (5,3%) odwiedzin w bibliotece użytkowników Internetu;
- **czternaście** placówek gminnych 93% posiadało strony internetowe www ukazujące wizerunek „swych firm”, samodzielne bądź na stronach innych instytucji np. Urzędów Gminy, Domów Kultury;

- **dwadzieścia** osiem bibliotek (90 %) w powiecie dysponowało pocztą elektroniczną;
- **80 %** bibliotek samorządowych powiatu białostockiego aplikowało o pozabudżetowe środki finansowe dostępne dla bibliotek w formie dotacji i grantów, które przyczyniły się do rozwoju ich placówek. Ponadto biblioteki brały udział w wielu konkursach (ogólnopolskich, wojewódzkich, powiatowych i gminnych), a także pozyskiwały licznych sponsorów na swą wielokierunkową działalność. Gminy, które wzbogaciły swe działania na bazie pozyskanego wsparcia z zewnątrz to: Choroszcz, Gródek, Juchnowiec, Łapy, Poświętne, Supraśl, Suraz, Turośń Kościelna, Wasilków, Zabłudów, Zawady. Liderami w 2014 roku w tym działaniu były biblioteki z **gminy Juchnowiec Kościelny**.
- **biblioteki** w ramach dotacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, programu operacyjnego „Promocja Czytelnictwa” otrzymały 88.750 zł na zakup 4.720 egz. książek. Cztery biblioteki gminne: Czarna Białostocka, Supraśl, Wasilków, Zawady otrzymały dodatkowe środki w ramach programu BN „Zakup nowości wydawniczych do bibliotek zgodnie z potrzebami bibliotek szkolnych”.
- **w 14** bibliotekach powiatu funkcjonowało w sumie **15** Dyskusyjnych Klubów Książki, projekt realizowany przez Książnicę Podlaską w ramach programu operacyjnego „Promocja Czytelnictwa” ogłoszonego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W powiecie białostockim funkcjonowało 15 klubów (w tym 7 dla dorosłych i 8 dla dzieci i młodzieży).
- łącznie budżet bibliotek w powiecie wyniósł 4.212.419 zł (średnio na 1 bibliotekę 135.884 zł).
- **w ramach** działań „inwestycji” 7 bibliotek zasygnalizowało wydatkowanie 182.803 zł, co stanowi 22,5% budżetu ogółem wszystkich placówek. Na ten cel przeznaczono środki własne oraz pozyskane z zewnątrz.
- **największe inwestycję** poczyniono w gminie Wasilków w ramach projektu „Przebudowa Miejskiej Biblioteki Publicznej w Wasilkowie” Programu Wieloletniego Kultura + Infrastruktura Bibliotek.

Większość Bibliotek w świecie zdominowanym przez nowoczesną technologię nie zapomniała o swych dodatkowych działaniach i niewątpliwie panującej „magicznej atmosferze” (o czym wielokrotnie wspominała autorka artykułu w innych publikacjach). Dlatego też różnorodne działania bibliotekarzy, mają na celu podniesienie prestiżu zawodu i jego należytego odbioru w środowisku (i nie tylko), w którym pracują. Znaczna część personelu to pasjonaci wykonywanej pracy, dla których niezwykle ważne jest i było

kreowanie pozytywnego wizerunku placówki, podejmującej szereg wyzwań i inicjatyw i „nie tylko”. Atrakcyjnie spędzony wolny czas z bogatym programem spotkań (niejednokrotnie z filiżanką aromatycznej kawy lub herbaty) był dodatkowym magnesem na pozyskanie potencjalnych przyszłych użytkowników usług bibliotecznych. Biblioteki z tego terenu proponowały swym odbiorcom: konkursy biblioteczne, spotkania autorskie, wieczory poezji, wystawy, różnorodne rodzaje kursy, szkolenia, warsztaty, wykłady, prelekcje, cykliczne wycieczki i lekcje biblioteczne, i inne akcje np. wakacje, ferie oraz niepowtarzalne noce w bibliotece (z nutką tajemniczości, o czym się przekonali niektórzy jej uczestnicy), Tydzień Bibliotek. „Skarbice wiedzy” były pomysłodawcami i wykonawcami wielu imprez bibliotecznych, a także ich współorganizatorami. Ponadto często włączały się do przygotowania imprez środowiskowych w swojej gminie np. dożynki, festyny, spartakiady, festiwale, koncerty, dni gminy.

Wszystkie działania były wcześniej odpowiednio zaprezentowane i wypromowane, stając się elementem strategii marketingowej prawie wszystkich bibliotek. Dążono do dotarcia poza krąg stałych odbiorców. Reklama działań bibliotecznych realizowana była na własnych stronach internetowych, facebooku, portalach gminnych i społecznościowych oraz w zaprzyjaźnionych instytucjach, stowarzyszeniach, towarzystwach, mediach, czasopismach lokalnych i zawodowych. Wielokrotnie te instytucje były partnerami w pozyskiwaniu środków finansowych z zewnątrz. Bardzo ceniona była współpraca z władzami gmin i powiatu oraz innych instytucji w tym również z Książnicą Podlaską.

W omawianym roku zorganizowano 51 spotkań z autorami książek, ilustratorami, wykładowcami akademickimi oraz twórcami lokalnymi. W ramach tych działań zaproszono 32 osoby (część z nich była zapraszana przez koordynatorów DKK).

Biblioteki uczestniczyły w:

➤ **akcjach:**

- Tygodnia Bibliotek 2015 (w powiecie akcja jest prowadzona od wielu lat przez miesiąc, tym razem pod hasłem „Czytanie łączy pokolenia” w ramach SBP (14 gmin).
- „Tydzień zakazanych książek” – ogólnopolska akcja portalu bibliosfera.net (Juchnowiec, Supraśl)
- „Cała polska czyta dzieciom” (12 gmin)
- „Uwolnij książkę w tajnych kompletach” (Juchnowiec)
- „Wkręć się w pomaganie” (Juchnowiec)
- „Kochani, moi zapiszcie mnie do biblioteki” (13 bibliotek)
- „Tydzień z Internetem” (Gródek, Łapy)

- „Walizka pełna uśmiechu” (Choroszcz)
- „Narodowe czytanie” (10 bibliotek gminnych)
- „Indiańskie wakacje z Biblioteką” (Michałow)
- „Odjazdowy bibliotekarz” (Poświętne, Juchnowiec, Łapy, Zawady)

➤ **konkursach:**

- **ogólnopolskich:** „Mistrz promocji czytelnictwa” (Juchnowiec), „Książka przyjaciół prawdziwych” (Poświętne);
- **wojewódzkim:** „Biblioteka dla seniorów, seniorzy dla biblioteki” (Juchnowiec, Gródek, Łapy);
- **powiatowym:** Powiatowe Forum Teatrów Dziecięcych i Młodzieżowych Melpomena (Suraż, Juchnowiec, Gródek, Zabłudów), „Zapraszam do mojej biblioteki” (14 bibliotek);
- **gminnym:** „Czytaj i wygraj” oraz „Najpiękniejsza pocztówka bożonarodzeniowa” (Juchnowiec) „Popołudnie z książką” (Poświętne), „Czytelnik roku 2014” (w 13 gminach), „Konkurs poezji regionalnej” (Gródek), „Ekslibris Biblioteki” (Choroszcz), „Idzie zima będą święta”, „Uroda śmiecia” (Supraśl), „Wielkanocna pocztówka” (Suraż) „Najciekawszy stroik wielkanocny”, „Najpiękniejsze ozdoby choinkowe” (Turośń Kościelna), „Ulubiona postać z książki” (Tykocin, Michałow), „Portret mojej mamy”, „Portret S.Żeromskiego” (Zabłudów), „Najpiękniejsza okładka”, „Biblioteka skarbnicą wiedzy o małej Ojczyźnie” (Zawady), konkursy związane z poszczególnymi tradycjami świątecznymi (14 gmin)

➤ **warsztatach:**

- „Niedokończone zdania” (Juchnowiec)
- „Jak Internet i nowe media współlistnieją z tradycyjną książką – alternatywa dla komputera” (Juchnowiec, Łapy, Suraż, Poświętne, Gródek, Zawady)
- „Redagowanie specjalnego numeru gazetki bibliotecznej” (Tykocin, Supraśl)
- „Komunikacja interpersonalna wśród gimnazjalistów” (Czarna Białostocka)
- „Czytanie performatywne” (Supraśl, Wasilków)
- „Warsztaty literackie” (Supraśl)
- „Warsztaty rysowania mangi” „Warsztaty orgiami i kirigami” (Tykocin)
- „Dyskusyjny Klub Filmowy” (Gródek)

➤ **wewnętrznych projektach edukacyjnych:**

- „Wykreowanie własnego wizerunku w nowej przestrzeni edukacyjnej” (Choroszcz, Supraśl, Wasilków, Gródek, Zawady)
- „Aktywni wczoraj i dziś” (Choroszcz)
- „Radość czytania i słuchania” (Łapy)

➤ **publikacje:**

- „Pięć wieków Ziemi Juchnowieckiej”, „Nasz kawałek świata – Ziemia Juchnowiecka” (Juchnowiec)

➤ **wymiany studyjne:**

- wymiana doświadczeń bibliotekarzy z Gruzji w ramach projektu „Gruzińskie biblioteki – nowoczesne, aktywne, atrakcyjne” (Łapy, Poświętne, Suraz)
- spotkanie w Goniądzu „Prowincja – próba opisanie” (10 bibliotek)
- spotkanie z amerykańską dyplomatką w ramach projektu Meet America (Wasilków)

➤ **szkolenia:**

- komputerowe 50 + (w 10 bibliotekach gminnych)

Przedstawiono tylko niektóre działania bibliotek.

Martin Luther King stwierdził, że „*Najbardziej niezmiennym i ważnym pytaniem życia jest: Co robisz dla innych?*” W odniesieniu do przedstawionych informacji musimy stwierdzić, że bibliotekarze czynią wiele na rzecz środowisk lokalnych. Każdy z nas ma swoją definicję działań i swoje potrzeby, które wynikają z osobistych odczuć. Opierając się ponownie na dokonaniach tej grupy zawodowej, muszę stwierdzić, że znaczna część bibliotek i bibliotekarzy bez względu na miejsce pracy w zmieniającej się rzeczywistości czyni ogrom dobrego i dąży do spełnienia zawodowego. Zainteresowanie naszych odbiorców realizowanymi działaniami, należy to uznać za pozytywny sygnał i jest on cenniejszy niż otrzymane od innych reprimendy. Omawiane instytucje mają duży potencjał, może nie wszystkie starają się go wykorzystać, jednakże dążą do zdobycia jak największego grona odbiorców bibliotecznych.

Małgorzata Rokicka-Szymańska

przewodnicząca Zarządu Oddziału

Działalność Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich Oddziału Białostockiego w Białymstoku w roku 2014

Skład Zarządu:

1. Bożena Cyłko – przewodnicząca Zarządu Okręgu
 2. Małgorzata Rokicka-Szymańska – przewodnicząca Zarządu Oddziału
 3. Elżbieta Czekąło – sekretarz
 4. Iwona Czyżewska – skarbnik
- Członkowie: Barbara Bajda
Zofia Karpuk
Joanna Trusiuk

I. Wzmacnianie struktur w Oddziale

Odnutowano w bieżącym roku 104 członków, w tym: 46 zatrudnionych w Książnicy Podlaskiej i 58 osób z placówek terenowych. Z członkostwa SBP zrezygnowało 7 bibliotekarzy (w tym 6 bibliotekarzy odeszło na emeryturę - 4 osoby z Książnicy Podlaskiej i 2 z bibliotek terenowych) z kolej 6 zasililo szeregi Stowarzyszenia.

Liczba członków Okręgu Podlaskiego SBP - 179

II. Sprawy organizacyjne

Zorganizowano w 2014 roku spotkania Zarządu Oddziału SBP celem podjęcia istotnych decyzji m.in.:

- podsumowano działania SBP za 2013 rok oraz nakreślono plan na 2014 roku (uwzględniający: promocję działań SBP skierowaną do członków Oddziału oraz innych zainteresowanych osób, pozyskanie nowych członków, ustalenie tematyki szkoleń, uczestnictwo w konkursach oraz akcjach krajowych i regionalnych, podjęto dwie uchwały)
- wyboru Podlaskiego Bibliotekarza Roku 2013
- celem omówienia wyjazdów integracyjnych zaplanowanych w 2014 roku

- dotyczącej konkursu wojewódzkiego „Senior dla biblioteki. Biblioteka dla seniora” organizowanego przez Książnicę Podlaską oraz konkursu powiatowego (SBP – partnerem w działaniu)

Kol. Teresa Kruszewska kontynuowała prowadzenie bazy członków SBP Okręgu Podlaskiego uzupełniając ją o nowe elementy.

Kol. Iwona Czyżewska prowadziła księgowość zgodnie z wytycznymi Zarządu Głównego SBP.

III. Działalność szkoleniowa:

a) udział w szkoleniach przedstawicieli Oddziału Białostockiego SBP zorganizowanych przez Zarząd Główny SBP

- **13-14.05.2014** udział 4 bibliotekarzy w warsztatach nt. „Strony www dla bibliotek”
- **2.10.2014** kol. Joanna Trusiuk uczestniczyła w jednodniowym szkoleniu pt. „Wskaźniki funkcjonalności dla bibliotek publicznych w Polsce” zorganizowanych przez Zarząd Główny SBP w Warszawie

b) współorganizacja szkoleń skierowanych do przedstawicieli i sympatyków Oddziału Białostockiego SBP (w nawiasie podana liczba uczestników)

- **26.02.2014** seminarium „Żeromski dla współczesnych. Szansa dialogu” – zaakcentowanie rocznicy literackiej zorganizowane w Filii bibliotecznej nr 9 w Białymstoku (28);
- **8.05.2014** uroczyste obchody „Światowego Dnia książki” w Książnicy Podlaskiej (65);
- **21.05.2014** wyjazd studyjny do Goniądza, gdzie realizowano spotkanie ph. „Prowincja - próba opisanie” szkolenie przygotowane w ramach partnerskiej współpracy z bibliotekami powiatowymi z: Białegostoku, Moniek, Łomży i Suwałk (59);
- **17.09.2014** – spotkanie w Filii Bibliotecznej nr 15 skierowane do miłośników sensacji i historii Białegostoku, współorganizowane ze SBPOB (32);
- **29.10.2014** – spotkanie w Bibliotece Publicznej Miasta i Gminy Łapy w ramach wizyty studyjnej „W partnerstwie możemy więcej – współdziałając zwiększamy swój potencjał” (36);
- **19.11.2014** - konferencja regionalna bibliotek publicznych woj. podlaskiego ph. „Biblioteka dla seniorów, seniorzy dla biblioteki” zorganizowana przez Książnicę Podlaską (32);
- **3.12.2014** – seminarium w Bibliotece Publicznej w Dąbrowie Białostockiej pt. „Marketing i promocja w wybranych bibliotekach publicznych województwa podlaskiego” (25);

- **10.12.2014** – szkolenie w Gminnej bibliotece Publicznej w Juchnowcu Kościelnym pt. „Biblioteka jako animator partnerstw lokalnych”. W spotkaniu uczestniczyła przewodnicząca Zarządu Głównego SBP-Elżbieta Stefańczuk (31);

W sumie ze szkoleń skorzystało 308 bibliotekarzy z Oddziału Białostockiego SBP.

IV. Działalność integracyjna

- **7.VI.2014** - wycieczka do Giżycka i Rynu ph. „Poznajemy urokliwe miejsca u naszych sąsiadów” - w programie: wymiana doświadczeń zawodowych w Powiatowej Bibliotece Publicznej w Giżycku oraz zwiedzanie miasta, odwiedzenie Gminnej Biblioteki w Rynie oraz zwiedzanie zamku krzyżackiego (45)
- **13.09.2014** – wyjazd edukacyjno-rekreacyjny ph. „Uroki północnego Mazowsza” – w programie: zwiedzanie Powiatowej Biblioteki w Ciechanowie oraz urokliwych zakątków miasta, zwiedzanie Muzeum Romantyzmu w Opiniogórze (35)
- **19.10.2014** zorganizowano wyjście na musical „Skrzypek na dachu” do Opery i Filharmonii Podlaskiej w Białymstoku (120)

Z działań integracyjnych skorzystało 200 osób.

V. Działalność na rzecz regionalnej społeczności lokalnej i bibliotek

- Włączenie się bibliotekarzy z inicjatywy Zarządu Głównego SBP do akcji „Tygodnia bibliotek” pod hasłem „Czytanie łączy pokolenie” (maj 2014)
- **31.05.2014** „Odjazdowy bibliotekarz” – akcja zorganizowana w gm. Juchnowiec Kościelny (116) Włączenie się do ogólnokrajowego konkursu „Bibliotekarz Roku 2013” (kwiecień – maj). Powołanie komisji konkursowej do wybrania i oceny zgłoszonych kandydatów na Bibliotekarza Podlasia za 2013 rok. **Bibliotekarzem Roku 2013 na Podlasiu została kol. Wiesława Kruszewska z GBP w Poświętnem.**
- Wsparcie przedstawicieli Zarządu SBPOB w realizowanej akcji „Kochani rodzice zapiszcie mnie do biblioteki” organizowanej przez Bibliotekę Powiatu Białostockiego (podsumowanie przeprowadzono w Juchnowcu Kościelnym) oraz konkursu wojewódzkiego „Biblioteka dla seniorów, seniorzy dla biblioteki”.
- Kontynuacja współpracy kół SBPOB z instytucjami lokalnymi (przedszkolami, szkołami, domami kultury, jednostkami samorządowymi - cały rok).
- Ścisła współpraca kół SBPOB z instytucjami lokalnymi (przedszkolami, szkołami, domami kultury, jednostkami samorządowymi - cały rok).

VI. Działalność wydawnicza i promocyjna

- Kol.: Ewa Ziniewicz-Siergiejko, Małgorzata Rokicka-Szymańska, Joanna Trusiuk, Wiesława Kruszewska, Alla Gryc, Iwona Czyżewska, popularyzowały działania bibliotek w „Głosie Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego” oraz „Bibliotekarzu”.
- Koleżanki z poszczególnych bibliotek terenowych propagowały dokonania swych placówek w prasie lokalnej oraz na stronach www.
- Koleżanka Małgorzata Rokicka-Szymańska na wniosek Zarządu Okręgu SBP otrzymała medal „W dowód uznania” za zasługi dla bibliotekarstwa oraz SBP, przyznany przez Zarząd Główny Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Warszawie.
- Promowanie bibliotek na stronach internetowych Starostwa Powiatu Białostockiego, Wrotach Podlasia, a także tablicy ogłoszeń Książnicy Podlaskiej.

VII. Inne działania

- Wymiana studyjna bibliotekarzy z województwa łódzkiego oraz wielkopolskiego, a także zagranicy (przedstawiciele bibliotek z: Białorusi, Litwy oraz Gruzji) - prezentacje bibliotek, zwiedzanie Podlasia oraz wymiana doświadczeń zawodowych.
- Partnerstwo we współfinansowaniu projektu „Codzienność” realizowanego w 2014 roku przez Filię Biblioteczną nr 15 Książnicy Podlaskiej w Białymstoku.
- Spotkanie partnerskie z przewodniczącą Zarządu Głównego SBP Elżbietą Stefańczyk z przedstawicielami Książnicy Podlaskiej oraz bibliotekarzami terenowymi. Podczas dwudniowego spotkania przewodnicząca SBP zapoznała się z działaniami Książnicy Podlaskiej, odwiedziła Filie nr 9 oraz uczestniczyła w szkoleniu bibliotekarzy powiatu białostockiego w GBP w Juchnowcu Kościelnym.

SPRAWOZDANIE CYFROWE Z CZYTELNICTWA ZA 2014 ROK W KSIĄŻNICY PODLASKIEJ

I.p.	NAZWA	Księgozbiór 2013	Przybyło w 2014 r.	Ubyło w 2014 r.	KSIĘGOZBIÓR 2014		CZYTELNICY			WYPOŻYCZENIA		Aktywność	
					ogółem	lit.p.dzieci. 2014	ogółem 2014	+/ -	do 15 2014	+/ -	ogółem 2014	+/ -	2014 +/-
1	Filia nr 1	31275	916	853	31338	7351	2050	-23	553	-24	53759	1377	26,2 1,0
2	Filia nr 2	25739	779	762	25756	5484	1838	-75	309	-11	37044	-845	20,2 0,3
3	Filia nr 3	41081	923	940	41064	9839	1846	-67	373	-11	38874	-2736	21,1 -0,7
4	Filia nr 4	26524	294	2569	24249	6402	623	138	242	87	10721	2989	17,2 1,3
5	Filia nr 5	26370	1362	1636	26096	6220	2712	17	698	22	52693	247	19,4 0,0
6	Filia nr 6	32389	984	462	32911	8133	2385	-3	474	49	54436	1379	22,8 0,6
7	Filia nr 7	73337	1305	4730	70512	22511	3015	-49	752	-29	48877	-3002	16,2 -0,7
8	Filia nr 8	43097	1361	1590	42868	10001	3313	-7	758	11	74999	-1212	22,6 -0,3
9	Filia nr 9	71066	3870	369	74507	28700	3034	143	1031	17	64611	1995	21,3 -0,4
10	Filia nr 10	9619	495	0	10114	7686	2100	-725	1643	-567	12200	1278	5,8 1,9
11	Filia nr 11	18325	277	471	18131	4396	401	-35	236	11	6008	-1307	15,0 -1,8
12	Filia nr 12	13063	264	0	13327	5239	549	22	279	5	7334	621	13,4 0,6
13	Filia nr 13	22859	820	963	22716	5109	1782	10	341	-7	52238	1167	29,3 0,5
14	Filia nr 14	2666	69	22	2595	218	108	7	5	-1	1210	-36	11,2 -1,1
15	Filia nr 15	34773	1719	984	35508	6880	3019	282	466	127	91970	12779	30,5 1,5
16	Filia nr 17	24573	928	1192	24309	5941	1744	-3	352	24	39072	-2881	22,4 -1,6
RAZEM FILIE		496776	16306	16943	496001	140110	30519	-368	8512	-297	646046	11813	21,2 0,6
Centrala		553986	28243	8383	531282	2486	9912	-152	261	24	109837	-1858	14,6 -0,5
Razem		1050762	44549	25326	1027283	142596	40431	-520	8773	-273	755883	9955	18,7 0,5

112

113

L.P.	MIEJSKOŚĆ	Kolegiów 2013	Przebieg 2014	Ubyło 2014	ZAKUP KOSZEK			Kolegiów 2014	Lit. pktów dotychczas	% lit. pobież. dla dziedzi o ogół. lit.	Liczba kasków na 100 młs- kajów	Liczba kasków na 1 kryłkielec	Czynalność			Wyprowadzenia				
					ogółem		na 1 czyłk.						do dat 15		ogółem		lit. p. dzic.			
					ogółem	na 1 czyłk.							2014	2014	ogółem	2014	ogółem	2014		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
6	Włosz	13003	283	1194	283	0,8	7,6	12082	3776	31,25%	312,2	34,0	355	48	161	64	7027	1885	2871	1352
	grajewski	168595	4360	11432	4211	0,8	8,6	161603	46788	28,97%	331,0	32,0	5052	-428	1886	-163	102686	-8922	26028	-3833
1	Hajnówka m.	83776	228	5986	223	0,1	14,0	81088	17364	21,41%	77,6	27,1	3634	-2	789	-30	7374	279	884	-10
2	Biłowieża	18013	355	2013	0,7	9,2	18045	4835	25,69%	78,6	57,1	316	0	65	-2	7374	279	884	-10	
3	Czeremcha	20181	303	0	0,3	0,6	9,0	20484	5327	26,01%	605,7	39,3	521	-3	130	0	11177	-3206	1586	105
4	Zary	14589	131	0	131	0,9	5,9	14742	4174	28,35%	661,7	100,1	147	17	37	3	1761	-161	476	-86
5	Dubicz Cerkiew.	11415	286	2153	256	1,0	15,7	9518	4115	43,23%	583,2	37,2	256	14	102	6	3312	-317	1528	182
6	Kieszele	12222	227	261	227	0,5	8,4	12188	3185	26,13%	451,2	24,8	491	-4	152	-11	9810	93	3481	147
7	Hajnówka (Dubny)	10749	222	0	222	0,8	5,6	10971	3512	32,01%	671,3	26,3	281	38	102	17	9630	390	4094	104
8	Narew	25491	640	616	607	1,4	16,3	25515	6714	26,31%	687,2	58,5	436	19	133	-11	15609	421	6139	48
9	Narewka	24943	237	0	219	0,6	5,8	24547	8549	34,83%	640,6	71,8	342	-11	64	0	6967	-836	2027	-105
	Hajnówka	221381	5569	9239	6179	0,8	11,5	217078	57675	26,52%	480,6	33,8	6424	30	1574	-28	129088	-4429	36419	941
1	Kono m.	34984	1025	176	942	0,6	8,9	33843	11023	30,75%	328,3	22,6	1589	-59	60	-23	23427	-370	8635	-880
2	Grabowo	10226	235	64	235	0,8	6,5	10397	2086	28,72%	288,9	36,9	282	3	133	4	5939	239	2750	40
3	Kolno (Czerwone)	33753	506	0	496	0,7	5,6	34299	10356	30,19%	300,8	47,8	689	33	315	38	14645	1581	7463	1272
4	Mały Płock	33738	642	1893	546	1,3	11,0	32507	10888	33,49%	656,3	77,6	419	-51	209	9	7382	-2812	3466	-1786
5	Turki	19496	309	682	309	0,9	4,9	18623	6254	33,58%	292,6	54,6	341	-26	126	-28	5798	-506	2231	-527
6	Staszów	24935	724	49	553	0,8	10,8	25070	8574	34,20%	487,6	39,1	695	-36	337	3	10618	-1773	5257	-974
	Hajnówka	156162	3441	2884	3081	0,8	7,8	156739	50081	31,95%	397,7	39,0	4015	-136	1724	-3	67809	-3961	28802	-2855
1	Jedwabne	18834	239	910	239	0,6	4,3	18157	6341	34,92%	328,7	42,1	431	0	203	-2	6494	-820	2619	-499
2	Lomża (podgórze)	104392	3305	367	2604	1,6	24,2	107330	37784	35,20%	996,5	60,3	1669	4	658	11	38341	-1711	16579	-534
3	Masłkowo	20647	455	234	453	1,1	10,4	20868	6386	30,66%	480,2	50,3	415	-48	162	-36	10862	-332	5157	-218
4	Nowogród	17161	471	260	401	0,9	9,7	17316	6326	36,53%	420,6	37,1	459	2	166	0	13298	-150	7434	-398
5	Płanica	33276	909	2739	841	0,7	7,8	31446	9759	31,03%	293,1	28,0	1125	48	550	15	27581	-768	16043	-416
6	Przytyk	20735	295	251	295	1,8	13,5	12119	4218	34,80%	556,2	73,4	165	-4	60	5	5138	271	1787	20
7	Śniadowo	72037	744	1662	744	1,0	13,4	26119	10317	39,50%	471,1	35,3	736	-6	428	-25	23518	1751	15727	1595
8	Żnina	26496	539	977	539	1,5	12,8	26058	7815	29,99%	617,8	70,2	721	-33	82	-16	7868	680	2529	348
9	Zbójna	32438	657	575	527	0,7	12,1	32664	8502	26,08%	617,8	41,0	795	-66	323	-21	12713	440	5556	-444
	Łomża (miasto)	292356	7588	7975	6643	1,1	12,8	292023	97460	33,37%	584,1	47,4	8166	-105	2632	-69	145643	-1519	73821	-286
1	Goniadz	14547	305	0	295	1,6	5,8	14853	4689	31,57%	291,9	18,2	-5	71	3	3128	-117	1002	-165	-155
2	Jasowice	13741	323	216	314	1,2	10,7	13848	3484	25,19%	473,6	52,5	264	7	85	10	4703	-248	1308	-208
3	Jasowy	23297	679	233	642	2,0	12,4	23743	9212	38,80%	459,0	47,0	321	-19	110	-13	9618	1519	179	1461
4	Krynów	19258	527	185	510	0,7	10,5	19574	7706	37,33%	415	27,3	716	6	318	30	15479	9	6955	140
5	Krynów	26049	655	410	653	1,0	16,1	26175	9476	36,20%	643,6	40,0	655	-68	274	-23	14391	-2835	1903	-1803
6	Morki	54417	1734	2425	1642	0,7	10,7	53766	15855	29,48%	350,0	22,6	2736	-133	698	28	44876	2985	14807	105
7	Turkowie	16011	502	181	502	1,1	11,2	16187	5917	36,55%	381,2	37,0	437	-25	219	-8	5705	73	2577	105
	Łomża (miasto)	167380	4726	3660	4558	0,9	10,9	168311	58938	33,24%	401,6	34,0	4651	-187	1543	-28	97909	-1368	3765	-1804
1	Sopot pow.	0	26055	0	528	2,3	9,4	26055	387	4,92%	462,3	113,3	230	20	37	2167	2187	3708	230	230
2	Sopot pow.	36416	875	2710	288	0,3	5,1	34586	6119	17,69%	651,6	91,3	1101	-172	283	-75	18972	-1793	3493	-752
3	Sopot pow.	20742	144	0	144	0,8	5,0	20856	5293	25,34%	729,3	74,1	199	-16	68	10	3475	582	331	176
4	Krzepow	16523	238	255	238	0,7	6,0	16506	3448	20,89%	424,2	10,4	171	68	10	3829	102	816	84	
5	Purkisz	27632	223	0	210	0,5	4,9	27555	8377	29,71%	601,9	74,0	390	-17	113	-17	3303	155	1745	-176
6	Sopot gm.	16256	345	468	323	2,2	7,8	16153	3900	24,17%	380,6	112,0	144	-3	73	-5	29271	158	1312	-170
	Łomża (miasto)	175869	4826	3433	4363	0,6	8,0	176851	2787	23,42%	867,2	53,8	2768	-189	917	-171	35500	-848	8893	-846
1	Somienice m.	65951	13581	4233	1327	0,5	9,1	70299	18165	24,12%	570,4	30,3	2405	70	716	-15	47400	2867	2023	-1493
2	Somienice	41582	741	94	741	1,2	11,1	42269	14594	33,82%	632,6	68,0	634	-54	270	-33	73810	-1321	602	-1334
3	Stradonk	12384	197	0	197	0,6	6,0	12355	3357	24,38%	430,6	39,4	384	-20	124	-20	9021	-2155	3469	-1086
	Łomża (miasto)	10398	197	0	197	0,6	6,0	12355	3357	24,38%	430,6	39,4	384	-20	124	-20	9021	-2155	3469	-1086

STATYSTYKA BIBLIOTECZNA

L.P.	MIEJSKOŚĆ	Księgozbiór 2013	Przybyło wól. w 2014	Ubyło wól. w 2014	ZAKUP KSIĄZEK		Księgozbiór 2014	Lipkowna danejca	% lit. przebieg ogół. lit.	Liczba książek na 100 mieszk. ogół. lit.	Liczba książek na 100 mieszk. ogół. lit.	Czytelnicy ogółem	Czytelnicy			Wypisywania				
					na 1 czyt.	na 100 miesz.							ogółem	2014	%	do lat 15	ogółem	2014	%	lit. dzic.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
5	Meinik	20803	1047	0	1037	1,8	40,6	21850	8450	29,52%	855,9	37,7	580	12	171	-6	12200	445	5324	500
6	Wierzbica	12849	224	0	224	1,0	11,6	13073	4071	31,14%	674,6	56,6	231	3	71	-13	6737	35	2409	33
7	Nurzec Stacja	28464	341	2721	317	0,8	7,5	26084	8077	30,97%	618,1	69,7	374	12	112	-1	6980	548	1849	441
8	Przegląd	11402	179	18	179	0,9	6,0	11653	3732	32,03%	390,8	59,2	197	-4	80	-14	5059	391	2205	275
9	Semiatyca	39298	440	19	398	0,5	6,4	40350	13746	34,07%	647,8	52,3	771	38	365	-36	18254	160	1133	417
10	Stadzińskie	24385	1833	7125	4804	0,8	9,9	293467	74969	29,55%	542,6	49,2	5782	57	1970	-134	126021	4221	60022	4473
1	Dąbrowa Biał.	102054	1291	1437	1178	0,6	9,7	101008	29906	29,25%	842,1	49,2	2070	-134	791	-50	46105	11116	21089	969
2	Janów	17662	825	13	571	1,1	13,5	18227	4613	25,31%	425,1	33,8	539	36	239	-43	11940	3447	3986	1192
3	Konin	14415	830	30	533	1,9	13,5	15235	3208	21,06%	449,8	53,3	286	-3	75	-14	3963	1033	948	312
4	Krynki	14828	329	512	329	1,9	10,0	14645	2963	20,19%	446,2	82,1	377	0	30	10	9778	1569	1290	152
5	Kuźnica	16800	526	538	522	0,9	12,4	16588	4625	24,88%	441,9	51,1	591	-8	218	-30	11832	1670	2994	225
6	Nowy Dwór	15703	768	0	768	0,7	6,0	11791	3698	31,36%	422,6	45,1	238	-17	108	-13	6689	925	2802	291
7	Sokoła	10727	163	0	163	0,9	6,8	10890	3698	33,96%	455,5	59,2	164	-27	93	-6	5050	371	2260	199
8	Suchonwola	20767	476	6064	789	0,2	3,0	105699	22188	20,99%	401,6	27,6	3823	-20	1167	15	98717	3573	32566	755
9	Szczonowka	29206	328	892	263	0,5	8,3	29751	6105	20,51%	291,1	32,6	636	-32	156	3	10762	88	2770	267
10	Szczonowka	352386	9116	10010	5047	0,6	7,2	350305	93444	26,68%	498,6	36,3	9738	-350	3768	-55	219688	1962	76339	1443
1	Bakalarzewo	15189	416	181	416	1,1	13,4	15424	4324	28,03%	495,8	40,1	385	-2	121	-20	6433	389	1368	21
2	Filipów	21948	210	302	163	0,5	4,1	21856	5071	23,20%	487,6	63,0	347	-23	116	-16	8915	516	3169	337
3	Jeleniewo	12157	304	76	304	1,2	9,7	12355	3427	27,67%	394,8	49,1	252	3	93	8	1794	1386	7986	238
4	Przerósł	21449	693	356	551	1,0	18,1	21786	7704	35,36%	717,6	40,0	545	-63	211	-32	9764	1390	3964	643
5	Racław	30292	1103	406	924	1,3	15,3	30989	8759	28,59%	513,1	44,7	693	21	226	-8	12941	487	4444	610
6	Rutka Tarłów	10727	163	0	163	0,9	6,8	10890	3698	33,96%	455,5	59,2	164	-27	93	-6	5050	371	2260	199
7	Suwałki (Pocztowno)	32400	822	506	682	1,0	9,3	32716	9115	27,86%	446,6	48,3	670	-12	308	8	12000	509	5407	416
8	Szymbark	29186	472	173	454	0,6	11,5	29485	9734	33,01%	746,6	37,4	788	25	504	35	10777	638	7103	54
9	Wzajemny	13418	396	543	335	0,7	13,8	13271	4185	31,53%	546,1	26,8	495	10	227	2	7167	170	2550	303
10	Suwałki	186766	4579	2543	4072	0,9	11,2	188802	58017	30,73%	625,9	43,3	4359	-68	1899	-29	97061	1824	38265	1667
1	Wysokie Maz. m.	42947	622	1366	891	0,7	9,4	48203	13208	27,40%	506,9	36,1	1336	126	355	-22	15624	-36	4034	-870
2	Ciechanów	34677	483	0	483	0,5	5,3	35160	10113	28,76%	388,9	37,8	931	-44	290	-6	11079	1449	2590	582
3	Czyżew	29624	556	5	428	0,6	6,6	30175	9851	32,65%	462,5	40,8	740	-58	354	-33	12660	1429	5049	895
4	Kukowo	31220	280	358	277	0,6	6,1	31142	10214	32,80%	686,4	67,1	464	6	180	-8	8227	2101	4045	1274
5	Kobylin-Borzymy	13586	540	620	539	1,8	16,0	13506	3768	27,90%	400,2	45,3	298	9	130	-1	5017	-46	1823	1998
6	Kuliska Koscielne	12814	440	0	428	2,9	13,4	13254	4102	30,95%	413,7	88,4	150	23	51	17	4338	157	1594	801
7	Nowe Piekuty	13950	53	0	53	0,2	1,3	14003	7266	51,89%	344,4	45,0	311	1	232	-32	4250	350	2506	2106
8	Sokoły	17540	442	89	390	0,8	6,7	17893	5714	31,93%	307,5	36,4	491	13	176	7	7633	755	2689	1364
9	Szymbark	18957	339	0	309	1,6	4,3	19296	4969	25,75%	267,9	102,1	189	-12	34	-3	4071	3	681	1993
10	Wys. Maz. gm.	216315	9755	2438	3798	0,8	6,5	222632	69205	31,08%	379,7	45,3	4970	64	1802	-81	72899	358	72770	327
1	Wysokomazowiecki	55241	6174	716	1024	0,4	4,6	60699	19632	32,67%	271,2	21,5	2828	-27	870	-30	61165	2249	22960	288
2	Kolaki Koscielne	12455	315	263	315	1,2	13,1	12507	3523	28,17%	519,2	48,5	258	-3	164	10	3603	-57	2022	-190
3	Rutka-Koscielne	16209	439	0	439	1,4	7,6	16648	5500	33,04%	287,5	52,1	317	3	120	2	8064	507	4470	386
4	Szumowo	18008	650	226	638	2,5	12,8	18432	5759	31,24%	370,9	73,1	252	-33	54	-13	5295	895	1480	544
5	Zambrow	9108	187	670	165	1,2	2,1	8625	3447	39,97%	96,1	56,0	154	32	131	31	2119	566	1650	516
6	Zambrowski	111021	7765	1875	2601	0,7	5,8	116911	38661	32,56%	282,6	30,7	3809	-28	1339	0	80246	4160	61929	968
7	Zambrowski	324532	144290	124268	67907	0,8	8,9	3260202	94394	29,09%	425,6	38,7	84224	-2207	30794	-819	1696426	52060	61549	22285
8	ogół pow. ziemskie	4758184	204794	183277	90801	0,6	7,6	4725950	1173937	24,84%	396,0	32,4	446673	-2876	43978	-1151	2972812	70648	848542	30592
9	ogół pow. ziemskie	3707402	160245	157951	75713	0,7	8,4	3698667	1031341	27,88%	411,9	35,1	105242	-2356	35206	-878	2156729	71803	718023	32120
10	TEREN																			

